

♦ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ♦ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ♦

+ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ +

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ : { ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ
ΒΑΣΙΛ. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΚΩΣΤΑ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΕΙΔΙΑ-ΚΕΡΚΥΡΑ.
- Β. ΚΟΡΘΙΑΝΟΥ: ΠΑΛΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ (Ποίημα).
- ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΟΡΤΥΝΙΩΣ.
- Λ. ΤΟΛΣΤΟΪ: ΠΩΣ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΕΡΩΤΗΣ (Διήγημα).
- ΝΙΜΠΕΛΟΥΓΚΕΝ (Μετ. 'Αλ. Ματζουρίδη).
- ΒΕΥΕΡΛΕΥ ΝΙΧΟΛΣ: Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΓΓΛΙΚΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΟΓΡΑΦΙΑ.
- Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ: ΟΙ ΙΠΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Στοχασμοί παράταιροι (Προϊστορισμοί) Ζεβεδαιος — Δόγια και Πράγματα — Γύρω από τὰ βιβλία (Ε. Φωτιάδης) — Τὸ Θέατρο — Ξένη πνευματικὴ ζωὴ (Κ. Μπαστιάς) — Περιοδικὰ καὶ Ἐφημερίδες — Ἀλληλογραφία.

ΧΡΟΝΟΣ Β' — ΤΟΜΟΣ Γ'

ΑΠΟΘΑΝΑΤΙΖΕΤΕ

ΤΙΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΑΣ

ΜΟΝΟΝ

ΜΕ

Agfa

Φίλμ

Η ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΛΟΥΦΜΑΝ

ΟΔΟΣ ΘΗΡΟΥ 8^Α

Προσφέρει εις τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν πλουσιωτάτην συλλογὴν ἐκ 15.000 τόμων περιλαμβάνουσα τὰ ἀριστουργήματα τῆς παγκοσμίου φιλολογίας.

Η ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΛΟΥΦΜΑΝ

ΠΛΟΥΤΙΖΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΔΙ' ὈΛΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΥΛΙΤΙΔΟΣ

Η ΟΥΛΙΤΗΣ Πυώδης ούλιτις, στοματίτις ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ παθήσεις τῶν οὐλῶν καὶ τῶν ὀδόντων θεραπεύονται ἀσφαλῶς διὰ τοῦ

SANOGYLE

Τοῦ ἐν Παρίσι οἰστοῦτου "LA BIOTHERAPIE",

Εἶναι ἡ μόνη ἐπιστημονικὴ ὀδοντόπαστα πού καθαρίζει τοὺς ὀδόντας
καὶ προλαμβάνει τὰς παθήσεις τῶν οὐλῶν

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ Φαρμακεία. Δείγματα δωρεὰν ζητήσατέ παρὰ τῶ κ.
Γ. ΚΑΤΑΠΟΔΗ ΜΑΚΡΑΣ ΣΤΟΑΣ 47, ΠΕΙΡΑΙΑ

• ΕΛΛΗΝΙΚΑ • ΓΡΑΜΜΑΤΑ •

ΤΟΜΟΣ—Γ' ΑΡΙΘ. 7—(31)

16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1928

G de GLEHN :

Ἡ Δις GORDON DOUGLAS

ΚΕΡΚΥΡΑ: ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ (Φωτ. Π. Καλονάργου)

ΚΩΣΤΑ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ

ΤΑ ΕΦΤΑΝΗΣΑ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΕΙΔΙΑ

1.— Η ΧΩΡΑ

Ἄπ' ὅλα τὰ Ἐφτάνησα ἡ πρωτεύουσα Κέρκυρα εἶναι μιὰ χώρα μὲ χωριστὴ, δική της φυσιογνωμία.

Οἱ παλιές της συνοικίες, πού χτίστηκαν μέσα σ' ἓνα περιορισμένο χώρο, περικλειστο γύρω ἀπὸ κάστρα, ἀναγκαστικὰ ἕψωσαν κάθετα τὰ σπίτια τους μὲ πέντε, ἕξι κι ἑπτὰ πατώματα ὡς τὸν οὐρανὸ καὶ μὲ ἄλλον νοικοκύρη τὸ κάθε πάτωμα. Γιὰ αὐτὸ καὶ παρουσιάζει μιὰν ἰδιόμορφη γραφικότητα.

Οἱ ἐσωτερικοὶ της δρόμοι, ὅπως στὴν Ὀβριακή καὶ στὸ Καμπιέλο, εἶναι συχνὰ τόσο στενοί, πὺ μὸλις χωροῦν νὰ περᾶσουν δυὸ ἄνθρωποι.

Φυσικὰ τὰ λιθόστρωτα στενορύμια αὐτὰ ποτὲ δὲν τὰ εἶδε ὁ ἥλιος ἀφοῦ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὑψώνονται ἀπὸ πάνω τους ἑφτάπατα θεόσπιτα ὡς τὸν οὐρανὸ.

Οἱ λαϊκὲς αὐτὲς ἐσωτερικὲς συνοικίες, καὶ μάλιστα ἡ Ὀβριακή, παρουσιάζουν

ἐξαιρετικὴ γραφικότητα, ὅσο καμιά ἄλλη Ἑλληνικὴ χώρα.

2.— ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Ἀπὸ τὰ πλέον ἀξιοθέατα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα μνημεῖα στὴν Κέρκυρα εἶναι τὸ παλάτι τοῦ Ἀγγλον ἀρμοστή τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σπιανάδας. Χτισμένο ὅλο ἀπὸ πέτρα μαλτέζικη, ξεχωρίζει μὲ τὸν ὠραῖο ρυθμὸ του, μὲ τὰ ἐπιβλητικὰ του πολυστοα προπύλαια. Ψηλὰ πάνω στὸ ἀέτωμά του ἀποκορυφώνεται τὸ τρεχαντηράκι τῶν ἀρχαίων Φαιάκων, μὲ πλαστικὲς ἀνάγλυφες εἰκόνες δεξιὰ κι ἀριστερὰ ἀπὸ τὸν Ὀμηρο.

Ἡ Ἴονια Ἀκαδημία ἔπειτα μὲ τὸ ἀμφιθέατρό της, τὸ χτίριο τοῦ παλαιοῦ ἀρχαιοφυλακείου, τὰ δυο γραφικώτατα φρούρια. Τὸ μικρὸ Μουσεῖο, ὅπου εἶναι ἀποθεμῆνες μόνον Κερκυραίικες ἀρχαιοότητες καὶ ἡ περίφημη μετόπη μὲ τὴ Μέδουσα ἢ Γοργόνα ἀρχαιοτάτου Ἑλληνικοῦ ναοῦ, πὺ τὴν ἀνάσκαψε ὁ Κάϊζερ κοντὰ στὸ με-

σαιωνικὸ μοναστήρι τῶν Ἁγίων Θεοδώρων στὴ Γαρίτσα.

Ἡ Παναγιά ἢ Πλατυτέρα κοντὰ στὸ Μαντούκι, μεσαιωνικὸ μοναστήρι κι αὐτὸ μὲ παλιές βυζαντινὲς καὶ νεώτερες ἀγιογραφίες ἀξιόλογες, μικρὸ ἔθνικὸ Πάνθεο, ὅπου βρίσκονται οἱ τάφοι τοῦ πρώτου μεγάλου Ἑλληνα Κυβερνήτη τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια, τῶν ἀδερφῶν του καὶ τοῦ ἥρωα Θάνου Τζαβέλα. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα μὲ τὸ λείψανό του μέσα σὲ πολύτιμη λαξευτὴ ἀσημένια λάρνακα, ἢ βυζαντινὴ ἐκκλησία τοῦ Ἰάσωνα καὶ Σωσίπατρον στὴ Γαρίτσα κλπ.

Ἡ συγκοινωνία γιὰ τὶς ἐξοχὲς γίνεται μὲ ἀμάξια, μὲ αὐτοκίνητα ἢ μὲ πλοία-ρια. Οἱ πιὸ κοντινὲς ἐκδρομὲς γίνονται στὴ Γαρίτσα, στὸν Ἀνεμόμυλο, ὡς στὸ Κανόνι, χιλιόμετρα 4. Στὸ Γαστοῦρι καὶ στὸ Ἀχίλλειο χιλιόμετρα 12 ἀπὸ τὸν καινούργιο ἀμαξωτὸ δρόμο, ἀπὸ τὸ Πέραμα, καὶ 9 ἀπὸ τὸν παλιὸ τὸ δρόμο. Στὸν Πέλεκα χιλ. 11. Στὸν Ὑψο χιλ. 13. Στὴν Παλιοκασίτσα 22 κλπ.

3.— ΑΚΟΥΑΡΕΛΑ

Βρέχει στὴν Κέρκυρα...

Τὸ ἀστροπελέκι σπάδισε τὸ σκοτεινὸ οὐρανὸ πρὸς τὸ βουνὸ τοῦ Παντοκρά-

τοῦ, ἀπὸ τὰ Κεραῦνια ὄρη τῆς Χειμάρρας.

Ἐσκασε γοερὰ πάνω ἀπὸ τὰ δοξαρωτὰ ἀκρογιάλια τοῦ Ὑψου.

Ἡ θάλασσα στενεμένη ἀνάμεσα στὰ πολύκορφα δλοπράσινα ἀκρογιάλια τοῦ νησιοῦ καὶ στὰ γυμνὰ Ἠπειρώτικα ἀκρωτήρια λαγοκοιμᾶται ἀκύμαντη, σκυθωπὴ, σὰ νὰ φοβᾶται τὸ ξέσπασμα τῆς ἄγριας μπόρας.

Ἐνας ἀέρας ὑγρὸς, —σὰν ἓνα ἀόρατο χέρι, πὺ ψάχνει γύρω τοιγύρω, ἀρχίζει νὰ φέρῃ κύκλο τὰ ξερόφυλλα σ' ἄλώνι καὶ τ' ἄχυρα.

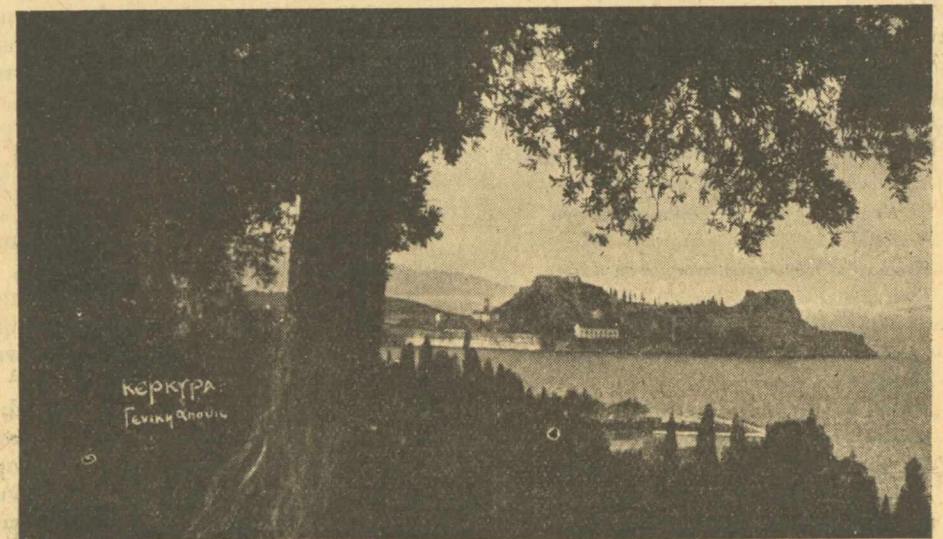
Τὰ λιχνίζει συμαζωμένα, τὰ χορεύει παρᾶξενα, τὰ στριφογυρίζει δαιμονισμένα. Τὰ ἀναρουφάει καὶ τ' ἀνεβάξει κολώνα ὡς στὰ σύγνεφα.

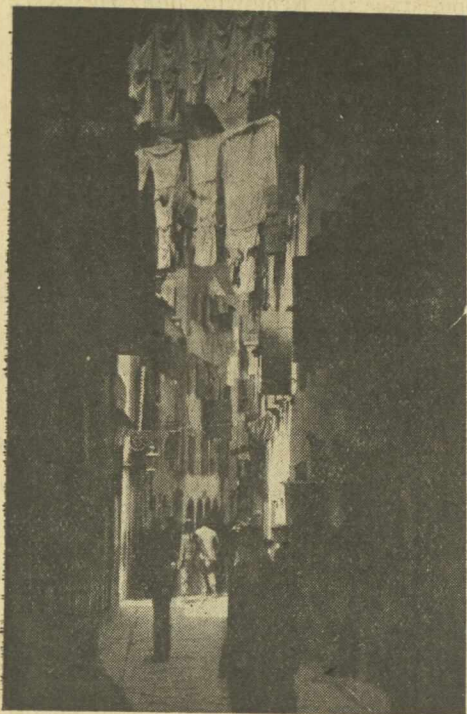
Ὁ οὐρανὸς χαμηλώνει. Κατέβηκε πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας. Ὅπως τὸν καιρὸ, πὺ ἐρωτεμένος μὲ τὴ Γῆς ἔγερνε ἀπάνω της, χαμῆλωνε τρυφερὰ καὶ τὸν ἔγλυφαν τὰ μουσκαράκια.

Ἡ μπόρα τώρα ξέσπασε. Οὐρανὸς καὶ θάλασσα πᾶνε νὰ σμίξουν.

Βρέχει, βρέχει. Ἀκατάπαντα βρέχει. Μέρα καὶ νύχτα βρέχει, χωρὶς διακοπὴ.

Ἡ νεροποντὴ ξεδίψασε τὴ γλωρίδα. Στὰ μαλακὰ τὰ χᾶδια της τὸ Κερκυρῆικο τοπίο

ΚΕΡΚΙΡΑ : ΚΑΝΤΟΝΙ ΤΗΣ ΟΒΡΙΑΚΗΣ
(Φωτ. Π. Καλονάγου)

φρεσκαρισμένο, ξαναγεννημένο αναδίνει το καινούργιο χνούδι του μεμιάς στον πιο τρυφερόν πράσινο τόνο.

Όταν από το τραγικό δρεπάνι εκύλησαν οι κοσμογονικές σταλαματιές του Μεγάλου Θεού στα Ίόνια τ' αφροκύματα και πρωτοφάνηκε η Κέρκυρα στον ήλιο, δὲ θὰ εἶταν ὠραιότερη.

Ποιητικά τὸ εἶπε ὁ Μαβίλης:

Ἡ θάλασσα σπατάρισε ὡς τὸν πάτο
Κι ἄφρισε σὰν ἐδέχτηκε στὸν κρῖνο
Κόρφο ἀκόμα ὀλοζώντανο τὸ θεῖο
Σπόρο ἀπ' τὸν οὐρανὸ σταγμένον κάτω.
Τότες βγήκε ἀπ' τὸ πέλαγο τ' ἀφράτο,
Τέρας τῆς ὀμορφιάς καὶ σημεῖο,
Τ' ἅγιο τῆς Ἀφροδίτης μεγαλεῖο,
Γλυκὲς ἐρωτικὲς ὄλο γοιμάτο.

Μὰ τὸ δρεπάνι, ποῦχε αὐτοῦ σκορπίση
Τοῦ θεοῦ τ' ἀμελέτητα, καὶ κείνο
Μὲς στὸ γιालὸ μελλότιον τὰ καρπίση.

Κι ἔτσι, Ἀφροδίτη τῶν νησιῶν, μὲ κρῖνο
Καὶ ῥόδο πλουμιστή, γιομάτη γλυκὲς,
Κέρκυρα, ἀπ' τ' Οὐρανοῦ τὸ αἶμα βγήκες,

4.— ΓΑΡΙΤΣΑ

Ὑστερα ἀπὸ τὴ θύελλα.

Μάγεμα κι ἀναγάλιασμα ψυχῆς τὸ λιμάνι τῆς Γαρίτσας.

Ἡ θάλασσα ραπισμένη ἀπὸ τὴ μπόρα κοιμάται. Ἄσειστη τώρα σὰν πεθαμένη, ὕστερα ἀπὸ ἕναν τέτιον παραδαρμό, κοιμάται μέσα στὴν περικλείστην ἀγκαλιά, πὺν ἀνοίγει ὁ καμπυλόγυρτος κάβος τοῦ Ἀνεμόμυλου, μὲ τὸ ζωγραφιστὸ τόξο τοῦ Παλιοῦ Κάστρου καὶ τὸ φάρο του στὴν κορφή.

Τὰ σπίτια τῆς Γαρίτσας, πὺν ἀσπρολογοῦν σὰν περιστέρια μὲς ἀπὸ τοὺς γλυκοπράσινους κήπους μὲ τὰ ἀνοιχτὰ κάγκελα καὶ τὰ πυκνὰ δέντρα, σκύφτουν γελαστὰ πάνω ἀπὸ τὸ φωτεινὸ ἀκρογιάλι καὶ καθρεφτίζονται ἀτόφια μέσα στὰ σεντεφένια νερὰ τοῦ λιμανιοῦ.

Οἱ πυκνὲς θαλερὲς δεντροστοιχίες, ὁ διάπλατος ὁ δρόμος τῆς ἀκρογιαλιᾶς μὲ τὰ καγκελόφραχτα πλακόστρωτα μουράγια, —ἀγαπητὸς καὶ πολυζήλευτος περίπατος, πὺν τὸν ὀμορφαίνει πῶς πολὺ τὸ λυγερὸ πέρασμα τῆς νεώτερης Κορφιάτισσας Ναυσικάς, —οἱ κατάφυτοι σὰν κρεμαστοὶ κήποι πάνω στὰ κύματα, οἱ δεντρόφυτοι λόφοι τοῦ «Μονρεπό», τὸ ἀσύγκριτο στὴν πλαστικότητά του Παλιὸ Κάστρο μὲ τοὺς πράσινους κρεμαστοὺς θάμνους του καὶ τοὺς βελουδένιους του βράχους, ὅλα καθρεφτισμένα τώρα ξανάστροφα μέσα στὰ σεντεφένια βάθια τῶν νερῶν, παίρνουν μιὰ φανταχτερὴ ὄψη ὀνειρεμένη, πὺν ἄθελα ὑποβάλλει τὴ θανάσιμη τὴ νοσταλγία τοῦ Μαβίλη,

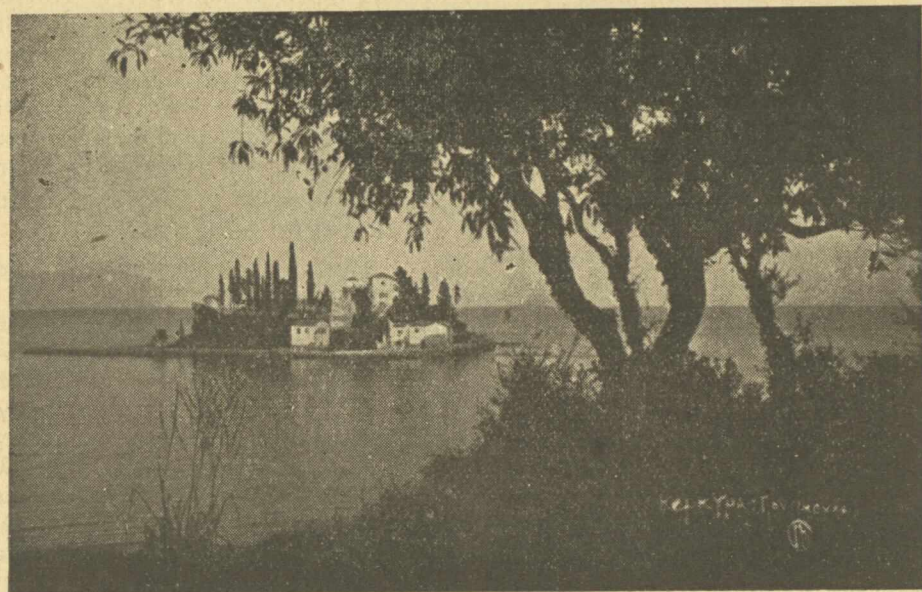
.....καὶ νὰ μποῦμε μονομίας
στ' ἄδνια τῆς θεϊκῆς ἀνυπαρξίας....

5.— ΚΑΡΔΑΚΙ

Ὁ ἥλιος γέρνει τώρα πίσω ἀπὸ τὸ Καρδάκι, πίσω ἀπὸ τὴν Ἀνάληψη.

Ἄναψε τὰ σύγνεφα, πὺν βιαστικά, κοπαδιαστὰ τρέχουν γιὰ νὰ γλυτώσουν θάλεγεσ ἀπὸ τὶς φλόγες του τὶς πύρινες, κεὶ κάτω πρὸς τὰ χαμηλώματα.

Στὸν ἄερινο τὸ δρόμο τους ἀπάνω ἀπὸ τὶς δεντροσκεπάστες κορφὲς τῶν βουνῶν καὶ τῶν λόφων, πὺν παιγνιδίζουν οἱ γραμμὲς τους λυγεροκάμωτες καὶ κοντυλένιες στὸν ὀρίζοντα, ἀνατινάζουν τὶς φλογισμένες χαίτες τους τὰ σύγνεφα, σὰν ἄττα ξα-

ΚΕΡΚΙΡΑ : ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΙ (Φωτ. Π. Καλονάγου)

φρισμένα, πρὸς τὰ κοιμάμενα νερὰ καὶ τ' ἀκρογιάλια.

Κάθε τι τώρα ζεῖ μέσα σ' ἕνα δικὸ του φῶς:

Τὰ ἐρεῖπια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ στὸ Καρδάκι τὰ τυλίγει ἡ ἀμφιλύκη μὲ ἕνα φῶς μυστικὸ.

Ὁ πυργωτὸς ὁ βράχος τῆς Ἁγίας-Κυριακῆς ἐκείκατω ἀναδείχνει τὴν ἀπότομη τὴν κορφή του μέσα ἀπὸ ἕνα ἀλικορόδινο σύγνεφο.

Τὸ Ἀχιλλεῖο καὶ τὸ Γαστούρι ἀποθεώνονται μέσα σὲ τριανταφυλλένιες γάζες.

Βαθύτερα ἀπὸ πάνω τὸ βουνὸ τῶν Ἁγιο-Δέκα, — τὸ ἀγαπημένο βουνὸ τῆς θλιβερῆς Ἐλισάβετ, — μαντεύεται ἀχνὸ χρυσοπράσινο.

Χαριτωμένες οἱ Μπενίτσες ἀποκάτω, πρὸς τὸ νοτιᾶ, τυλιγμένες σὲ μιὰ βαθιὰ μενεξεδένια πάγη, γραφικὲς ἀπλώνονται στὸ σῦδεντρο ἀκρογιάλι.

Ὁ Παντοκράτορας ψηλὰ πρὸς τὸ βουριά, σκεπασμένος ὡς στὴ μέση, παρακάτω ἀπὸ τὸ Σπαρτίλα, μὲ πυκνὰ ἄχρωμα σύγνεφα, παίρνει πῶς χαμηλὰ ἕνα παράξενο χρῶμα ξωτικὸ, σὰν ἀπὸ ξεπλυμένη γαλαζόπετρα.

Ὁ Πέλεκας φαντάζει πέρα, σὰ μιὰ τεράστια ἀσημένια καμπάνα, πὺν κρέμεται ψηλὰ σὲ ἀχνόχρυσο βάθος.

Μὰ ὅλα τὰ τρυφερὰ φιλιὰ του, τὰ τριανταφυλλένια, ὅλες τὶς δόξες τὶς χρυσὲς τῆς βασιλικῆς του πορφύρας, τὶς χαρίζει ὁ ἥλιος, ξεχωριστὰ, τὶς σπαταλεῖ, θὰ λεγε κανεῖς, στὸ μοναδικὸ τὸ Ποντικονήσι καὶ στὴν ὀνειροθάλασσα τοῦ Κανονιοῦ.

Ἔτσι ὅλη ἡ Κέρκυρα ἀποθεώνεται σὰ μιὰ ἀστέρευτη πηγὴ ὀμορφιάς, πὺν ὅποιος μιὰ φορὰ πιεῖ ἀπ' αὐτὴ, λησμοναεῖ γιὰ πάντα τὴν πατρίδα του.

Ὁ Μαβίλης τὸ λέει περίφημα:

Τ' ἄγνωρα ερεπόμελα τοῦ ἀρχαίου
Ναοῦ στὸ ἔξω ἀκροθαλάσσιο πλάι
Χορταριασμένα κοιπονται. Γελάει
Γύρον ὀμορφάδα κόσμον πάντα νέου.
Καὶ λέω, πὺν ἀκόμα ἀπ' τὴν κορφή τοῦ ὠραίου
Βουνοῦ σὲ ἄσπρα ντυμένη ροβοῖαίει
Ἡ ἀρχαία ζωὴ κι αὐτοῦ φεργοβολαεῖ
Λαμπρὸς ναὸς τεχνίτη Κερκυραίου.
Χρυσόνευρο, σὲ βλέπω γιατί μ' ἔχει
Μαγέψη τὸ νερὸ στὴν κρῖνα βρύση,
Πὺν μέσαθε ἀπὸ τ' ἅγιο χῶμα τρέχει.
Ἔτσι κάποιος θεὸς θὰ τόχη ὀρίση.

Κι ὁποιος ξένος ἐκεῖ τὰ χεῖλη βρέχει
Στὰ γονικά του πλιά δὲ θὰ γυρίση.

6.— ΓΑΣΤΟΥΡΙ

Δύο δρόμοι, ὠραῖοι κι οἱ δύο, ὀδηγοῦν
στὸ φημισμένο τὸ Γαστούρι.

Ὁ ἕνας ἀπὸ τὶς ἄλικές, ὁ παλιός, μέσα
ἀπὸ τὸν πυκνὸν ἐλαιῶνα.

Ὁ ἄλλος, ὁ νέος, γραφικότερος καὶ
θεαματικότερος. Περνάει κανεὶς ἕνα μικρὸ
λαιμὸ θάλασσας ἀπὸ τὸ ὄνειρευτὸ Κανόνι
ὡς τὸ Πέραμα. Ἀνεβαίνει στὸν ἀμαξωτὸ
δρόμο πρὸς τὸ Γαστούρι καὶ προχωρεῖ
πάντοτε πάνω στὸ κατάφυτο ἀκρογιάλι,
μὲ τὴ γαλάζια θάλασσα ἀποκάτω, μὲ
τοὺς ἀτέλειωτους δεντροκρητους δεξιά του,
ὅπου ἀνθοῦν οἱ νεραντζιές καὶ χρυσίζουν.
τὰ κίτρα.

Ὁ ἴδιος δρόμος μὲ αὐτοκίνητο περνάει
ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ Χρυσίδα, γυρίζει ἀπὸ
τὴν ἀκρογιαλιά τὸ Πέραμα μέσα στοὺς
θαλεροὺς κήπους, περνάει τὰ θαλασσινὰ
λουτρά τῆς Ἐλισάβετ κάτω ἀπὸ τὸ αὐτο-
κρατορικὸ πάροχο, σμίγει παραμπρὸς τὸν
παλιὸ ἀμαξωτὸ δρόμο, πού πάει στὶς
Μπενίτσες καὶ στὰ Λεύκη, καὶ κάτω ἀπὸ
τὶς κορδέλες τῆς Ἁγία-Κυριακῆς ἀνεβαίνει
δεξιά στὸ «Ἀχιλλεῖο» καὶ στὸ Γαστούρι.

7.— ΟΡΑΜΑ

Ὁνειρο στὰ ξύπνια ἢ θεά ἀπὸ τὰ
ὕψωματα τοῦ μαγικοῦ παλατιοῦ.

Ὁνειρο σωστό, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὶς
ἀνθοστόλιστες ταράτσες τῶν λουλουδό-
κηπων στὸ «Ἀχιλλεῖο».

Ἡ θάλασσα γαλήνια κι αἰθερογάλανη
ξεδιπλώνεται χαμηλὰ κεικάτω.

Ἀπλώνεται φιλάρεσκη ἀπὸ τὰ θαλερὰ
ἀκρογιάλια τοῦ νησιοῦ, πού ἀρμόζουν
τὶς τρυφερὲς πρασινάδες τους, — παρθε-
νικὲς ἐλπίδες— μὲ τὰ ἀχνογάλαζα φέγγη
τοῦ ὄνειριασμένου ἀκύμαντου γιαλοῦ,
πέρα ὡς ἄδεντρου ἀκρογιάλια τὰ
Ἡπειρώτικα, φαλακρομένα ἀπὸ τὴν πο-
λύχρονη τούρκικη σκλαβιά.

Ἡ χιονισμένη ὄροσειρὰ τοῦ Πίνδου,
τὰ πολύχορφα τὰ Κεραῖνια, οἱ ὀγκωμένες
μάζες τῶν ἄλλων ἠπειρωτικῶν βουνῶν,
περικλειοῦν στὰ ἀπόμακρα τὰ βάθια τὸν
ξάστερον ὄριζοντα.

Κι εἶναι ὄνειρο σωστό τὸ ἀγνάντεμα
ἀπὸ τὸ «Ἀχιλλεῖο».

Ξεχωρίζουν κάτω λαμπερὰ στὸν ἥλιο,
ἢ λίμνη τῶν Γουβιῶν, ἢ λίμνη στὸ

Κανόνι τοῦ Χαλκιοπούλου, τὸ Ποντικο-
νήσι σὰν ἀστερίδα στὸ γιαλό, τὸ Βίδο-
σὰ χελώνα μακρουλή πάνω στὴν ἀσειστη
θάλασσα, τὸ τραγικὸ Λαζαρέτο στὴ Σω-
τηριώτισσα πέρα, καὶ ἡ Χώρα ἔπειτα
γραφικὴ καὶ φωτολουσιμένη στὴν ἄκρη
κεικάτω, μὲ τὸ πλαστικὸ Παλιὸ Κάστρο
τῆς καὶ τὸ δοξαρωτὸ λιμάνι τῆς Γαριτίσας.

8.— Η ΜΑΥΡΗ ΒΕΝΤΑΓΙΑ

Ὁ ἥλιος γέρνει τώρα πίσω ἀπὸ τὴν
κορφὴ τοῦ Πέλεκα.

Ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Κανονιοῦ, πού
ὀλόγυρα τὴν ἀγκαλιάζει ξαναγεννημένη
πάντα κι αἰωνόχλωρη ἢ ἀγέραστη ἢ βλά-
στηση τῶν κήπων τοῦ Ἀλκίνοου, ἀπὸ γα-
λαζοδιάφανη τώρα γίνεται κρασάτη, γιὰ
νὰ χυθῆ σιγὰ σιγὰ στὰ γλαρωμένα πλά-
τια τῆς ἢ σεντεφένια ἀποφεγγιά τῆς μαρ-
γαριταρόριζας.

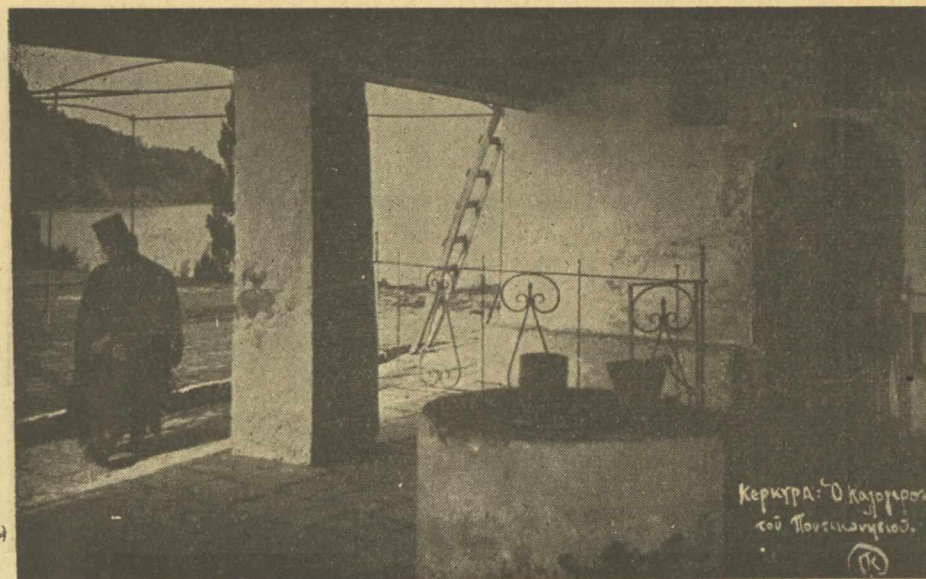
Ὁ γέρος ὁ περάτης, σὰν τὸ πορθημέα
στὴν Ἀχερουσία, προσμένει ὀρθὸς στὴν
κούπαστὴ τῆς βάρκας του νὰ μᾶς περάση
ἀντίπερα στοὺς μαγικοὺς κήπους τῆς
μυστικῆς Ἀρμίντας.

Πρᾶμα περίεργο, — μὰ ὄχι κι ἀνεξή-
γητο. Ἡ ἄλλη καὶ ὠραία ψυχὴ τῆς
δημοκρατικῆς Ἐλισάβετ αἰθεροῦζει στὴν
ἡρεμία καὶ στὴν ὁμορφιά τοῦ ἀπόμερου
Κερκυρέϊκου τοπίου, — στὴν ἀγνή ψυχὴ
τῶν ξωμάχων καὶ τῶν ψαράδων, ὅπου
ξεκούραζε τότε συχνὰ τὴ βαριά μελα-
χολία του.

Τὰ πράσινα ἀκρογιάλια, τὰ χλοερὰ
μονοπάτια, — ἀπὸ τὸ Κανόνι ὡς στὸ Γα-
στούρι κι ὡς στὶς Μπενίτσες, — πού γνώ-
ρισαν μιὰ φορὰ στὴν παράμερη τὴ
μοναξιά τους, τὸν ἀλάλητο καημὸ τῆς
πονεμένης βασίλισσας, νοσταλγικὰ ἀπο-
ζητοῦν τὴν εὐγενικὰ σιλουέτα μὲ τὴ
μαύρη βεντίγια.

Τώρα πλέει ἀγνώριστη καὶ θανατερὰ
σιωπηλὴ μέσα στὸ ψαράδικο τὸ πέραμα, —
ὅπως μιὰ λευκὴ ψυχὴ στὸ νεκρονήσι τοῦ
Μπαϊκλιν, — πρὸς τὸ θαλασσόβρεχτο νη-
σάκι μὲ τὰ κυπαρίσσια.

Τώρα ἀνεβαίνει βιαστικὴ καὶ γοργοκί-
νητὴ τὸ μονοπάτι, πού ἀγκαλιάζει φιδωτὸ
τὸν πράσινο λόφο ἀγνάντια, γιὰ νὰ σβύση
σὲ λίγο σὰν ὄνειρο ἢ μαύρη σιλουέτα
τῆς στὰ βαθύτερα ἀπόσκια τοῦ πυκνοῦ
ἐλαιῶνα πίσω ἀπὸ τὶς γέρικες κουφάλες
τῶν δέντρων.

Κέρκυρα: Ὁ Καρμύρος
τοῦ Ποντικονήσιου.

9.— ΜΥΣΤΗΡΙΟ

Μέσα στὴν ψαρόβαρκα τὴ γέρικη μὲ
τὰ σκεβρωμένα παῖδια, πού μυρίζει ἀπὸ
ἀχινούς καὶ φύκια, μέσα στὴν κωματο-
δαρτὴ ψυχὴ τοῦ ψαρά, τοῦ γέρου ἀσπρο-
μάλλη, πού τόσα χρόνια περάτης στὸ
Κανόνι, τόσες καὶ τόσες φορὲς ταξίδεψε
τὴ «φιλενάδα του τὴ βασίλισσα» μέσα
στὴν τρυφερὴ τὴν ψυχὴ τῆς βοσκοπού-
λας, πού τῆς ἐστάλαξε κάποτε ἕνα χαμό-
γελο εὐτυχίας τὸ καταδεχτικὸ τὸ χαιρέτι-
σμα τῆς χιλιόκαλης βασίλισσας, ἢ μαύρη
σιλουέτα, σὰν καλαμιὰ λυγερή, ὀνειροῦζει
πλαστικὰ στοὺς παραμυθένιους κόσμους
τῆς ἀπλῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς ἀγνῆς καλο-
σύνης, ποιητικώτερα τὸν ἀπόκρυφο πόνο
καὶ τὸ πικρὸ τὸ χαμόγελο, πού ἔσπαζε
τὸ τόξο τῶν πικρῶν χειλιῶν τῆς σὲ τρα-
γικὸ σαρκασμὸ...

Ὁ γέρος ὁ περάτης, ἀφίνει τὰ κουπιά
καὶ μιλεῖ,

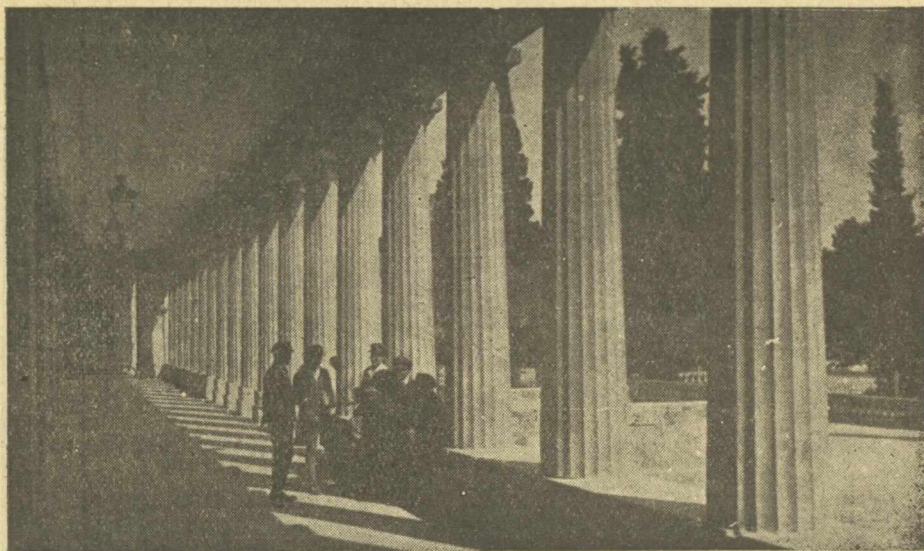
— Ἐνα τέτιο ἀπόβραδο, ἀφέντη μου,
κατέβηκε ἡ Κυρὰ τὸν κατήφορο τοῦ Κα-
νονιοῦ, συντροφιασμένη ἀπὸ ἕνα ξανθὸ
ξένο παλικάρι ὁμορφο... Βασιλόπουλο
πρέπει νὰ εἶταν κι αὐτό. Μοῦ ἔγνεψε καὶ
μπήκανε κι οἱ δύο τους στὴ βάρκα μου.

Ἐλαμνα ἐγὼ καὶ τοὺς ἐπῆγα ἀνοιχτὰ
ὄξω ἀπὸ τὸ Ποντικονήσι... Ὁ νέος ὄλην
τὴν ὥρα μιλοῦσε, μιλοῦσε ζωερὰ καὶ λόγου
τῆς ἄκουε ἀμίλητη... Ἐλεγε, ἔλεγε ἐκεῖ-
νος ἀσώπαστα... Τί ἔλεγε;... Ἀνάθεμα
τὰ Φράγκικα, ἀφέντη μου... Τίποτε δὲν
καταλάβαινα!...

Στερεώνει τὸ κουπί του στὸ σκαμνὸ
τῆς βάρκας καὶ ξαναλέει ὁ γέρος,

— Ἀξαφνα, ἀφεντάκη μου, βλέπω τὴ
βασίλισσα πού λές, καὶ βγάνει ἕνα χρυσὸ
δαχτυλίδι ἀπὸ τὸ δάχτυλό της... Τὸ δένει
στὴν ἄκρη μᾶς μεταξωτῆς κλωστῆς καὶ
τὸ πετάει στὴ θάλασσα, — ἀμίλητη πάντα...
Ὅσο τὸ ξανθὸ τὸ βασιλόπουλο μιλοῦσε
κι ἡ βάρκα ἀρμένιζε, ἄφινε κι ἡ Κυρὰ
τὴν κλωστὴ μὲ τὸ δαχτυλίδι σὰν πετο-
νιά στὴ θάλασσα... Ξαφνικὰ βλέπω τὸ
βασιλόπουλο νὰ βορσκόνει, νὰ δακρῶζει...
Τότε μόνον ἡ Κυρὰ ἔδεσε ἕναν κόμπο
στὴν κλωστὴ κι ἀνάσχεσε τὸ δαχτυλίδι τῆς
τὸ μαγικὸ ἀπὸ τὸ βυθὸ...

Ὁ γέρος σῶπασε λίγο καὶ ξανάειπε,
— Μυστήριο, ἀφέντη μου!... Ἀνάθεμα
τὰ φράγκικα!... Μιλοῦσανε φράγκικα
βλέπεις, καὶ δὲν ἐκατάλαβα τί λέγανε...

ΚΕΡΚΥΡΑ : ΠΑΛΑΤΙ ΣΤΗ ΣΠΙΑΝΑΔΑ (Φωτ. Π. Καλονάρου)

10.— ΘΥΓΛΟΣ

Ἡ χωριατοπούλα, πὸν μαζεύει λάχανα στοῦ Γαστροριοῦ τοὺς λόφους κι ἡ κόκκινη ἢ ποδιά της φλογίζει τοὺς πράσινους θάμνους, τὸ ξέρει καὶ τ' ἄλλο τὸ μυστικὸ τῆς Ἐλισάβετ, τὸ παραξένο, πὸν ἔσμιξε τὰ παραμύθια τοῦ χωριοῦ της.

—Εἶχε ἓνα πανώριο βασιλόπουλο στὸν τόπο της μακριά, στὴ Φραγκιά κεικάτω.... Μιά κακὴ ἡμέρα βρέθηκε στοῦ παλατιοῦ τὸν κῆλο σκοτωμένο.... Ὅταν κατέβηκε ἐδῶ κι ἔχτισε στὴν ἐρημιὰ τὸ παλάτι γιὰ νὰ θάψῃ τὸν πόνο της, πῆρε μιὰ ἡμέρα τὸν πνευματικὸ της καὶ πῆγε κάτω στὸ περιγιάλι.... Μπήκανε κι οἱ δύο τους στὴ βάρκα.... Ὁ παπᾶς ἔλαμνε τὰ κουτιά κι ἡ βασίλισσα, μαυροφορεμένη πάντα, κρατοῦσε στὴν ποδιά της κλειδωμένο ἓνα σιδερένιο κουτάκι.... Αὐτὸ τὸ κουτάκι, λέει, εἶχε μέσα κλεισμένη μιὰ λαιμαριὰ πολύτιμη ἀπὸ μαργαριτάρια μεγάλα σὰν καρύδια.... Κι αὐτὴ, σοῦ λέει, τὴν εἶχε χαρισμένη στὴν πικρὴ τὴ μάνα του τὸ σκοτωμένο τὸ βασιλόπουλο.... Ὅταν ἔφτασε ἡ βάρκα ἀνοιχτὰ ὄξω ἀπὸ τὴ Μπενίτσες ἀγνάτια, ἔκαμε τὸ σταυρὸ της ἡ βασίλισσα καὶ βούλιαξε τὸ κουτάκι στὴ θάλασσα....

11.— ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟ

Ἐκδρομὴ μιᾶς καλοκαιρινῆς ἡμέρας.

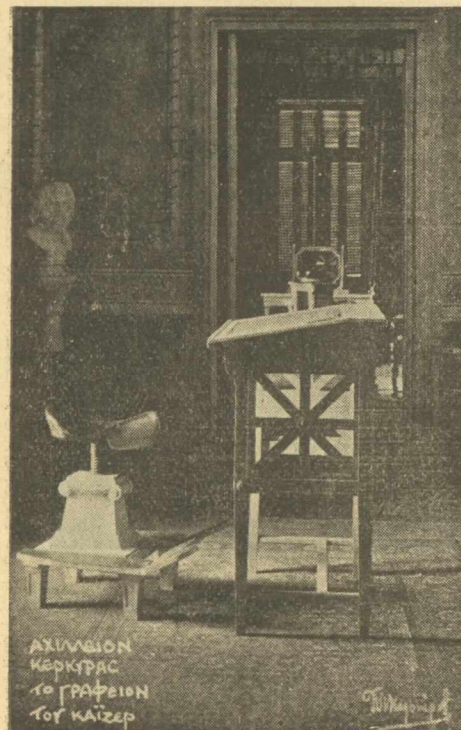
Ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ὡς τὴν Πάλιοκαστρίτσα μὲ τὸ αὐτοκίνητο χιλιόμετρα 22. Ὡς τὴν κορφὴ τοῦ περιήμου βυζαντινοῦ κάστρου τῶν Ἀγγέλων χιλ. 27.

Στὴν κατάφυτη τοποθεσία «Γιατροί», στὸ 12—13 χιλιόμετρο ἀπὸ τὴ Χώρα, ὁ θαυματικώτατος δρόμος ἀποδιχάζεται, ἀμαξωτὸς πάντοτε κι ὄραϊος.

Ἄν βαδίσουμε δεξιὰ, περνοῦμε μέσα ἀπὸ τὸ χωριὸ Σκριπερὸ στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ κι ἀνεβαίνουμε ψηλὰ τὶς γραφικώτατες κορδέλες τοῦ Παντελέμονα. Κάνουμε τὸ γύρω τῶν Ἀλειματᾶδων, περνοῦμε τὸ Βίστονα, τὴν Κρήνη, τοὺς Μακράδες, ἓνα ὄνειρευτὸ στεφάνι ζωγραφιστῶν χωριῶν καὶ βουνῶν, καὶ φτάνουμε ἀπὸ τὸ γύρω τοῦ Κράτσαλου στ' Ἀγγελόκαστρο.

Ἄν πάρουμε πάλι τὸ δρόμο στοὺς «Γιατροὺς» ἀριστερά, περνοῦμε κάτω ἀπὸ τὸν πιδ φανταχερὸν ἐλαιῶνα, ἀνάμεσα στὰ γραφικὰ χωριὰ Δουκάδες καὶ Λιαπάδες, καὶ φτάνουμε στὴν Παλιοκαστρίτσα, κάτω στ' ἀκρογιάλι τὸ ξωτικό.

Ἀπὸ κεῖ πάλι μποροῦμε νὰ ἀνεβοῦμε στὸ ὄραϊο χωριὸ Λάκωνες, πὸν κρέμεται

στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ πάνω, καὶ ἀπὸ τοὺς Λάκωνες νὰ ἀνεβοῦμε στὸ Ἀγγελόκαστρο ἀπὸ ἓνα γραφισώτατο δρόμο στὸ φρύδι τοῦ βουνοῦ, ἓνα θαυματικώτατον ἐξώστη, κρεμασμένον ἀπάνω στὴν ἀπέραντη Μεσόγεια θάλασσα, πὸν ἡ ἄλλη ἄφαντη ἄκρη της χάνεται στὴν Ἄφρικὴ ἐκεικάτω.

12.— ΚΑΤΑΚΟΡΦΑ

Ἐνας βράχος σπανός, ὀρθόκορμος καὶ μονοκόμματος, πὸν ὑψώνει μὲ ἀγέρωχη θρασυτέτα τὴν κορφὴ του 350 μέτρα ἀπὸ τομα καὶ κοφτά, σχεδὸν κάθετα πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα τὴν ἄγρια, πὸν γοερὰ σπαράζει τὰ κύματά της κάτω στὰ πόδια του ἀσώπαστα.

Πλούσια βλάστηση, ἀμπέλια κι ἐλαιῶνες, κυπαρίσσια σγουρὰ καὶ πυκνοὶ ἀγριόθαμνοι, πρηνάρια μαῦρα ἀναστημένα καὶ θανατεροὶ κισσοὶ σκεπάζουν παντοῦ τὰ περὶ γύρω.

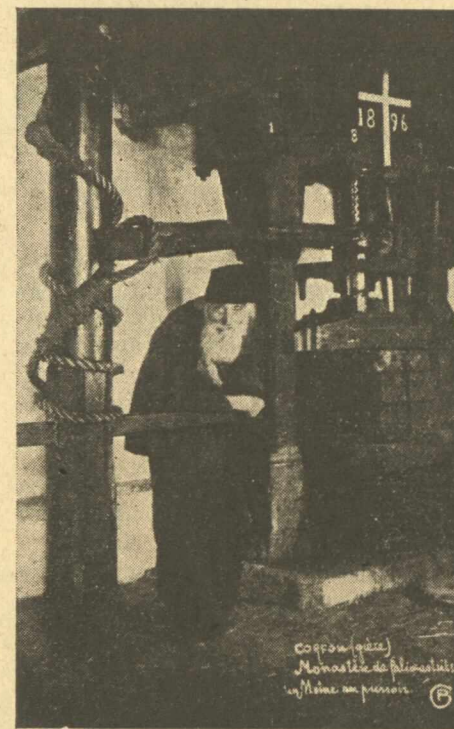
Ἀκόλαστη ἡ χλωρίδα θρασομανεῖ

κι ἀγκαλιάζει τὰ βαριὰ μονοκόματα πλευρὰ τοῦ βράχου ὡς τῶν κυμάτων κάτω τὸ γαλάζιο ἀναγάλισμα, σ' ὄλους τοὺς πράσινους τόνους, μ' ὄλη τὴν ὕψη τρυφεράδα τῆς Κερκυρέϊκῆς χλόης.

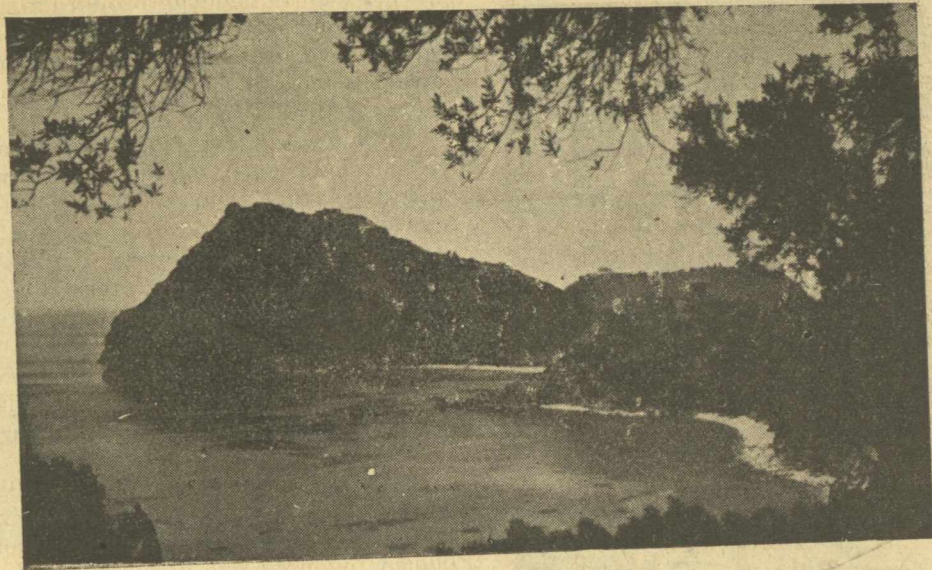
Ἔτσι ἀποδείχεται περισσότερο ἔντονη καὶ διακοσμητικὴ ἢ ἀλόγη ἢ τραχύτητα κι ἡ πλαστικὴ ἢ γύμνια τοῦ χαλκομέτωπου γίγαντα, πὸν ἀπάνω στὰ σκληρὰ τὰ μπρούντζινα στήθια του τσακίζεται χίλια κομμάτια καὶ πέφτει, σὰν εὐτυχία χαμένη γιὰ πάντα, ἡ χρυσοστάλαχτη τοῦ ἡλίου ἢ φεγγοβολή.

Τάπιες καὶ πολεμήστρες ξεδοντιασμένε ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ μακρινὰ καὶ τ' ἀγριοκαίρια χάσκουν στὰ ἐρειπωμένα τείχια τοῦ κάστρου ὀλόγυρα.

Μέσα ἀπὸ τὰ κενὰ χάσματα τῶν θλιβερῶν χαλασμάτων καὶ τὶς μεγαλομένε τὶς τρύπες τῶν μαύρων κι ἡσκιερῶν ντουβαριῶν, σὰ μέσα ἀπὸ μαγικὸς φεγγίτες, ξανοίγεται ἀπέραντη, ὑπερκόσμια, ὄνειρο-

ΚΕΡΚΥΡΑ : ΠΑΛΙΟΚΑΣΤΡΙΤΣΑ

ΚΕΡΚΥΡΑ : ΠΑΛΙΟΚΑΣΤΡΙΤΣΑ (Φωτ. Π. Καλονάρου)

γάλαξη, σάν τῆς ζωῆς τὸ παραμῦθι ἀσυνόριστι, ἢ Μεσόγεια θάλασσα...

13.— ΕΡΕΪΠΙΑ

Ἄναπνέουμε τώρα βαθιὰ τὴ δυνατὴ μυρουδιά τῆς βάλσαμης θρούμπης, πού δὲ θὰ τὴν ἀλλάξαμε βέβαια ἐδῶ ψηλά, στοῦ τρομεροῦ βράχου τὸ θανάσιμο τὸ ἀέτωμα, μ' ὅλα τῶν κήπων τῆς Γαρίτσας τὰ ἠλιόγλυκα τὰ ἀρώματα.

Πετρογελίδονα ξαφνισμένα ἀπὸ τὴ βέβηλη τὴν παρουσία μας, ἀνήσυχα πετοῦν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας καὶ περιγράφουν στεφάνια κύκλους στὸν ἀέρα, — ἀπόκοσμων πνευμάτων συνοδεῖες, — αἰθερολάμνοντες μὲ τρέμουλα κυματίσματα καὶ στριγγές κρασιές τῆ δίκαιη τὴ διαμαρτυρία τους.

Σὰ μακρονὸ ρουχαλιτὸ ἀνεβαίνει ἀπάνω, ἀργὸ καὶ ρυθμικὸ, τὸ ἀνάσασμα τῶν κυμάτων, πού ἔρχονται ἀφρισμένα καὶ βαριά νὰ σπᾶσουν τὰ καμαρωτὰ τόξα τους στὰ γρανιτένια τὰ πόδια τοῦ βράχου,

Βυζαντινὰ χαλάσματα παντοῦ σωριασμένα, στέργνες ἐρειπωμένες καὶ στεγνές, θόλοι δοξαρωτοὶ πού γκρεμίζονται, τάφοι ἄδαιοι στοὺς βράχους λαξευτοί.

Μιὰ σμιχτοφρούδα Παναγιὰ βυζαντινὴ θλιμένη, ζωγραφισμένη στὴ σκοτεινὴ βα-

θουλὴ κόχη μιᾶς λαξευτῆς στὸ βράχο ὑπόγειας κατακόμβης, πού κατεβαίνουμε δύσκολα, ἀργοσταλάζει δάκρυα τοὺς κημους τῆς ἐρημιᾶς, ξαναγυρίζοντας τὴ φαντασία μας ἀπὸ θλιμένες στράτες στὰ χρόνια τῆς βυζαντινῆς πορφύρας, πού μιὰ φορὰ ἐδόξαζε τὸ ἐρειπωμένο κάστρο τῶν Ἄγγέλων...

14.— ΠΑΛΙΟΚΑΣΤΡΙΤΣΑ

Ἄντίπερα ἀπὸ τὰ βαριά τὰ ριζιμὰ τοῦ χάλκινου τοῦ κάστρου τὰ θεμέλια, κάτω ἀπὸ τὸ γραφικὸ χωριὸ τοὺς Λάκωνες, πού κρέμονται ἀποπάνω στὴ βουνοπλαγιά σάν ἀετοφωλιὰ στὸ βράχο, ἀνοίγει χαμηλὰ στὸ γυαλὸ τοὺς ὄνειρεμένους κόρφους τῆς, δείχνει τὰ μαγικά τῆς κάλλη στὸν ἥλιο μὲ περίσσεια φιλαρέσκεια ἢ Σειρήνα ἢ Παλιακαστροίτσα, πού αἰχμαλώτισε τὸ ὠραῖο πνεῦμα τοῦ νέου Κερκυραίου Δημόδοκου, τοῦ ἀθάνατου Μάβιλη,

Σάν πεθάνω, ἐδῶ θάθω μὲ τὰ μύρια
Φαντάσματα ἄπνα μέσα σὲ ἄλλα γνέφια.

Ἢ σὲ ἀσημοβολῆς μαϊκὰ συντέφια
Τ' ἄγια τῆς νύχτας νὰ χαρῶ μυστήρια.

Νὰ ἰδῶ τῶν ζωτικῶν τὰ πανηγύρια,
Τῶν τελωνίων τὰ θεότρολλα κέρφια,

Τοῦ Νεραϊδοχοροῦ ν' ἀκούσω ντέφια.

Καὶ Σέρηνων τραγοῦδια ἢ καὶ μαρτύρια.

Καὶ ἄμα στ' ἀστερινὰ τους χρυσομαῖξια

Οἱ ἀγγέλοι φύγουν καὶ ὁ ἥλιος φέξῃ πίσω

Ἦμνο στὴν τετραγάλαη μονάξια

Πολλὲ τ' ἄγριου γυαλοῦ θὰ κεληδήσω.

Τεχνίτρα ἢ πικροθάλασσα παράξια

Τῆς λαλοῦσας μου θὰ βασιάη τὸ ἴσο.

Γλώσσες τοῦ γυαλοῦ μπαίνουν βαθιὰ στὴ στεριά ὄνειρογάλανες ἀνάμεσα ἀπὸ κατάστενα ἀνοίγματα τῆς γῆς χλοερὰ καὶ πρασινόχαρα, πού βυθίζονται μέσα στὰ καταγάλανα νερὰ διχαλωτὰ κατάφυτα ἀκρωτήρια, σὰ νὰ δίνουν τὰ χέρια νὰ σμιξουν πάνω ἀπὸ τὰ κύματα.

Οἱ γαλάζιες γλώσσες τῶν νερῶν καὶ τῆς στεριάς τὰ πράσινα ἀκρωτήρια ἀπολήγουν σὲ δαντελωτὲς βεντάγιες ἀνοιχτές, πού στὴν ἀρμονικὴ ἐναλλαγὴ τους συνταιριάζονται σ' ἓνα φανταχτερὸ γαλαζοπράσινο μαϊάντρο μὲ ἀχτινωτὰ θαλάμια ὄνειροφάτεινα, ἄλλου πράσινα καὶ ἄλλου γαλάζια.

Πάνω σ' ἓνα ἀπὸ τ' ἀκρωτήρια αὐτά, τὸ πιὸ ψηλὸ, τὸ πιὸ σῦδεντρο, ὑψώνεται στὰ κύματα τὸ μοναστήρι τῆς Παλιοκαστροίτσας, πού πῆρε τ' ὄνομά της ἀπὸ τὸ βυζαντινὸ Ἄγγελόκαστρο.

(Στὸ ἐρχόμενο τελειώνει)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΠΑΛΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Παλιὸ τραγοῦδι, τραγοῦδάκι
μὲ νόημα ἄπλό,
σάν ἓνα φύσημα ἀγεράκι
γλυκὸ κι' ἀγνό.

**

Πνοὴ πού ὡς νᾶρθῃ ξεψυχάει,
τὴ ταραχὴ
καὶ τὴ λαχτάρα ἐδὺς ξυπνάει
μὲς στὴν ψυχὴ.

**

Μέσα μου αὐτὴ τὴν ἥσυχῃ ὥρα
δὲν ξέρω πῶς,
σίφουνας γίνεται καὶ μπόρα
ὁ ἀθῶος σκοπός.

Κι' ἀγκομαχῶ σὰ νὰ πεθαίνω
καὶ κάτω, νά —
κάτι καλὸ καιρὸ χαμένο
μὲ τυραγνᾶ.

**

Ἔτσι τὸ βράδυ διαβατάρια
λεπτὴ πνοὴ
ξυπνάει στὸ δάσος μιὰ λαχτάρα
καὶ μιὰ βουλή.

**

Κι' ἔτσι ἓνα φύσημα ἀπ' τ' ἀγιάζει
τὴ νύχτα ἀργὰ
κάνει ὁ γυαλὸς ν' ἀνατριχιάζει
καὶ νὰ βογγᾶ.

Β. ΚΟΡΘΙΑΝΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

Ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ κ. Χ. Σακελλαριάδη

- Τὸ Κωσταντῖνο τὸ μικρό, τὸ μικροκωσταντάκι
τὸ Μάη μηλιάν ἐφύτευε, τὸ Μάη μηλιά φυτεύει,
τὸ Μάη τοῦρθε κ' ἡ γραφὴ νὰ πάει στὸ ἐφέτι.
Μὰ τὸ ἐφέτι νὰ βαρὺ κ' ἡ πόρα τοῦ νὰ λίγη,
κ' ἡ κόρη πὸν τὸν ἀγαπᾷ κ' ἡ κόρη πὸν τὸν παίρνει,
ζητάει κερὶ καὶ βλέπει του, ποτήρι καὶ κερνᾷ του.
- Κέρνα με, κόρη, κέρνα με, ὥστε νὰ ξημερώσει,
ὥστε νὰ βγεῖ ὁ αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια νὰ χαράξει.
- Μὰ Κωσταντῆ μου, σὺ μισεῖς καὶ μένα ποῦ μ' ἀφήνεις.
- Πρῶτα σ' ἀφήνω στὸ Θεὸ καὶ δεύτερο στοὺς ἅγιους
καὶ τρίτο στὴ μαρούλα σου καὶ στὰ γλυκά σου ἀδέρφια.
- Τί νὰ μὲ κάνει κ' ὁ θεός, τί νὰ μὲ κάνουν οἱ ἅγιοι,
τί νὰ μὲ κάνει ἡ μάνα μου καὶ τὰ γλυκά μου ἀδέρφια;
πές μου καιρὸ νὰ καρτερῶ καὶ μῆνες νὰ προσμένω.
- Ἐρημη μένεις στοὺς ὀχτώ, κ' ἂν δὲν ἐρθῶ στοὺς δέκα,
κ' ἂν δὲν ἐρθῶ στοὺς δώδεκα, σύρε, κόρη παντρεύου.
- Ἐπέρασαν καὶ οἱ ὀχτώ, προβάλανε κ' οἱ δέκα,
ἐπέρασαν κ' οἱ δώδεκα κ' ὁ Κωσταντῆς δὲν ἦρθε.
Κακοὶ γονεῖς βουλήσασι τὴν κόρη νὰ παντρεύουν.
Κ' ἡ κόρη ἀπ' τὸ φόβο της, κ' ἀπ' τὴ τρεμοῦλα ποῦχε,
ἐπῆρε τῶρημο στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι.
Στὸ δρόμο ὅπου ἴγγαινε, τὸ θεὸ περικαλοῦσε
- Θέ μου, ἂν εἶμαι πλάσμα σου, κ' ἂν εἶμαι βαφτισμὰ σου,
φανέρωσέ μ' τὸν Κωσταντῆ σ' ἄλογο καβελλάρη
μὲ δεκοχτὼ τζαμόβλανοι, μ' ἐξῆντα παλλικάρια.
- Κ' ἄκόμα ὁ λόγος ἔστεκε κ' ἦταν καὶ οἰτισμένους
κ' ὁ Κωσταντάκος φάνηκε σ' ἄλογο καβελλάρης
μὲ δεκοχτὼ τζαμόβλανοι, μ' ἐξῆντα παλλικάρια.
- Κόρημ' ἀνάσινε νερό, νὰ πιῶν τὰ παλλικάρια,
νὰ πιῶ κ' ἐγὼ κ' ὁ μαῦρος μου ποῦμαστε κουρασμένοι.
- Σαράντα σίγλες ἔσυρε καὶ βαρυναστενάζει.
- Τί ἔχεις, κόρη, πὸν βογγᾷς καὶ τόσο ἀναστενάξεις;
- Ἐόνον ἔχω στὴν ξενιτειὰ καὶ μοιάζει σὰν ἐσένα,
κ' ἂ δὲν ἐφόρεις τὰ φορεῖς, ἤθελες νᾶσ' ὁ ἴδιος,
πὸν χιῆς βράδν τὸν ἔθαψαν στὸν Ἅγιο-Κωσταντῖνο.
Καὶ πέφτει καὶ λυοθυμᾷ καὶ πέφτει καὶ ξαπλώνει.
Κ' ὁ Κωσταντῆς τὴν ἄρπαξε ἀπ' τὴ σφιχτή της μέση
- Καλῶς τὸ σουντζουκάκι μου, τὸ σφιχτοκλειδωμένο,
ὅπου τὸ σφιχτοκλείδωσαν κ' ἔχω δώδεκα χρόνους.
- Καλῶς τὴν τὴν ἀγάπη μου, καλῶς το καὶ τὸ φῶς μου.

Ο ΤΟΛΣΤΟΙ ΜΕ ΤΟΝ ΤΣΕΡΚΩΦ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΙ

ΠΩΣ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΕΡΩΤΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

— Μοῦ φαίνεσαι σὰν νὰ αἰσθάνεσαι πλήξη, ἀγαπημένε μου γυιέ, εἶπε ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ στὸν Σέργιο, πὸν χωρὶς νὰ πέρνη μέρος στοὺς χοροὺς ἢ στὶς κουβέντες καὶ μὲ τὰ μάτια γεμάτα ἀπὸ κάποια παράξενη ἀδιαφορία καὶ ἀνησυχία συγχρόνως, περνοῦσε ἀπὸ τὸ ἓνα σαλόνι στὸ ἄλλο.

— Naί, ἀπήντησε χαμογελῶντας, φεύγω.

— Ἐλα σπιτί μου.

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μείνης γιὰ τὸ δεῖπνο, Κορνακόφ, εἶπε αὐτὴ τὴ στιγμή ἓνας ἄντρας πὸν περνοῦσε, μὲ τὸ καπέλλο στὸ χέρι καὶ μὲ βῆμα σταθερὸ καὶ βέβαιο, μέσ' ἀπὸ τὸ πλῆθος πὸν εἶχε μαζευτῆ κοντὰ στὴν πόρτα. Ἦταν χοντρός, ψηλὸς καμιά σαραντάριά χρόνων, μὲ μούτρα φουσκωμένα, πολὺ ἄσχημος καὶ μὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἀλαζονεία.

— Τέλειωσες τὴν παρτίδα σου;

— Δόξα τῷ Θεῷ, βοήκα καιρὸ νὰ τὴν τελειώσω πρὶν ἀπὸ τὸ δεῖπνο καὶ ἀποφύγω τὴν μοιραία μαγιονέζα μὲ τίς Ρούσικες τροῦφες, μὲ σαπια καρόττα καὶ κάθε εἶδος τέτοιων πραγμάτων, ἐφώνασε.

— Καὶ ποῦ πηγαίνεις νὰ δειπνήσης;

— Στοῦ Τραχανῶφ, ἂν δὲν κοιμᾶται ἀκόμα, ἢ στὸ Νόβο-Τρογέτσκι.

Ἐλάτε μαζί μου. Ἔρχεται μαζί κ' ὁ Ἄταλώφ.

— Πᾶμε, Ἰβίν, εἶπ' ὁ Πρίγκηπας. Γνωρίζεστε;

Ἦ ὁ Σέργιος ἔκαμ' ἓνα ἀρνητικὸ κίνημα.
— Σέργιος Ἰβίν, γυιὸς τῆς Μαρίας Μιχαηλόβνα, ἐσύστησε ὁ Πρίγκηπας.

— Χαίρω πολὺ, εἶπε ὁ χοντρός κύριος, δίχως νὰ τὸν κοιτάξῃ, καὶ τοῦ ἔτεινε τὸ χοντρὸ χέρι του ἐξακολουθώντας νὰ περπατᾷ. Κάνετε γρήγορα!

Νομίζω ὅτι ἓνα ἀνάγλυφο πορτραῖτο τοῦ χοντροῦ πὸν ὠνομαζόταν Ν. Δ.

Ντολγκώφ, δεν ενδιαφέρει κανέναν. Όλοι οι αναγνώστες μου, αν δεν τον γνωρίζουν και δεν τον έχουν δει, έχουν ακούσει, ίσως, να μιλάνε γι' αυτόν. Έπομένως αρκούν μερικές χαρακτηριστικές γραμμές για να παρουσιασθῇ αὐτὸ τὸ πρόσωπο σ' ὅλη τὴν ἀγένεια καὶ τὴν ἀσημότητά του. Γιὰ μένα, τουλάχιστον, ἔτσι εἶναι. Πλούτος, μεγάλη εὐγένεια, γνώση τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς, πολλές καὶ διάφορες ικανότητες ἀλλὰ σβυσμένες ἢ καλύτερα παραμορφωμένες ἀπὸ τὴν ἀργία καὶ τὴν ἀκολασία. Πνεῦμα κυνικὸ πὺν δὲν τὸ ἀπασχολεῖ κανένα ζήτημα καὶ πὺν κρίνει τὸ κάθε τι σύμφωνα μὲ τὰ χαμηλότερα πάθη. Ἀπόλυτη ἔλλειψη συνειδήσεως, αἰσθημάτων ντροπῆς καὶ διανοητικῆς χαρᾶς, ἐγωϊσμός κακοήθης καὶ πὺν δὲν προσπαθεῖ καθόλου νὰ τὸν κρύψει. Κουβέντα κοφτερῆ καὶ ἀδρή, ἠδυπάθεια, λαιμαργία, κρασοπότη, περιφρόνηση γιὰ κάθε τι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Κρίνει τὰ πράγματα ἀπὸ μιὰ μόνη ἀποψη: Τῆς ἡδονῆς πὺν μποροῦν ἢ δὲν μποροῦν νὰ τοῦ δώσουν. Δυὸ κυριώτερα χαρακτηριστικά: Μιὰ ζωὴ δλότεια ἀνώφελη, χωρὶς σκοπὸ καὶ ἀχρηστη καὶ ἡ φρικτώτερη κραιπάλη πὺν μάλιστα δὲν προσπαθεῖ οὔτε νὰ τὴν κρύψει καν ἀλλὰ ἀντίθετα τὴν ἐπιδεικνύει σὰν νὰ βρισκε ἀξία στὸν κυνισμό του.

Λένε γι' αὐτὸν πὺς εἶναι κακός. Ἐν τούτοις παντοῦ καὶ πάντα ὅλοι τὸν ἐκτιμοῦν καὶ περηφανεύονται νὰ τὸν γνωρίζουν. Τὸ ξέρε, γελεῖ γι' αὐτὸ καὶ τόσο περισσότερο περιφρονεῖ ὅλον τὸν κόσμο. Καὶ πὺς νὰ μὴν εἶχε περιφρονήσει αὐτὸ πὺν τὸ λένε ἀρετῆ, ὅταν σ' ὅλη του τῆ ζωῆ δὲν ἔκαμε τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ τὴν ποδοπατῆ χωρὶς νὰ πάψει γι' αὐτὸ νὰ εἶναι εὐτυχημένος, δηλαδὴ νὰ ἱκανοποιῆ τὰ πάθη του καὶ νὰ τὸν ἐκτιμοῦν συγχρόνως.

Ὁ Σέργιος εἶχε ἐξαιρετικὴ διάθεση. Ἡ παρουσία τοῦ πρίγκηπα Κορνακώφ πὺν τοῦ ἄρεσε πολὺ καὶ πὺν ἐξασκοῦσε ἀπάνω του, δὲν ξέρει κανεὶς γιατί, μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐπιρροή, δὲν μποροῦσε νὰ μὴν τοῦ ἄρεση. Τὸ ὅτι τόσο γρήγορα τὸν παρουσίασαν σ' ἕναν ἄνθρωπο τόσο σπουδαῖο ὅπως ὁ χοντρός εὐπατρίδης κολάκευς εὐχάριστα τῆς ματαιοδοξίας του. Ὁ χοντρός κύριος στὴν ἀρχὴ δὲν ἐπρόσεχε

τὰ Σέργιο. Ὅσο ὅμως ὁ νέος Κοζάκος σερβιτόρος, πὺν τὸν εἶχε ζητήσει μόλις μπῆκε στὸ Νόβο Τρογιέτσκι, ἐσέρβισε μικρὲς ψαρόπητες καὶ κρασί, γινόταν πὺν εὐχάριστος. Βλέποντας τοὺς ἐλεύθερους καὶ κομπσοὺς τρόπους τοῦ νέου, ἄρχισε νὰ κουβεντιάσει μαζί του, χτυπώντας τον στὸν ὄμο καὶ τσουγκρίζοντας τὸ ποτήρι του μὲ τὸ δικό του. Τίποτα ἄλλο δὲν ἀγαποῦν οἱ ἄνθρωποι τοῦ εἴδους τοῦ Ντολγκώφ περισσότερο ἀπὸ τὴ δειλία.

Ἐνας ἐρωτευμένος συγκεντρώνει τόσο πολὺ τίς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθημάτων του σ' ἕνα μόνο ἀντικείμενο, ὥστε τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἰδῇ καὶ ν' ἀναλύσει τοὺς ἀνθρώπους πὺν συναντάει. Καὶ τίποτα δὲν ἐμποδίζει νὰ γνωρίσει κανεὶς καλὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ νοιώσει τὸν ἑαυτό του ἐλεύθερο ἀπ' αὐτοὺς ὅσο ἡ συνήθεια, πὺν τὴν ἔχουν εἰδικὰ οἱ νέοι, νὰ μὴν πέρνουν τοὺς ἀνθρώπους παρὰ γιὰ ὅτι φαίνονται ἀντὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ μαντεύσουν τὰ ἐλατήρια τῆς συμπεριφορᾶς τους. Ἄλλωστε ὁ Σέργιος ἤθελε ἀπόψε κ' αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό του ἱκανὸ νὰ δεχτῆ ἔξυπνος καὶ ἀξιαγάπητος, χωρὶς ἄλλωστε καὶ νὰ καταβάλλη κανέναν κόπο γι' αὐτό.

Τὸ ὅτι εἶχε γνωρίσει τὸν ἀπόστρατο στρατηγὸ Ντολγκώφ, πασίγνωστο γλεντζέ, πράγμα δηλαδὴ πὺν ἦταν ἄλλοτε τὸ σπουδαιότερο πράγμα πὺν θὰ μποροῦσε νὰ ὄνειρευτῆ, τώρα δὲν τοῦ ἔδινε καμιὰ ἱκανοποίηση. Ἀντίθετα, τοῦ φαινόταν ὅτι αὐτὸς ἔκανε εὐχαρίστηση καὶ ἔδινε τιμὴ σ' αὐτὸ τὸ στρατηγὸ, μιλώντας του, γιατί ἀντὶ νὰ κουβεντιάσει μαζί του θὰ μποροῦσε νὰ μιλάη μ' ἐκείνη ἢ νὰ σκέπτεται ἐκείνη. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε τολμήσει νὰ μιλήσει στὸν Κορνακώφ στὸν ἐνικό, ἀν καὶ αὐτὸς ἀπὸ μέρους του τὸ ἔκανε συχνά. Τώρα τοῦ μιλοῦσε στὸν ἐνικό θαρρετά, κ' αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς κουβέντας τὸν εὐχαριστοῦσε ἐξαιρετικά. Τὸ χαριτωμένο βλέμμα καὶ τὸ χαμόγελο τῆς κοντέσσας τοῦ εἶχαν δώσει περισσότερο κύρος ἀπὸ ὅσα τοῦ ἔδιναν τὸ πνεῦμα του, ἡ δημοφιλία του, ὁ τίτλος τοῦ *προλότη* καὶ οἱ διαρκεῖς ἔπαινοι ὅλων ὅσοι τὸν τριγύριζαν. Μὲ μιὰ λέξη, σὲ διαστημα μιᾶς ὥρας ἀπὸ παιδὶ πὺν ἦταν εἶχε γίνε ἄντρας. Ἐνοιωσε ξαφνικὰ στὸν ἑαυτό του ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ἐνός ἄντρα πὺν βλέπει

καθαρὰ μέσα του: Σταθερότητα, ἀποφασιστικότητα, τόλμη καὶ μιὰ υπερήφανη συνείδηση, τῆς ἀξίας του. Ἐνας προσεχτικὸς παρατηρητῆς θάβλεπε μιὰν ἀλλαγὴ στὴ στάση του. Τὸ βῆμα του εἶχε γίνε πὺν σταθερὸ καὶ πὺν ἐλεύθερο, τὸ στήθος του ἔξειχε, τὰ χέρια του δὲν τὸν ἐνοχλοῦσαν πιά, τὸ κεφάλι του κρατιόταν πὺν ὄρθιο, τὸ πρόσωπό του εἶχε χάσει τὴν παιδιὰτικη στρογγυλότητα καὶ τὴν ἀοριστία τῶν χαρακτηριστικῶν, οἱ μῦς στὸ μέτωπο καὶ στὰ μάγουλά του ξεχώριζαν καθαρότερα, τὸ χαμόγελό του ἦταν πὺν τολμηρὸ καὶ πὺν σταθερὸ.

VII. ΓΛΕΝΤΙΑ

Μέσα στὸ μικρὸ κόκκινο δωμάτιο, στὸ ἐστιατόριο Νόβο—Τρογιέτσκι, στὸ βάθος, πὺν δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ καταλάβουν παρὰ μόνον πρόσωπα πὺν εἶχαν κάποιο κύρος ἐδῶ μέσο, ἦταν καθισμένοι ὁ πρίγκηπας Κορνακώφ, ὁ στρατηγός, ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς Καλώφ, πὺν εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴν Πετρούπολη κ' ὁ Σέργιος.

—Ξέρετε στὴν ὑγεία τίνος; εἶπ' ὁ Σέργιος στὸν πρίγκηπα Κορνακώφ, γαμίζοντας ἕνα ποτήρι καὶ φέρνοντάς το στὰ χεῖλη του.

Ὁ Σέργιος ἦταν τώρα πολὺ κόκκινος. Τὰ μάτια του εἶχαν κάτι τὸ ἀόριστο καὶ ἀφύσικο.

—Ἐ, ναι, νὰ πιοῦμε! ἀπάντησ' ὁ Κορνακώφ ἀφίνοντας τὴν ἀπάθειά του καὶ τὸ στενοχωρημένο του ὕφος καὶ χαμογελώντας χαϊδευτικά.

Ἡ πρόποση στὴν ὑγεία κάποιου προσώπου πὺν δὲν τὸ ὀνόμαζαν, ξανάγινε πολλὲς φορές.

Ὁ στρατηγὸς εἶχε βγάλει τὴ γαβατά του κ' ἦταν ξαπλωμένος σ' ἕνα ντιβάνι, μὲ τὸ τοιγάρο στὸ χέρι.

Μπροστά του εἶχαν βάλει μιὰ μποτίλια διαλεχτῆ σαμπάνια, ἕνα ποτηράκι κ' ἕνα κομάτι τυρί. Ἦταν κάπως περισσότερο κόκκινος καὶ φουσκωμένος ἀπ' ὅσο συνήθως.

Κ' ἀπὸ τὰ ἀδιάντροπα καὶ μισόκλειστα μάτια του καταλάβαινε κανεὶς ὅτι ἦταν στὸ κέφι.

—Νὰ τί μ' ἀρέσει, ἔλεγε κοιτάζοντας τὸν Σέργιο πὺν καθισμένος μπροστά του κατέβαζε τὰ ποτήρια τὸ νὰ πάνω σ' ἄλλο. Ἦταν μιὰ ἐποχὴ πὺν κ' ἐγὼ ἔπινα

τὴ σαμπάνια μ' αὐτὸ τὸν τρόπο. Ἀδειάζα μιὰ μποτίλια στὸ δειπνο, σ' ἕνα χορὸ, ὕστερα χόρευα σὰν νὰ μὴν εἶχε συμβῆ τίποτα κ' ἤμουν εὐγενικώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ.

—Δὲν λυπᾶμαι γι' αὐτὸ εἶπ' ὁ Κορνακώφ ἀκουμπώντας στὸ χέρι του καὶ κοιτάζοντας μὲ μιὰ ἐκφραση θλίψης τὰ ὄμορφα καὶ ἐμψυχωμένα μάτια τοῦ Ἰβάν. Μπορῶ ἀκόμα νὰ πῶ ὅσο θέλετε. Γιὰ τὸ λοιπὸν; Δὲν λυπᾶμαι παρὰ γιὰ ἕνα πρᾶγμα: Γιὰ τὴν πέρασε ὁ καιρὸς πὺν ἔκανα προσπάσεις, πὺν ἤμουν ἔτοιμος νὰ πεθάνω καλύτερα παρὰ ν' ἀρνηθῶ νὰ πῶ στὴν ὑγεία κάποιου πὺν ἀγωνίζομαι μ' ὅλη μου τὴ δύναμη γιὰ νὰ ἰδῶ τὸν πάτο τῆς μποτίλιας, πὺν ἤμουν ἀπολύτως βέβαιος ὅτι θὰ ἔπερα γυναίκα μου ἐκείνη πὺν θὰ ἔπινα στὴν ὑγεία τῆς αὐτῆς τῆς μποτίλιας. Ὡ, ἀν εἶχα μόνον ὅσες ἦπια στὴν ὑγεία τους τὴν τελευταία σταγόνα. Τὶ ὑπέροχες γυναῖκες πὺν θὰ εἶχα! Ὡ, ἀν μπορούσατε μόνον νὰ φαντασθῆτε, Σέργιο, καὶ τοῦ κουνοῦσε τὸ χέρι.

Νὰ ὁ πάτος τῆς μποτίλιας σας, τοῦ εἶπε, βάζοντάς του κ' ἄλλο κρασί στὸ ποτήρι του. Ἀλλὰ τί κάνω; Δὲν ἔχετε ἀνάγκη, καὶ τοῦ χαμογέλασε μ' εὐθυμία καὶ εὐγένεια. Ὡ, μὴ μοῦ φέρνετε στὸ νοῦ αὐτὲς τίς ἀναμνήσεις! Ἐσκότωσα κάθε τι πὺν δὲν μοῦ εἶναι ἀναγκαῖο. Καὶ δὲν θέλω πειὰ νὰ τὰ θυμᾶμαι. Νοιώθω τὸν ἑαυτό μου τόσο καλὰ τώρα! Καὶ στὰ μάτια του ἔλαμπε πραγματικὰ ἡ ἔκσταση μιᾶς νέας ψυχῆς πὺν δίχως κανένα φόβο θὰ παραδινόταν στὸν πρῶτο τῆς ἔρωτα.

—Τὶ εὐγενικὸς πὺν εἶναι, δὲν εἶν' ἔτσι; Εἶπ' ὁ Κορνακώφ γυρίζοντας πρὸς τὸν στρατηγὸ. Δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσο μοῦ θυμίζει τὸν ἑαυτό μου.

—Ναί, εἶπ' ὁ στρατηγός. Ξέρεις ὅτι ἐγώ... Πᾶμε στίς γυναῖκες κ' ἄς τὸν πάροουμε μαζί.

Πέντε λεπτὰ ἀργότερα ὁ Σέργιος βρέθηκε μέσα στὸ ἔκλυθο τοῦ Κορνακώφ. Ὁ τσουχερός ἀέρας τὸν χτυποῦσε στὸ πρόσωπο. Μπροστά του ἔβλεπε τὴ χοντρή ράχη τοῦ ἄμαξᾶ, κάμποσα ἄχρη φανάρια καὶ τοίχους πὺν ἔφευγαν κ' ἀπὸ τίς δυὸ μεριές.

VIII. ΠΕΜΒΑΣΜΟΙ

—Νὰ μαι στὴν ἐσοχὴ ὅπου γεννήθηκα

κι' ὅπου πέρασα τὰ παιδιάτικά μου χρόνια, σ' αὐτὸ τὸ Σεμενόβσκ πού εἶναι γεμάτο ἀπὸ γοητευτικὲς κι' ἀγαπημένες ἀναμνήσεις. Εἶναι Ἄνοιξη. Βράδυ. Βρίσκομαι στὸν κήπο, στὴν ἀγαπημένη θέση τῆς μητέρας μου, πεθαμένης ἐδῶ καὶ χρόνια τώρα. κοντὸ στὴ λίμνη, στὴ δενδροστοιχία μὲ τὶς σημύδες. Ἄλλὰ δὲν εἶμαι μόνος. Μιὰ γυναίκα μὲ ἄσπρο φόρεμα, μὲ τὰ μαλλιά ἀπλὰ δεμένα στὸ χαριτωμένο κεφάλι της, εἶναι μαζί μου. Κι' αὐτὴ ἢ γυναίκα εἶν' ἐκείνη πού τὴν ἀγάπῳ ὅσο δὲν ἀγάπησα κανέναν ὡς τώρα, πού τὴν ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ κάθε τι στὸν κόσμο, περισσότερο κι' ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου. Τὸ φεγγάρι πλέει ἀργὰ στὸν οὐρανὸ πού τὸν στολίζουν — πολύτιμα πετράδια — τὰ διάφανα συγνεφάκια του. Καθρεφτίζεται, μαζί, μὲ τὰ σύννεφα πού αὐτὸ τὰ φωτίζει, πάνω στὴ γυαλιστερὴ ἐπιφάνεια τῶν ἵσυχων νερῶν τῆς λίμνης. Φωτίζει τὰ κίτρινα νερά, τὶς ὄχθες μὲ τὴν δόξωση πρασινάδα τους, **τοὺς γυαλιστεροὺς φράχτες τοῦ νεροῦ**, μὲ τὶς κλαψάριες ἰτιὲς πού κρέμονται ἀπὸ πάνω τους καὶ τὴ σκοῦρα πρασινάδα πού κάνουν οἱ ἀνθισμένες πασχαλιὲς καὶ τὴν ἀγριοκερασιά πού κάνει τὸν ἀέρα νὰ εὐωδιάξῃ ἀπὸ ἴνα ἀνοξιότατο γλυκὸ ἄρωμα, τ' ἀγριοτριαντάφυλλα πού περικυκλώνουν μὲ τὶς πλατιεῖς σειρὲς τους τὰ στριφτά μονοπάτια, τὶς λεπτὲς σημύδες μὲ τὰ μακροῦ, ἀκίνητα καὶ καμπυλωτὰ κλαδιά τους καὶ τὴν τρυφερὴ καὶ πλούσια πρασινάδα πού κάνουν μὲ τὰ κλαδιά τους οἱ φιλύρες καὶ πού γέρνει πάνω ἀπὸ τὶς μακρονὲς καὶ ἴσιες δενδροστοιχίες. Πίσω ἀπὸ τὴ λίμνη, μέσ' ἀπὸ τὶς πυκνὲς φυλλωσιὲς ἀνακατεμένων δέντρων, ἀντηχεῖ τὸ δυνατό τραγοῦδι τοῦ ἀηδονιοῦ πού διασκεδάζει καὶ πάνω ἀπὸ τὴν ἀκίνητη ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ. Κρατῶ μέσα στὸ χέρι μου τὸ ἀπαλὸ χεράκι τῆς γυναίκας πού ἀγαπῶ, βυθίζω τὸ βλέμμα μου μέσα στὰ ὄμορφα μεγάλα μάτια της πού κάνουν τὴν ψυχὴ μου νὰ ταξειδεύῃ ἠδονικά. Χαμογελάει καὶ μοῦ σφίγγει τὸ χέρι. Εἶναι εὐτυχημένη.

Ἡδονικά καὶ παραξένα ὄνειρα. Παράξενα γιατί εἶν' ἀδύνατο νὰ πραγματοποιηθοῦν. Ἡδονικά γιατί εἶναι ποτισμένα ἀπὸ ἴνα ἀληθινὰ ποιητικὸ αἶσθημα. Ἄς μὴν μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν! Γιατὶ

νὰ μὴν ἀφήσω νὰ μὲ παρασύρουν μαζί τους, ἀφοῦ ἢ σκέψη ἀρκεῖ γιὰ νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ ἀγνή καὶ μεγάλη εὐτυχία;

Ὁ Σέργιος, αὐτὴ τὴ στιγμή, δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ ρωτήσῃ τὸν ἑαυτό του πῶς αὐτὴ ἢ γυναίκα θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ δική του, ἀφοῦ εἶναι παντρεμένη, κι' ἂν αὐτό, ἂν ὑποτεθῇ πῶς θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ, θὰ ἦταν σωστό, δηλαδὴ σύμφωνο μὲ τὴν ἠθική, καὶ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ κανονισθῇ τὴ ζωὴ του σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση; Δὲν μπορεῖ νὰ φαντασθῇ ἄλλη ζωὴ, ἔξω ἀπὸ τὶς στιγμὲς αὐτὲς πού ζαλισμένος ἐνοιώθε νὰ τὸν πλημμυρίζῃ τὸ ἔρωτικό του αἶσθημα. Ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη ἔχει μέσα της τόση ἀγιωσύνη, τόση ἀθωότητα, τόση δύναμη, ἐξυπνάδα κι' ἀνεξαρτησία ὥστε δὲν βλέπει, οὔτε ἔγκλημα, οὔτε ἐμπόδιο, οὔτε καμιά περὶ ἀποψη τῆς ζωῆς.

Ξαφνικά τὸ ἔλκυθρο σταμάτησε. Τὸ ρυθμικὸ κούνημα πού ἀποκοίμιζε τὸν Σέργιος ἔπαψε ἀπότομα. Ὁ Σέργιος ξύπνησε.

ΙΧ ΟΙ ΤΣΙΓΚΑΝΟΙ

Ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ κι' ὁ εὐθύμμος στρατηγὸς στεκόντουσαν ὄρθιοι μπροστὰ στὰ σκαλοπάτια μιᾶς ξώπορτας. Ὁ στρατηγὸς πότε ἐτράνταζε μὲ κλωτσιὲς τὴν πόρτα κάνοντάς τὴν ν' ἀναστενάξῃ, πότε τραβοῦσε τὴ στριμμένη καὶ σκουριασμένη ἀλυσσιδίτσα πού κρεμόταν στὴν κάσα τῆς πόρτας, φωνάζοντας:

—Ἐ, ἀπὸ κεῖ πάνω, Τσαβάλ, ἀνοίχτε!

Ἐπὶ τέλους ἀκούστηκε τὸ σούρσιμο ποδιῶν μὲ παντοῦφλες, πού προχωροῦσαν ἀναποφάσιστα καὶ προσεχτικά. Κάποιο φῶς φάνηκε μέσ' ἀπ' τὰ παραθυρόφυλλα κι' ἢ πόρτα ἀνοίξε. Στὸ κατώφλι φάνηκε μιὰ καμπουριασμένη γυναίκα, μ' ἓνα πανωφόρι ἀπὸ δέσμα ἀλεποῦς ριγμένο πάνω στὸ πονιμάμισό της κι' ἓνα κερί στὰ ζαρωμένα χέρια της. Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πού θά ῥιχνε κανεὶς στὰ ζαρωμένα σκέτα καὶ ἐνεργητικὰ χαρακτηριστικά της, ἀπὸ τὰ μαῦρα καὶ λαμπερὰ μάτια της καὶ τὰ μαλλιά της, μαῦρα σὰν πίσσα ἀλλὰ φορτωμένα μὲ ἄσπρες κλωστὲς πού ἔβγαζαν κάτω ἀπὸ τὸ μαντῆλι της, καταλάβαινε κανεὶς ἀσφαλῶς πῶς ἦταν τσιγγάνα. Σήκωσε τὸ κερί στὸ ὕψος τοῦ προσώπου τῶν ξένων καὶ τοὺς ἀναγνώρισε μὲ μεγάλη χαρὰ, πού δὲν τὴν ἔκρυβε.

—ὦ, Κύριοι! Θεέ μου! Πατέρα! φώναξε μὲ φωνὴ πού **ἐτριξε** καὶ μὲ τὴν ἰδιαίτερη προφορὰ πού ἔχουν οἱ ἀτσιγγανοί.—Μιὰ ἐκπλήξη! Εἶναι ὁ εὐεργέτης μας! Καὶ ἐσένα ἐπίσης, Νικολαΐ Νικολάεβιτς, ἔχουμε τόσον καιρὸ νὰ σὲ ἰδοῦμε. Τί χαρὰ πού θά ἔχουν οἱ μικρὲς μας. Κάμετε τὸν κόπο νὰ μῆτε. Θὰ ὀργανώσουμε χορούς.

—Εἶναι ὅλοι μέσα στὸ σπίτι;

—Ὅλοι, ὅλοι, εἶναι μέσα. Θὰ ῥθουν ἀμέσως χρυσὸ μου ἄγγελε. Μῆτε, μῆτε.

—Ἄς μοῦτε λοιπόν, εἶπ' ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ. Καὶ οἱ τέσσερες μῆκαν, χωρὶς νὰ βγάλουν οὔτε καπέλλα οὔτε πανωφόρια σ' ἓνα ἀρκετὰ ἀκάθαρτο δωμάτιο, μὲ χαμηλὰ ταβάνι καὶ συγυρισμένο ὅπως συνήθως τὰ δωμάτια τῶν μικροαστῶν, δηλαδὴ μὲ μικροὺς καθρέφτες μὲ κόκκινα κάδρα, ἓνα τρυπημένο ντιβάνι μὲ ξύλινο ἀκουμπιστήρι, λερωμένες καρέκλες καὶ τραπέζια.

Οἱ νέοι ἀφήνουν εὐκόλα τὸν ἑαυτό τους νὰ παρασυρθῇ, ἀκόμα καὶ σὲ αἰσχρὲς πράξεις, ὅταν ξέρουν ὅτι ἔχουν γιὰ ὀδηγὸ τους σπουδαῖα πρόσωπα. Ὁ Σέργιος εἶχε ξεχάσει κιόλα τὰ ὄνειρά του καὶ κοίταξε ὅλη αὐτὴ τὴν παραξένη σκηνοθεσίαν μὲ τὴν περιέργεια ἐνὸς ἀνθρώπου, πού παρακολουθεῖ χημικὰ πειράματα.

Πρόσχε σ' ὅτι ἔβλεπε καὶ περιέμενε ἀνυπόμονα νὰ ἰδῇ τί θὰ βγαίνει ἀπ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἱστορίαν. Φανταζόταν ὅτι κάτι ὄμορφο εἰτοιμάζονταν.

Ἐνας νέος Ἀτσιγγανὸς μὲ μαῦρα κατσαρὰ μαλλιά, μὲ μάτια πού γινόντουσαν τρομαχτικώτερα πάνω ἀπὸ τὰ ἐξαιρετικὰ ἄσπρα δόντια του, ἦταν ξαπλωμένος πάνω στὸ ντιβάνι. Πήδησε ὄρθιος, κοίταξε γύρω του, εἶπε στὴ γρη῏α μερικὲς λέξεις, στὴ διάλεκτο πού ἔχουν οἱ Ἀτσιγγανοί, τὴν τόσο φωναχτῇ, κι' ἄρχισε νὰ χαμογελά, χαριετώντας τοὺς ξένους.

—Ποιὸς εἶναι ἀρχηγὸς σας τώρα; Εἶναι ποὺς καιρὸς πού ἔχω νὰ ῥθῶ.

—Ὁ Ἰβάν Ματβιέγιεβιτς, ἀπάντησε ὁ ἀτσιγγανός.

—Ὁ Βανίκα;

—Ναί, ὁ Βανίκα.

—Καὶ ποὺς τραγουδάει;

—Ἡ Τανία κι' ἡ Μαρία Βασιλιέβνα.

—Ἡ Μάχα; Ἐκεῖνη πού ἦταν στοὺς

Β; Ἐκεῖνο τὸ ὄμορφο κορίτσι εἶναι λοιπὸν πάλι μαζί σας;

—Μάλιστα, κύριε, ἀπάντησ' ὁ ἀτσιγγανός, χαμογελώντας πάντα. Ἔρχεται κάποτε—κάποτε καὶ χορεύει.

—Λοιπόν, πήγαινε νὰ τὴν φωνάξῃς καὶ φέρε καὶ σαμπάνια.

Ὁ ἀτσιγγανὸς πήρε τὰ λεπτὰ πού τοῦ ἔδωσαν κι' ἔφυγε.

Ὁ στρατηγός, ὅπως ταιριάζει σ' ἓναν παλιὸ γνώριμο τῶν ἀτσιγγανῶν καβάλλησε μιὰ καρέκλα κι' ἄρχισε μιὰ συζήτηση μὲ τὴ γρη῏α, ρωτώντας τὴν γιὰ ὄλους ἐκείνους, ἄντρες καὶ γυναῖκες, πού ἦταν ἄλλοτε στὸ Ταμπόρ (1). Ἦξερε ὅλο τους το συγγενολοῖ.

Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς παραπονοῖταν ὅτι δὲν ὑπῆρχαν γυναῖκες στὴ Μόσχα, ὅτι δὲν ὑπῆρχε σι' ἀλήθεια τίποτα ἐνδιαφέρον* στίς Τσιγγάνες, ἔστω καὶ γιὰ μόνο τὸ λόγο ὅτι τὶς τριγύριζε ἦταν τόσο βρώμικο ὥστε θὰ ἔπρεπε νὰ κἀνῃ ἀηδία σ' ἓναν καθὼς πρέπει κύριο. Ἄν τις προσκαλοῦσε κανεὶς στὸ σπίτι του τὸ πράγμα ἀλλάζει...

Ὁ πρίγκηπας τοῦ ἀπαντοῦσε ὅτι ἀντιθέτως, οἱ Ἀτσιγγανοί δὲν εἶχαν ἐνδιαφέρον παρὰ στὸ δικὸ τους σπίτι κι' ὅτι ἔπρεπε νὰ τοὺς νοιώθῃ κανεὶς.

Ὁ Σέργιος ἀκούγε τὴ συζήτηση. Εὐρίσκει τόση πρωτοτυπία σ' αὐτὸ τὸν διάκοσμο ὥστε τοῦ φαινόταν πῶς ὀρισμένως θὰ γινόταν κάτι ἐνδιαφέρον. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἢ πόρτα τοῦ προθάλαμου ἀνοίγε, ἀφήνοντας νὰ μῆῃ ὁ κρύος ἀέρας πού φύσαγε ἔξω, καὶ οἱ ἀτσιγγανοί πού ἀποτελοῦσαν τὸ κόρο ἔμπαιναν δυὸ-δυὸ.

Οἱ ἄντρες ἦταν ντυμένοι μὲ ἀνοιχτογάλανες καζάκες, πού ἔσφιγγαν τὴ σβέλτα κορμοστασιά τους, καὶ φαρδεῖα παντελόνια. Ὅλοι εἶχαν μακροῦ καὶ σγουρὰ μαλλιά. Οἱ γυναῖκες εἶχαν γοῦνες ἀπὸ σατὲν φοδραρισμένες μὲ δέσμα ἀλεποῦς, μὲ μεταξωτὰ μαντῆλια σὲ χτυπητὰ χρώματα, στὰ κεφάλια τους καὶ φοροῦσαν ἀρκετὰ ὄμορφες ὀμπτες, ἀκριβὲς ἂν καὶ ὄχι τῆς μόδας.

Ὁ ἀτσιγγανὸς ἔφερε σαμπάνια λέγοντας ὅτι ἡ Μάχα θὰ ῥόχταν ἀμέσως καὶ πρότεινε ν' ἀρχίσουν τοὺς χορούς χωρὶς νὰ τὴν περιμένουν. Εἶπε μερικὲς λέξεις

(1) Τὸ καρβάνι τῶν Ἀτσιγγάνων.

στὸν ἀρχηγὸ τοῦ κόρου, ἕναν νέο, μᾶλλον μικροῦ ἀναστήματος ἀλλὰ λεπτό και ὁμορφο μετὴν πολυστολισμένη καζάκα του. Μετὸ νὰ πόδι πάνω στὸ γείσο τοῦ παραθυριοῦ κούρδιζε τὴν κιθάρα του. Ἀπάντησε κατσουφιασμένος και μερικὲς γρηῆς μπῆχαν κι αὐτὲς στὴ συζήτηση πού ὅσο πῆγαινε γινόταν και δυνατώτερη ὡς πού κατήνησε γενικὴ ὀχλοβοή. Οἱ γρηῆς ἔκαναν μεγάλες χειρονομίες, ἔβαναν κάτι διαπεραστικὲς φωνές, ἔρριχναν λυσσασμένους ματιές. Οἱ ἄντρες, πού τοὺς ὑποστήριζαν μερικὲς νέες γυναῖκες, δὲν ἤθελαν νὰ πάψουν ἀπὸ τὴν κουβέντα τους, ἀκατανόητη γιὰ τοὺς ξένους, μπορούσε νὰ ξεχωρίσει κανεὶς μιὰ μόνο λέξη πού τὴν ξανάλεγε πολλές φορές:

Μάκα, Μάκα. Ἡ Στιούγκα, ἕνα νέο και ὁμορφο κορίτσι πού ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὀρχήστρας τὸ εἶχε παρουσιάσει σὰν τὴν καινούργια πρώτη τραγουδίστρια, ἔμεινε καθισμένη μετὴν χαμηλωμένα τὰ μάτια. Ἦταν ἡ μόνη πού δὲν ἔπερνε μέρος στὴ συζήτηση. Ὁ στρατηγὸς κατάλαβε τί γινόταν. Ὁ ἀτσιγγανὸς πού εἶχε πάει γιὰ σαμπάνια εἶχε πει ψέμματα λέγοντας ὅτι Μάκα δηλαδὴ ἡ Μάκα, θὰ ὀρχόταν. Ἦθελε νὰ τραγουδήσει ἡ Στιούγκα. Ὅλο τὸ ζήτημα ἦταν ν' ἀποφασίσουν ἂν ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ δώσουν στὴν Στιούγκα ἐνάμισυ μερικὸ ἀπὸ τὰ κέρδη αὐτῆς τῆς βραδείας.

— Ἐ, Τσαβάλ, ἀκούστε με, φώναξε ὁ στρατηγός.

Κανεὶς ὅμως δὲν τοῦ ὄδωσε προσοχή. Ἐπὶ τέλους κατάφερε νὰ τοὺς κάμη νὰ τὸν ἀκούσουν.

— Δὲν θὰ ὀρθῆ λοιπὸν ἡ Μάκα; εἶπε. Ἄν εἶν' ἔτσι πέστε το ἀπλούστατα.

— Πιστέψτε με ἡ Στιούγκα δὲν θὰ τραγουδήσει λιγώτερο καλὰ ἀπ' αὐτὴν. Καὶ μάλιστα γιὰ νὰ τραγουδήσει τὴ «Νύχτα» δὲν ὑπάρχει καλλίτερη. Ἀπαράλληλα ὅπως ἡ Τανιούχα. Καταλαβαίνετε τί σημαίνει σεις πού μᾶς κάνετε τὴν τιμὴ νὰ μᾶς γνωρίζετε ὅλους, πρόσθεσε ἔξωφοντας καλὰ ὅτι τὸν ἐκολάκευε. — Κάμετέ μου τὴ χάρη ν' ἀκούστε!

Οἱ γυναῖκες περικύκλωσαν τὸν στρατηγὸ βεβαιώνοντάς τον ὅτι ἀληθινὰ ἔτσι ἦταν.

— Καλὰ, καλὰ, ἀρχίστε.

— Τί προτιμᾶτε; ρώτησε ὁ ἀρχηγός

πέρνοντας τὴ θέση του, μετὴν κιθάρα στὸ χέρι, μπροστὰ στις Τσιγγάνες πού εἶχαν καθήσει σὲ ἡμικύκλιο γιὰ νὰ τραγουδήσουν.

— Ἀρχίστε, ὅπως συνειθίζετε, μετὸ «Ἀκούς;» Ὁ ἀτσιγγανὸς τοποθέτησε καλὰ τὴν κιθάρα του, ἀκουμπώντας τὴν πάνω στὸ γόνατο κι ἄρχισε με μερικὲς συμφωνίες. Κι ἄμεσως τὸ κόρο ἄρχισε τὸ τραγοῦδι του, ἀργὸ κι ἀπαλό.

— Σταθῆτε, σταθῆτε, φώναξε ὁ στρατηγός, δὲν εἴμαστε ἀκόμα ἔτοιμοι. Πρέπει νὰ πιούμε πρώτα.

Ὅλοι ἤπιαν ἕνα ποτήρι χλιαρὴ και ἀποκρουστικὴ μπύρα. Ὁ στρατηγὸς πλησίασε τις γυναῖκες, παρακάλεσε μιὰ πού ἦταν ὁμορφη τὸν καιρὸ πού ἦταν ἀκόμη νέα—τὴν ἔλεγε Λουμπάχα—νὰ τοῦ δώσει τὴ θέση της και τὴν ἔβαλε νὰ καθήσει πάνω στὰ γόνατά του.

Τὸ κόρο ξανάρχισε τὸ τραγοῦδι του. Ἀπαλὰ στὴν ἀρχή, ὕστερα ὅσο πῆγαινε και ζωηρότερα και στὸ τέλος—ὅπως κάνουν πάντα οἱ Τσιγγάνες—με ἔξαιρετικὴ ἔμπνευση και ἀμίμητη τέχνη. Σαφνικὰ, χωρὶς νὰ τὸ περιμένει κανεὶς, τὸ κόρο, σωμαίνει, ἀντηχεὶ πάλι ἡ πρωτόγονη συμφωνία, ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἀρχικὸ μοτίβο μετὴν χαμηλὴ, ἀπαλή, γλυκεῖα και σκέτη φωνή, και τονισμο καταπληκτικῆς πρωτοτυπίας. Καὶ ὕστερα αὐτὴ ἡ σιγανὴ φωνὴ γίνεται ὅσο πάει και δυνατώτερη κι ἔνεργητικώτερη ὡς πού ἀρχίζει, δίχως νὰ τὸ νοιώσει κανεὶς, τὸ κόρο, πού ξαναλέει τὸ τραγοῦδι μ' ὅλη του τὴ δύναμη.

Ἦταν μιὰ ἐποχὴ στὴ Ρωσία πού ἀπὸ κάθε ἄλλη μουσικὴ, ἀκόμα και τὴν ὡραιότερη, προτιμοῦσαν τὴ μουσικὴ τῶν ἀτσιγγάνων, ὅταν τραγουδοῦσαν ὁμορφα παλιὰ ρωσσικὰ τραγοῦδια, κι ὅταν τὸ νὰ ἀγαπᾶν κανεὶς τὴν τσιγγάνικὴ μουσικὴ και νὰ τὴν προτιμᾶ ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ δὲν φαινόταν παράξενο. Τώρα γιὰ τὸ κοινὸ πού μαζεύεται γιὰ νὰ γλεντήσουν οἱ τσιγγάνες τραγουδᾶνε διάφορες στροφές—. Θὰ φανῆ ἴσως γελοῖο τὸ ν' ἀγαπᾶν κανεὶς τὴν τσιγγάνικὴ μουσικὴ και νὰ τὴν λήψι μουσικὴ. Καὶ εἶνε θλιβερὸ νὰ βλέπει κανεὶς πόσο ἔχει ξεπέσει αὐτὴ ἡ μουσικὴ πού ἦταν γιὰ τὴ Ρωσία ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴ λαϊκὴ στὴ σοφὴ μουσικὴ.

Στὴν Ἰταλία ὁποιοσδήποτε λαζαρόνι

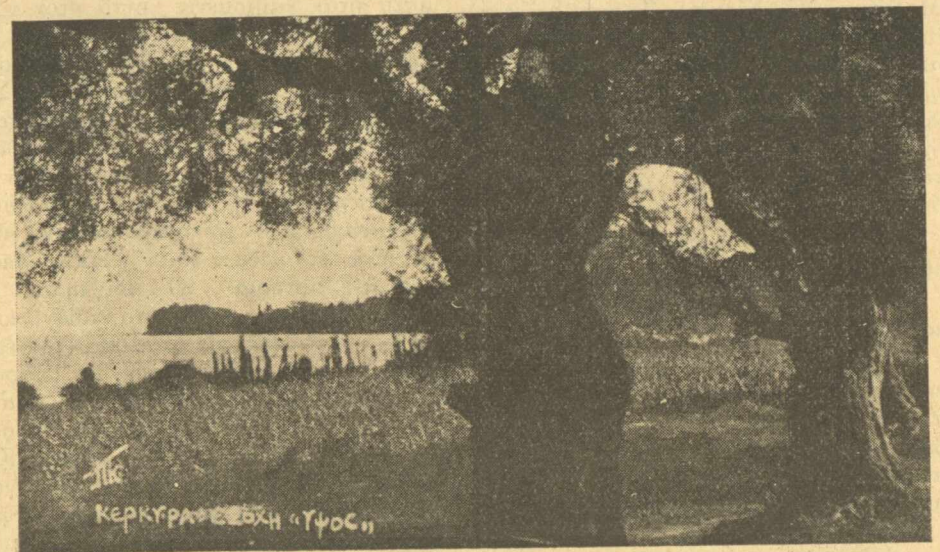
καταλαβαίνει μιὰ μελωδία τοῦ Ντονιτσέτι ἢ τοῦ Ροσσίνι ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ τὴν ἀπολαύσει ἐνῶ σὲ μᾶς στὸν «Τάφο τοῦ Ἀσκόλ» και στὴν «ζωὴ γιὰ τὸν Τσάρο» ὁ ἔμπορος ὁ μικροαστὸς και ἄλλοι ἀγαποῦν τὸν διάκοσμο (δὲν μιλῶ τώρα πᾶ γιὰ τὴν Ἰταλικὴ μουσικὴ, πού μόλις μιὰ μικρὴ μειοψηφία *συνδρομητῶν* Ρώσων, μπορεὶ νὰ τὴν καταλάβει και διάλεξε ἐκεῖνο πού ὀνομάζω λαϊκὴ ὄπερα. Ἀντίθετα δὲν ενδιαφέρει ποιεὶς Ρώσος θ' ἀγαπήσει τὴν τσιγγάνικὴ μουσικὴ γιατί ἡ καταγωγὴ της εἶναι λαϊκὴ. Θὰ μοῦ ποῦν ὅτι αὐτὴ ἡ μουσικὴ εἶναι σφαλερὴ. Κανεὶς δὲν θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ με πιστέψει, λέω ὅμως ἐδῶ αὐτὸ πού ἔχω δοκιμάσει. Κι ὅσοι ἀγαποῦν τὴν τσιγγάνικὴ μουσικὴ θὰ με καταλάβουν, κι ὅσοι θὰ ἤθελαν νὰ δοκιμάσουν θὰ πεισθοῦν.

Ἦταν μιὰ ἐποχὴ πού ἀγαποῦσα, και τὴν τσιγγάνικὴ και τὴν γερμανικὴ μουσικὴ και πού εἶχα ἐπιδοθῆ σ' αὐτὲς στὰ σοβαρά. Ἐνας φίλος μου, πολὺ καλὸς μουσικός, Γερμανὸς στὴν καταγωγὴ και με μουσικὸ *προσανατολισμὸ* συζητοῦσε πάντα μαζί μου ὑποστηρίζοντας ὅτι τὸ τσιγγάνικο κόρο ἔκανε ἀσυγχώρητα μουσικὰ λάθη. Λοιπὸν, ἤξερα ἀρετὰ καλὰ νὰ γράφω μουσικὴ. Μιὰ μέρα ἀποφασί-

σαμε νὰ τραγουδήσουμε ἕνα τραγοῦδι και μὴ δεκαοκτὸς και νὰ σημειώσουμε τις νότες του καθένος ἑαυτοῦ. Συγκρίνοντας τὰ δυὸ γραπτὰ βρήκαμε πραγματικὴ διαφορὰ διαστημάτων, ἀλλὰ δὲν ἤθελα νὰ συμφωνήσω και παρατηροῦσα ὅτι δὲν μπορούσαμε νὰ σημειώσουμε ἀκριβῶς τοὺς ἤχους, ἀφοῦ δὲν μπορούσαμε νὰ σημειώσουμε τοὺς ἀληθινὸς χρόνους κι ὅτι ἐπομένως τὰ διαστήματα πού μοῦ ἔδειχνε δὲν ἦταν παρὰ μιὰ μίμηση σὲ διαστήματα, κάτι σὰν μιὰ ᾠδὴ πού τὴν ἔχουν ἐκτελέσει πολὺ ἐπιτήδεια. Ξαναρχίσαμε νὰ σημειώνουμε κι ὁ Γερμανὸς ὑποχώρησε μπροστὰ στὴν ἀπόδειξη. Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι σὲ κάθε νέο μοτίβο ἡ κίνηση τῆς ἀρμονίας ἔμεινε ἀμετάβλητη, ἢ συμφωνία μόνο γινόταν πότε πιὸ γεμάτη, πότε, στὴ θέση μᾶς νότας τὸ προηγούμενο μοτίβο ἐπαναλαμβάνονταν: μετὴν μιὰ λέξη ἦταν μίμηση.

Ἦταν ἀδύνατο νὰ κάνη κανεὶς τις τσιγγάνες νὰ τραγουδήσουν καθεμιὰ χωριστὰ τὸ μέρος της. Οἱ Τσιγγάνες τραγουδοῦσαν ὅλες πρώτῃ φωνὴ ὅταν ὅμως τραγουδοῦσαν σὲ κόρο κάθε μιὰ αὐτοσχεδίαζε.

Ζητῶ συγγνώμη γι' αὐτὴ τὴν παρέκβαση ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες πού δὲν ενδιαφέρονται γιὰ τις τσιγγάνες και τὴ μουσικὴ

Πικ
ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΞΩΧΗ «ΥΦΟΣ»

τους. Καταλαβαίνω πολὺ καλὰ πόσο ἄτοπο εἶναι αὐτό, ἔχω ὅμως τόση κλίση γι' αὐτὴ τὴ λαϊκὴ καὶ πρωτότυπη μουσικὴ ποὺ μοῦ ἔχει δώσει τέλειες ἀπολαύσεις, ὥστε εἶναι δυνατώτερη ἀπὸ μένα.

Ὅσο διακοῦσε ἡ ἐκτέλεση τῆς πρώτης στροφῆς, ὁ στρατηγὸς ἀκούγε προσεχτικά, χαμογελῶντας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ καὶ μισοκλείνοντας τὸ μάτια. Κάποτε σκυθρόπαζε κι' ἔκανε μὲ τὸ κεφάλι ἀποδοκιμαστικὴς κινήσεις. Ὑστερὰ ἔπαιψε ν' ἀκούη κι' ἄρχισε νὰ φλυαρῇ μὲ τὴν Λουμπάχα ποὺ πότε τοῦ ἀπαντοῦσε δείχνοντας τὰ ὄμορφα ἄσπρα δόντια τῆς ποὺ ἔμοιαζαν μὲ μαργαριτάρια καὶ τοῦ χαμογελοῦσε, πότε τραγουδοῦσε ἀκολουθῶντας τὸ κόρο μὲ τὴ δυνατὴ φωνή τῆς, ρίχνοντας συγχρόνως ματιὰς αὐστηρὸς δεξιὰ κι' ἀριστερὰ κατὰ τὶς τσιγγάνες.

Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς καθότανε κοντὰ στὴν ὄμορφη Στιούλκα κι' ἔλεγε διαρκῶς στὸν Κορνακώφ: «Γοητευτικὸ, ὑπέροχο» ἢ προσπαθοῦσε νὰ τραγουδήσῃ μαζί μὲ τὸ κόρο, πρᾶγμα ποὺ φανερὰ δυσσαρεστοῦσε τὶς γυναῖκες καὶ τὶς ἔκανε νὰ ψιθυρίζουν.

Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὸν ἀκούμπησε στὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε.

Ὁ πρίγκηπας Κορνακώφ ξαπλωμένος μὲ τὰ πόδια ἀπάνω στὸ ντιβάνι ψιθυρίζει διαρκῶς στὸ αὐτὴ τῆς ὄμορφης χορευτριάς Μαλάχα. Ὁ Σέργιος ὄρθιος μπροστὰ στὸ ἡμικύκλιο, μὲ τὸ γιλέκο ξεκούμπωτο, ἀκούει μὲ μεγάλη ἱκανοποίηση. Βλέπει ὅτι οἱ νέες γυναῖκες τὸν ξεετάζουν προσεχτικά καὶ ψιθυρίζουν ἀναμεταξύ τους. Ξέρει ὅτι ὄχι μόνον δὲν τὸν κοροϊδεύουν, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμάζουν. Ξέρει ὅτι εἶναι πολὺ ὄμορφο παιδί.

Ξαφνικὰ ὁ στρατηγὸς σηκώνεται καὶ λέει στὸν πρίγκηπα.

— Ὅχι, δὲν πάει. Χωρὶς τὴν Μάκα τὸ κόρο δὲν ἀξίζει τίποτα. Δὲν εἶν' ἔτσι;

Ὁ πρίγκηπας, ποὺ φαίνεται ἀπαθὴς καὶ νυστάζει, συμφωνεῖ. Ὁ στρατηγὸς πληρώνει τὶς τσιγγάνες καὶ τοὺς ἀπαγορεύει νὰ ποῦν τὸ ὑποχρεωτικὸ τραγοῦδι ποὺ λένε πάντα ὅταν φεύγουν οἱ ἐπισκέπτες, γιὰ χατῆρι τους.

— Πηγαίνουμε, λέει.

Ὁ πρίγκηπας ἀπαντᾷ, ἐνῶ χαμουριέται: Πηγαίνουμε.

Μόνον ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς διαμαρτύρεται, κανεὶς δὲν τοῦ δίνει προσοχή. Φοροῦν τὰ πανωφόρια τους καὶ φεύγουν.

Χ. ΠΟΙΟΣ ΦΤΑΙΕΙ

— Δὲν θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ αὐτὴ τὴν ὥρα, λέει ὁ στρατηγὸς προσκαλῶντας τὸν Σέργιο νὰ καθήσῃ μέσα στὸ ἀμαξάκι του. Πᾶμε στὸ μπ...

— Κάνω ὅτι θέλετε, λέει ὁ Κορνακώφ, καὶ πάλι δυὸ ἀμαξία κι' ἓνα ἔλκυθρο-τρέχουν μέσα στοὺς σιωπηλοὺς καὶ σκοτεινοὺς δρόμους. Ὁ Σέργιος αἰσθανόταν τὸ κεφάλι του νὰ γυρίζῃ.

Τὸ ἀκομποῦσε στὰ μαξιλάρια τοῦ ἀμαξιοῦ καὶ προσπαθοῦσε νὰ βάλῃ σὲ τάξη τὶς μεροδεμένες ἰδέες του, χωρὶς ν' ἀκούη τὸν στρατηγὸ, ποὺ μὲ τὴν ἡσυχώτερη φωνή του ἔλεγε:

— Ἄν ἤξερε ἡ γυναῖκα μου πὼς μεθοκοπᾷ μαζί σας; Τ' ἀμαξία σταμάτησαν. Ὁ Σέργιος, ὁ στρατηγὸς, ὁ πρίγκηπας Κορνακώφ καὶ ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς ἀνέβηκαν, ἀπὸ μιὰ σκάλα ἀρκετὰ καθαρὴ καὶ φωτισμένη, σ' ἓνα προθάλαμο ὅπου ἓνας ὑπηρετῆς τοὺς πῆρε τὰ πανωφόρια τους, καὶ πῆγαν πρὸς ἓνα δωμάτιο πολὺ φωτισμένο, μὲ ἐπίπλωσι, λίγο παραξενη καὶ μὲ ἀξιώσεις πολυτέλειας. Ἐπαίξε μουσικὴ καὶ μερικὰ ζευγάρια χόρευαν. Γυναῖκες, μὲ ἔξωμα φορέματα ἦταν καθισμένες κοντὰ στὸν τοῖχο. Οἱ φίλοι μας πέρασαν σ' ἓνα ἄλλο δωμάτιο ὅπου τοὺς ἀκολούθησαν μερικὲς γυναῖκες. Ἐσέβρισαν σαμπάνια. Ὁ Σέργιος παραξενεύτηκε πρῶτα ἀπὸ τὴν κάπως παράξενη συμπεριφορὰ τῶν συντρόφων του πρὸς τὶς γυναῖκες, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἀλλόκοτη διάλεξο, ποὺ θύμιζε πολὺ τὰ Γερμανικὰ, ποὺ χρησιμοποιοῦσαν αὐτὲς οἱ γυναῖκες μεταξύ τους. Ἦπτε ἀκόμα μερικὰ ποτήρια. Ὁ πρίγκηπας ποὺ ἦταν καθισμένος πάνω στὸ ντιβάνι, κοντὰ σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς γυναῖκες, τὸν ἐφώναξε. Ὁ Σέργιος πλησίασε καὶ παραξενεύτηκε ὄχι τόσο γιὰ τὴν ὄμορφή αὐτῆς τῆς γυναῖκας (ἦταν ἐξαιρετικὰ ὄμορφη) ὅσο γιὰ τὴν ὁμοιότητά τῆς μὲ τὴν Κοντέσσα. Τὰ ἴδια μάτια, τὸ ἴδιο χαμόγελο. Μόνον ἡ ἔκφραση ἦταν διαφορετικὴ, πότε πολὺ δειλὴ, πότε μὲ μεγάλη αὐθάδεια. Ὁ

Σέργιος βρέθηκε κοντὰ τῆς καὶ τῆς μίλησε. Θυμόταν ἀργότερα πολὺ ἀόριστα τὸ θέμα αὐτῆς τῆς κουβέντας καὶ θυμόταν μόνον ὅτι ἡ ἱστορία τῆς κυρίας μὲ τὶς Καμέλιες ἦταν στὴν ἐρεθισμένη φαντασία του, μὲ ὅλη τῆς τὴν ποιητικὴ χάρη.

Θυμόταν ὅτι ὁ πρίγκηπας τὴν ἔλεγε κυρία μὲ τὶς Καμέλιες, λέγοντας ὅτι δὲν εἶχε δεῖ ποτέ του γυναῖκα ὁμορφότερη σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειές τῆς, ἀπὸ τὰ χέρια ὅτι κι' αὐτὴ ἡ ἴδια σώπαινε χαμογελῶντας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ μ' ἓνα χαμόγελο ποὺ δυσσαρεστοῦσε τὸ Σέργιο. Ἄλλὰ οἱ ἄτμοι τοῦ οἴνουπνεύματος ἐξάλιζαν τὸ νέο του κεφάλι ἀπὸ τὸ χέρι, γιὰ νὰ τὸν πᾶν παρόμοιες ὑπερβολές.

Θυμόταν ἀκόμα ὅτι ὁ πρίγκηπας τοῦ εἶχε ψιθυρίσει μερικὲς λέξεις στὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ἐπέρασε ἀμέσως ὕστερα σὲ μιὰ ἄλλη διὰδα ποὺ εἶχε σχηματισθῆ γύρω ἀπὸ τὸν στρατηγὸ καὶ τὸν ἀξιωματικὸ τῆς φρουρᾶς κι' ὅτι ἡ γυναῖκα τὸν εἶχε πάρει ἀπὸ τὸ χέρι, γιὰ νὰ τὸν πᾶν ἄλλοῦ.

Μιὰ ὥρα ἀργότερα οἱ τέσσερις σύντροφοι χωρίστηκαν στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ. Χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ στὸ ἀντίο τοῦ πρίγκηπα Κορνακώφ, ὁ Σέργιος μῆκε στὸ ἀμαξί του καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ σὰν παιδί. Θυμόταν τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀγνοῦ καὶ ἀθῶου ἔρωτα ποὺ δυὸ ὄρες πρωτύτερα ἐφούσκωναν τὸ στήθος του ἀπὸ συγκίνηση καὶ τὸν ἐτάραζαν μὲ συγκεκριμένες ἐπιθυμίες. Καὶ κατάλαβε ὅτι ὁ καιρὸς αὐτοῦ τοῦ ἔρωτα εἶχε περάσει χωρὶς νὰ πρόκειται νὰ ξαναγυρῇ. Ἐκλαιγε ἀπὸ ντροπὴ καὶ τύψη.

Ὁ στρατηγὸς πηγαίνοντας τὸν πρίγκηπα στὸ σπίτι του μὲ τὸ ἀμαξί του διεσκέδαζε μὲ τὸν Σέργιο, λέγοντας στὸ πρίγκηπα μὲ χαμόγελο: Ὁ κακομοίρης ἔχασε τὴν παρθενιά του.

— Ναί, ἀπάντησε ὁ Κορνακώφ, τρελαίνομαι νὰ ἐνώνω ὄμορφα ζευγάρια.

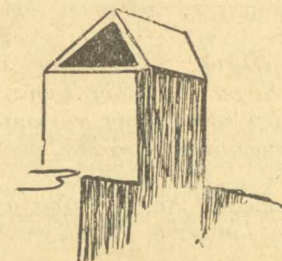
Ποῖος φταίει; Ὁ Σέργιος ποὺ ἄφησε τὸν ἑαυτό του νὰ παρασυρθῆ, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση προσώπων ποὺ ἀγαποῦσε, ἀπὸ τὸ φυσικὸ ἐνστικτο; Εἶναι ἔνοχος βέβαια. Μὰ ποῖος θὰ τοῦ ρίξῃ τὴν πρώτη πέτρα; Φταίει ὁ πρίγκηπας καὶ ὁ στρατηγὸς; Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι προσωρισμένοι νὰ κάνουν κακὸ γύρω τους εἶναι χεῖρι μοι μόνον σὰν πειρασμοί. Αὐξάνουν τὴν ἀξία τοῦ καλοῦ. Ἄλλὰ ὠρισμένως σεῖς φταίτε περισσότερο, σεῖς ποὺ τοὺς ὑποφέρετε, κι' ὄχι μόνον τοὺς ὑποφέρετε, ἀλλὰ καὶ τοὺς δεχόσαστε σὰν διαλεχτοὺς ὀδηγούς σας.

Γιατί; ποῖος φταίει;

Καὶ ἐν τούτοις, τί κρίμα νὰ χάνῃ ὁ ἔρωτας ὑπάρξεις τόσο ὄμορφες, ποὺ ἦταν φτιαγμένες ἢ μιὰ γιὰ τὴν ἄλλη καὶ ποὺ ἐνοιωθῆν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Θὰ δοῦν πολλὲς ἄλλες ἀκόμα καὶ ἴσως θὰ τὶς ἀγαπήσουν. Ἄλλὰ τί ἔρωτας θὰ εἶναι αὐτός; Καὶ δὲν θὰ ἦταν προτιμώτερο νὰ μετανοιάσουν σ' ὅλην τους τὴ ζωὴ, παρὰ νὰ σβύσουν μέσα τους αὐτὴ τὴν ἀνάμνηση καὶ νὰ βάλουν ἓναν ἐγκληματικὸ ἔρωτα στὴ θέση ἐκείνου, πού, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ἐγνώρισαν;

ΤΕΛΟΣ

Μεταφ. Α. Π.

ΝΙΜΠΕΛΟΥΓΚΕΝ

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟ

ΑΦΙΞΗ ΤΟΥ ΣΙΓΚΦΡΙΝΤ ΣΤΟ ΒΟΡΜΣ

22. Χρυσόματοι λεβέντες καβάλλα σ' ἄλογά τους
μπάνουν στὸ Βόρμς οἱ ἱππότες. Στὰ μπράτσα τὰ γερά τους
λάμπανε τὰ σκουτάρια καινούρια καὶ πλατειά
κι' ὡς τὰ σπηρούνια φτάναν πλάϊ τὰ μακρὰ σπαθιά.
23. Λαμποκοποῦσες κάσκες φοροῦσαν σὰν ξιφτέρια
καὶ στὰ κοντάρια οἱ μύτες λαμπίζαν σὰ μαχαίρια
τοῦ Σίγκφριντ διπλοκόφτρα πλατειά δυὸ πιδάμεις
ἄνοιγε ὅπου περνοῦσεν ἀγιάτρεντες πληγές.
24. Τὰ χαλινάρια ἀστράφταν χρυσάχιτα, καινούρια,
κι' εἶταν ἀπὸ μεταξύ πλεχτὰ τὰ στηθολούρια.
Χαζὸ παντοῦ τὸ πλῆθος τοὺς θώρει σὴν ἀλλή
τοῦ παλατιοῦ σὰ μπῆκαν τρέξαν δοῦλοι πολλοί,
25. μὰ κι' ἀντρειωμένοι ἱππότες τρέχουν καὶ δὲν ἀργοῦνε
—καθὼς εἶναι συνήθεια καὶ δίκιο— νὰ δεχτοῦνε
τοὺς νοφτασμένους ξένους, κι' ἀπὸ τὰ χαλινάρια
πιάνουνε τ' ἄλογά τους, τοὺς παίρνουν τὰ σκουτάρια.
26. Κι' ὅπως στοὺς σταύλους τ' ἄτια θελήσαν νὰ ὀδηγήσουν,
γοργός, ζωηρός ὁ Σίγκφριντ τοὺς λέει νὰ σταματήσουν:
«Ἐδῶ τ' ἄλογα ἀφήστε! Δὲ θὰ χασομερήσω
πολὺ δῶν γιὰ πῶς πέρα καβάλλα θὰ κινήσω.
27. Πέστε μου μόνο ἀμέσως ποῦ θάταν δυνατὸ
τὸν Γκούντερ, τὸν Μπουργούντων τὸ βασιλιά νὰ βρῶ!»
«Τὸν βασιλιά στὴ σάλα τοῦ παλατιοῦ», λέει τότες
κάποιος, «θὰ βροῖτε μέσα σὲ πλῆθος ἀπὸ ἱππότες».
28. Ὡς τόσο πῆγαν κιάλας τὰ νέα στὸ βασιλιά:
Φαιδροὶ κι' ἄτρομοι ἱππότες, μὲ σκουτάρια πλατειά,
μὲ θώρακες π' ἀστράφταν πὼς εἶσαντε φτιασμένοι.
Κανεὶς ὅμως δὲ μπόρειε νὰ πῆ ποιὸ εἶσαν οἱ ξένοι,
29. Τότες ὁ Ὁρτβάν πευέται: «Ὅλες γύρω τοῦ κόσμου
τις χώρες ξέρει ὁ Χάγκεν καὶ τοὺς λαδύς, ὁ θεὸς μου.
Αὐτὸν καλέστε νὰρθεὶ τοὺς ξένους νὰ κοιτάξει».
Κι' ὁ βασιλιάς ἀμέσως στέλνει νὰ τὸν φωνάξει.
30. Στὸν παλατιοῦ τὴ σάλα ὁ Χάγκεν μέσα μπαίνει,
«Ἄγνωστοι» λέγει ὁ Γκούντερ, «εἶναι γιὰ μᾶς οἱ ξένοι.

Ἴσως ἐσὺ μπορέσεις νὰ μᾶς πληροφορήσεις
ἀν ἀπ' αὐτοὺς κανέναν ἔτυχε νὰ γνωρίσεις»

31. Στὸ παραθύρι πῆγεν ὁ ἱππότης ἄντρος κι' ἄτια
νὰ ἰδοῦν καὶ νὰ ξετάσουν τ' ἀλάθειά του μάτια,
Καὶ λέει: «Ὅθε κι' ἂν ἦρθαν γιὰ πρίγκηπες θαρρῶ τους
ἔτσι μοῦ λέει τὸ θώρει τὸ μεγαλόπρεπό τους.
32. Κι' ἂν ἀπ' τὴ Νιντερλάντη—πρέπει νὰ τὸ μολοῦσω—
δὲν ἔτυχε ποτέ μου τὸν Σίγκφριντ νὰ γνωρίσω,
ὡς τόσο νὰ πιστέψω θέλω πὼς εἶναι αὐτὸς
ποῦ στέκεται κεῖ κάτω τόσο καμαρωτός.
33. Ἄν εἶν αὐτός, θὰ φέρνει μαντάτα. Κάποια μέρα
πάλι μονάχος βγήκε στὸν Νιμπελοῦγκεν πέρα
τὴ χώρα καὶ σκοτόνει μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι
τὸ Νιμπελουγκ καὶ Σίλμπουγκ, βασιλοπαῖδια ταῖρι.
34. Τὸν Νιμπελοῦγκεν βοήκεν ἐκεῖ τὸ θησαυρό.
Ἴππότες ἀντρειωμένοι πάνου σ' ἓνα βουνό.
ἀπ' τὴ σπηλιὰ ἐνὸς βράχου τὸ θησαυρὸν ἐβγάξαν
ποῦ ὁ Νιμπελουγκ κι' ὁ Σίλμπουγκ στὰ δυὸ θὰ τὸν μοιράζαν.
35. Τὸν ἀντρειωμένο Σίγκφριντ κι' οἱ δυὸ σὰν ἀντικρούσαν
εὐτὺς τὸ θησαυρὸ τους τὸ μέγα ἀποφασίσαν
αὐτὸς νὰ τοὺς μοιράσει. Κι' ὁ Σίγκφριντ δέχτη εὐτὺς
νὰ γίνεϊ ἀνάμεσὸ τους ὁ δίκιος μοιραστής.
36. Ἀτίμητα πετράδια σωρὸς λαμποκοποῦσαν
π' οὔτε μὲ χίλια ἀμάξια γιὰ νὰ τὰ κουβαλοῦσαν
δὲ θάταν βολετὸ τους' κι' ἀκόμα πῶς περίσσο
τὸ κόκκινο χρυσάφι ἀχιτιδοβόλαε πλεῖσο.
37. Τὸν Νιμπελοῦγκεν τότε τὴ σπάδα τοῦ χαρίσαν.
Μὰ ἡ μοιρασιά δὲν πῆγεν ὅπως ἐκεῖνοι ἐλπίσαν,
γιατί, πρὶν τοὺς μοιράσει τὸ μέγα τὸ θησαυρὸ τους,
τ' ἀδέρφι', ἄγρια σὰ λύκοι, πιαστήκανε τὰ δυὸ τους
38. Γιγάντες ἀντρειωμένους δώδεκα εἶχαν μαζί τους.
Μὰ τί φελᾷ; ποῦ ὁ Σίγκφριντ τοὺς πῆρε τὴ ζωὴ τους
μὲ τὸ σπαθὶ τὴ Μπάλμπουγκ—ἔτσι εἶπαν' τ' ὄνομά του—
καὶ ποῦ ἄλλους ἐφτακόσους νεκροὺς σόριασε κάτου.
39. Τὸ Νιμπελουγκ καὶ Σίλμπουγκ σκοτόωσε τότες, ὄντας
ἄξαφνα ὁ γάνος ὁ Ἄλμπριχ, ἐκδίκηση ζητῶντας
γιὰ τοὺς νεκροὺς του ἀφέντες, τοῦ ριχτήκε μὲ λύσσα,
μὰ ποῦπεσε ἀπ' τοῦ Σίγκφριντ τὴ δύναμη τὴν πλεῖσα.
40. Κι' οἱ δυὸ σὰν ἄγριοι λιόντες ριχτήκαν σ' ἀνηφόρι
ὡσπου τὸ μαγεμένο μαντῦαν ὅπου ἐφόρει
τ' ἄρπαξε ὁ Σίγκφριντ κι' εἶσι πλούτια, πυργιὰ καὶ χώρα
τῶν Νιμπελοῦγκεν ὅλα πῆρε τὴν ἴδιαν ὥρα

41. Τὸ θησαυρὸν προστάζει νὰ πᾶνε πάλι ἀπάνω καὶ μπιστικό του κάνει κι' ἀκόλουθο τὸ νᾶνο βάζοντάς τονε πίστη νὰ τοῦ ὀρμιστεῖ κι' αὐτός, ὁ Ἄλμπριχ σ' ὄλα φάνη πρόθυμος καὶ πιστός.
42. Πολλὰ γιὰ τὴν ἀντρεία του γνωρίζω. Σ' ἓνα ῥέμμα κάποιος ἓνα δράκο σκότωσε καὶ μέσ' στὸ αἷμα τοῦ δράκον ἐλούστη κι' ἔτσι σκληρὸ 'κανε κορμί πού πλέον νὰ μὴ τὸ πιάνει κοντάρι γιὰ σπαθί.
43. Νὰ τὸν ὑποδεχτήτε μόνο καλὰ φροντῖστε μήπως καὶ στὴ ψυχὴ του μῖσος κι' ὀργὴ γεννήσεται! Καλὸ 'ναι τὴ φιλιὰ του νὰ μᾶς χαρίσει ὁ ξένος, ποῦναι—παρ' ὄλη ἀκόμα τὴ νιότη του—ἀντρεωμένους!»
44. Κι' ὁ βασιλιάς λέει: «Τότες καλῶς νὰ μᾶς ἐρθεῖ! ἀφοῦ ἀντρεωμένους εἶναι καὶ βασιλιὰ παιδι, στὴ χώρα τῶν Μπουργούντων ἄς εὔρει ὅ,τι ποθήσει!» Κι' ἀπὸ τὴ σάλα βγήκε τὸ Σίγκφριντ ν' ἀπαντήσει.

Μεταφραστὴς Α. Α. ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΗΣ

BEVERLEY NICHOLS

ΣΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΜΕΘΩΔΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΩΝ

(συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Μόνο δυὸ γνωστότατους μυθιστοριογράφους ἀπάντησα πού πραγματικὰ ἀπολαμβάνουν τὸ γράψιμο. Ὁ ἓνας εἶναι ὁ κ. Χιού Οὐὼλπολ. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς γοητευτικότερους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου καὶ τὰ βιβλία του μποροῦν πάντα νὰ διαβαστοῦν μὲ ἀπόλαυση. Εἶναι ἐπομένως εὐχάριστο νὰ μαθαίνουμε πὼς αἰσθάνεται τέτοια ἀγνή τέρψη γράφοντάς τα.

«Ἀπλούστατα, δὲ θὰ μποροῦσα νὰ φαντασθῶ ζωὴ χωρὶς νὰ γράφω,» μοῦ εἶπε κάποτε. «Εἶμαι ἀξιολύπητα δυστυχισμένος ὅταν δὲν μπορῶ νὰ γράψω. Περιμένω μὲ σχεδὸν ἐνοχλητικὴ ἀνοπομονησία τὴν ὥρα πού θὰ μπορέσω νὰ κάτσω στὸ γραφεῖο μου καὶ νὰ πάρω τὴν πέννα. Οἱ χαρακτηρισμοί μου κατανοοῦν τόσο πραγματικοὶ ὅσ' ἔμένα—ὅτιδήποτε καὶ νᾶναι γιὰ τοὺς ἄλλους—ὥστε δὲν μπορῶ νὰ βαστάξω καὶ νὰ τοὺς ἐγκαταλείψω, ἂν τοὺς ἔχω ἀφήσει σὲ περιπλοκὴ κατάσταση.»

Ὁ ἄλλος μυθιστοριογράφος πού ξέρω πὼς αἰσθάνεται χαρὰ δουλεύοντας εἶναι ὁ κ. Ε. Μπένσον. Μόλις πάρει τὴν πέννα του, ἡ φασαρίες τοῦ κόσμου φεύγουν μακριὰ τους. Θὰ μπορούσα νὰ σᾶς δώσω μιὰ ἀρκετὰ ζωντανὴ εἰκόνα του, καθὼς κάθεται στὸ σπῆτι του στὸ Μπρόμπτον Σκουαίρ, περιτριγυρισμένος ἀπὸ σβυσμένα σιγαρέττα καὶ χειρόγραφα, ἀλλὰ μοῦ λείπει ὁ χώρος. Κι' ἔτσι θὰ ξαναγυρίσω στὸ κυρίως θέμα μου.

Ἀπὸ τώρα εἶναι ἀσφαλῶς ὀλοφάνερο, ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λίγα παραδείγματα, πὼς δὲν ὑπάρχουν ὀρισμένοι κανόνες, γιὰ τοὺς μυθιστοριογράφους. Μπορεῖτε νὰ ἀρχίσετε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἢ ἀπὸ τὴ μέση ἢ ἀπὸ τὸ τέλος, μπορεῖτε νὰ ὑπαγορεύετε ἢ νὰ ἀποκλείετε τὴν ὑπαγόρευση, μπορεῖτε νὰ χρησιμοποιεῖτε σχέδιο ἢ νὰ γράφετε χωρὶς σχέδιο, μπορεῖτε νὰ ἀφίνετε τοὺς χαρακτῆρες σας νὰ σᾶς παρασύρουν ἢ νὰ τοὺς κρατᾶτε κάτω ἀπὸ αὐστη-

ρόν ἔλεγχο, καὶ πάλι, μὲ τὴν καθεμιὰ καὶ μὲ ὅποιαδήποτε ἀπὸ αὐτὲς τὶς μεθόδους, νὰ εἴσατε ἱκανοὶ νὰ παράγετε καλὴ δουλειὰ. Καὶ ἀφοῦ, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐξακολουθήσω δίνοντας παραδείγματα, θὰ ἔκανα μόνο τὴ σύγκριση πρὸς μπερδεμένη, θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς πῶ, ἀπὸ τὴ δική μου ἀποψη, μὲ ποιὸν τρόπο γεννιέται ἓνα μυθιστόρημα, ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς συλλήψεώς του ἕως τὴν ἡμέρα πού τὰ ἔζη «τιμῆς ἔνεκεν» ἀντίτυπα τῆς πρώτης καί, ἄς ἐλπίσουμε, ὄχι τελευταίας ἐκδόσεως σας, φθάνουν μὲ τὸ πρῶνὸ ταχυδρομεῖο. Σᾶς τὰ λέω αὐτὰ—ὀφείλω νὰ τὸ ἐπαναλάβω—ὄχι γιὰ τὴν τρέφω τίποτε αὐταπάτες γιὰ τὸ δικό μου ἔργο, ἀλλὰ γιὰ τὴν πεποίθησή μου, μὲ κάθε πιθανότητα, μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς δικῆς μου πείρας εἶναι ἀσφαλῶς κοινὰ γιὰ ὅλους τοὺς συγγραφεῖς, καλοὺς ἢ κακοὺς.

Νομίζω πὼς μποροῦμε νὰ θέσωμε ὡς θεμελιώδη κανόνα ὅτι, πρὶν ἀρχίσετε νὰ γράφετε ἓνα μυθιστόρημα ὀφείλετε νὰ γνωρίζετε γιὰ τί πρόκειται νὰ γράψετε. Αὐτὸ δὲ σημαίνει διόλου ὅτι ὀφείλετε νὰ ἔχετε μιὰ ὑπόθεση. Πολλὰ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα μυθιστορήματα τοῦ κόσμου δὲν ἔχουν διόλου ὑπόθεση. Περιφρονῶ τὴ λέξη ὑπόθεση, ὅταν γίνεται χρῆση τῆς γιὰ μυθιστόρημα, ὅσο τὴ σέβομαι ὅταν πρόκειται γιὰ θεατρικὸ ἔργο. Κανένα μεγάλον θεατρικὸ ἔργο δὲ γράφτηκε ποτὲ χωρὶς μιὰ καθαρῶτα καὶ σαφέστατη ὑπόθεση. Πολλὰ ὅμως μεγάλα μυθιστορήματα ἔχουν γραφτεῖ χωρὶς ὑπόθεση ἢ καὶ ἀπόπειρα κἂν ὑπόθεσης, γιὰ τὴν εὐτυχῶς τὸ μυθιστόρημα εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὴν ἐνότητα, ὁ δὲ κύκλος του εἶναι σχεδὸν ἀπεριόριστος. Ἄν ἔχετε τὴ διάθεση νὰ τὸ ἀμφισβητήσετε, ἐρωτήστε τὸν ἑαυτὸ σας ἂν μπορεῖ νὰ γράψῃ τὴν ὑπόθεση ἑνὸς μονάχα μυθιστορήματος τοῦ Ντίκενς. Δὲν ὑπάρχουν δώδεκα ἄνθρωποι μέσα στὸ βασιλεῖο πού θὰ μπορούσαν νὰ τὸ κάμουν.

Ἄν ὅμως δὲν ἔχετε ἀνάγκη νὰ πάρετε τοὺς δρόμους ψάχνοντας γιὰ ὑποθέσεις, ὀφείλετε νὰ πεισθῆτε, ὅπως εἶπα προηγουμένως, πὼς τὸ πρᾶγμα γιὰ τὸ ὅποιον πρόκειται νὰ γράψετε, εἶναι κἂν πού ξέρετε. Γιὰ νὰ δώσω ἓνα φανερό παράδειγμα αὐτῆς τῆς ὀλοφάνερης ἀλήθειας, θὰ ἦταν ἀνόητο ἓνα κοινὸ μαθητοῦδι νὰ ἀποπειραθῆ νὰ

δώσῃ μιὰ λεπτομερῆ ἀνάλυση τῆς ζωῆς τῶν νυκτερινῶν λεσχῶν τοῦ Λονδίνου, ἔκτος ἂν, φυσικὰ, εἶναι μέλος τοῦ Harrow Rugby XV. Ξέρω βέβαια πὼς ὑπάρχουν πολλὰ γεμάτα πάθος μυθιστορήματα τῆς ζωῆς τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἡθῶν τῶν σείχηδων, πού γράφτηκαν μὲ καταπληκτικὴ ἐπιτυχία ἀπὸ γηραλέες γεροντοκόρες πού ἢ ἐπικοινωνία τους μὲ τὸ ἀντίθετο φύλο περιορίζεται στὸ φοβισμένο φιλοδώρημα μισῆς κορῶνας στὸ διανομέα γιὰ ἄποιο Χριστουγεννιάτικο δέμα· ἀλλὰ αὐτὰ τὰ φαινόμενα ἀρμοδιότερος εἶναι ὁ ψυχναλιστὴς νὰ τὰ ἐρευνήσῃ παρὰ ὁ φιλολογικὸς κριτικὸς. Τὸ γεγονός παραμένει ὅτι, ἀφοῦ ἓνα μυθιστόρημα, ἀκόμη καὶ τὸ πρῶτον φανταστικὸ μυθιστόρημα, εἶναι σὲ μεγάλο μέρος μιὰ μορφή ἀπλωμένης αὐτοβιογραφίας, λογικὸ εἶναι πὼς πρέπει κανένας νὰ πιασθῆ ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς, ὅπως τὰ ξέρει.

Ὁ καλύτερος τρόπος νὰ παραστήσω τὸ τί θέλω νὰ πῶ εἶναι τὸ δικό μου βιβλίον: «Σπασμένα Ὀδοστρώματα». Ἡ παρόρμησή μου μ' ἔκανε νὰ τὸ γράψω, τὸ λέω καθαρά, ἦταν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκπληρώσεως ἑνὸς ἐπιχερδέστατου συμβόλαιου μὲ τοὺς Ἑγγλέζους καὶ Ἀμερικανούς ἐκδότες μου. Ἄν ὅμως αὐτὴ ἦταν ἡ παρόρμησή μου μ' ἔκανε νὰ γεμίσω τὸ στουλογράφου μου καὶ νὰ κάτσω στὸ γραφεῖό μου, ἢ σύνθεσή τοῦ μυθιστορήματος ὑπῆρξεν—ἀρκετὰ παράξενο—ἀπολαυστικώτατη.

Ἐκαμα τὸ συμβόλαιό μου τὸ Μᾶη γιὰ νὰ τελειώσω τὸ πρᾶγμα τὸ Σεπτέμβρη. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου εἶπα: Πρέπει νὰ ἀρχίσω νὰ γράφω αὐτὸ τὸ μυθιστόρημα. Γιὰ τὴν πρᾶγμα θὰ εἶναι; Κ' ἔκατσα κάτω γιὰ νὰ προσπαθῆσω νὰ ἀποφασίσω. Καὶ καθὼς ἔκαθόμου, σ' ἓνα ἥσυχο δωμάτιο, ἐσκέφτηκα πολλὰ πράγματα. Εἶχα συμφωνήσει νὰ γράψω ἑκατὸ χιλιάδες λέξεις γιὰ κἂν τι. Καί, ἂν δὲν ἤξερε κανένας αὐτὸ τὸ κἂν πολὺ καλά, αὐτὲς οἱ ἑκατὸ χιλιάδες λέξεις δὲ θὰ βρισκόντουσαν. Ποῖα λοιπὸν ἦταν ἡ ἀτμόσφαιρα πού ἤξερα καλύτερα;

Ἡ φανερὴ ἀπάντησή μου ἦταν τὸ Λονδίνο. Ἐζούσα στὸ Λονδίνο, μὲ οὔτε ἡμέρας σχεδὸν διακοπὴ, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἐγύρισα ἀπὸ ἓνα γύρο τοῦ κόσμου, πρὶν ἓνα χρόνον. Καὶ ποῖα ὄψη τοῦ Λονδίνου; Πάλι ἢ ἀπάντησή μου ἦταν φανερὴ. Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ γυ-

ρισμού μου ἐξοῦσα τὴν ὑπερβολικὰ ἀταχτὴ καὶ βασιανισμένη ζωὴ τοῦ δημοσιογράφου: Σὰν δραματικὸς κριτικὸς εἶχα ρθεῖ σὲ στενὴ ἐπαφὴ ὅχι μόνο μὲ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους ποὺ βρίσκονται πίσω ἀπὸ τὰ φῶτα τῆς ράμπας, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ βρίσκονται μπρὸς ἀπ' αὐτά, αὐτὸν τὸν παράξενο, μᾶλλον ἀρρωστιαρικό κύκλο ἀνθρώπων ποὺ πάνε σὲ κάθε πρεμιέρα, ποὺ ἀρχίζουν νὰ ζοῦν μόνο σὰν χτυπήσει τὸ κουδοῦνι καὶ σηκωθεῖ ἡ αὐλαία πάνω σὲ μιὰ φωτισμένη σκηνή. Καὶ μόλις πέσει ἡ αὐλαία, αἰσθάνονται πὼς ἡ ζωὴ τοὺς γελᾷ, πὼς τὸ ἔργο ἔπρεπε νὰ συνεχισθῇ γιὰ πάντα. Καὶ γι' αὐτὸ κάνουν καὶ τὴ ζωὴ ἕνα εἶδος θεατρικοῦ ἔργου, δραματοποιώντας τὸν ἑαυτὸν τους, ψιμυθιόοντας τὶς συγκινήσεις τους μὲ ὅσην ἐπιτηδειότητα μακιγιάρουν τὰ πρόσωπά τους, παίζοντας πάντα μπρὸς σὲ ἀκροατήριον καὶ ἀκόμη καὶ μέσα στὴ σιγὴ τῆς κάμαρῆς των τὰ χαράμματα, ἀποστρέφοντας τὰ πρόσωπά τους ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὸ νοῦ τους ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

Ἄν δὲν ξέρετε αὐτὴ τὴν κοινωνία, φυσικά, δὲν μπορεῖτε νὰ καταλάβετε καλὰ τὴ γοητεία ἢ τὴν ἀποκρουστικότητά της. Ἐγὼ τὴν ἤξερα καλὰ—ἴσως περισσότερο ἀπὸ ὅτι ἔπρεπε καλὰ—καὶ εἶδα πὼς ἦταν πλούσια σὲ ὕλικὸ τοῦ εἶδους ποὺ ἐπίστευα τὸν ἑαυτὸ μου ἱκανὸ νὰ χρησιμοποιοῦν. Ἀποφάσισα λοιπὸν νὰ γράψω γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

* *

Εἶχα λοιπὸν κι' ὅλας τὴ σκηνοθεσία καὶ μιὰ θαμπὴ ἰδέα τοῦ Θιάσου. Ἀλλὰ δὲν εἶχα καμιὰ ὑπόθεσιν, οὔτε ἥρωα, οὔτε ἡρωίδα. Κάπου, ἐκεῖ στὸ βᾶθος τοῦ νοῦ μου ἤξερα πὼς οἱ μορφὲς αὐτὲς ἀλήτευαν σὰν μέσα σὲ κάποιον ἡμίφωτο, περιμένοντας νὰ γεννηθοῦν μιὰ ξαφνικὴ στιγμή ποὺ δὲν θὰ περίμενα. Ἀποφάσισα νὰ βοηθήσω αὐτὴ τὴ γέννησιν γράφοντας σ' ἕνα κομματιὸ χαρτὶ τὶ ἀκριβῶς ἤθελα. Καὶ μόλις ἐπῆρα τὴν πένα μου ὅλα ἐφάνηκαν νὰ γίνονται καθάρᾳ. Ἐχρειαζόμουν, γιὰ νὰ παρουσιάσω ἔκτυπες τὶς μορφὲς αὐτὲς, τὴν ἀντίθετη μορφή ἑνὸς κοινότατου νέου, μὲ κοινὰ γοῦστα καὶ κοινὰ βίτσια—ἐνὸς νέου, ποὺ μὲ κάποιον μέσο ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐπινοηθῇ, θὰ παρασυρόταν ἀπὸ τὸν μικρὸ κύκλο αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἐγοητεύεσθαι ἀπ' αὐτοὺς καὶ ὕστερ' ἀπὸ ἕνα ἐκφυλισμὸ σώματος,

νοῦ καὶ ψυχῆς, θὰ ἐφευγε μακριὰ τους μὲ φρίκη. Ἐγνώριζα ἕνα νέο ποὺ τοῦ εἶχε συμβεῖ αὐτὸ πραγματικά. Καὶ ἀποφάσισα νὰ βασίσω τὴν ἱστορία μου στὰ παθήματά του.

Τώρα, ἡ ἰδέα δὲν ἦταν κι' ἐξαιρετικὰ πρωτότυπη. Ἀλλὰ τὴν ἐθεωροῦσα τότε, καὶ τὴ θεωρῶ καὶ τώρα, ἰδέα ἀπέριων δυνατοτήτων. Ἦμουν ὅμως ἀκόμα χωρὶς ὑπόθεσιν. Ἀποφάσισα λοιπὸν νὰ ξαναφάσω τὴν ἰδέα στὰ βᾶθη τοῦ νοῦ μου γιὰ ἄλλη μιὰ βδομάδα καὶ νὰ ἰδῶ τί θὰ συμβῇ.

Ἐ λοιπὸν, αὐτὸ ποὺ συνέβη ἔμοιαζε μὲ ὅ,τι συμβαίνει ὅταν βάζετε μούστο σὲ μιὰ μποτίλια πάρα πολὺ μικρὴ σχετικὰ μὲ τὴν ποσότητα. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀόριστα μόλις εἶχα φαντασθεῖ, ἐπῆραν σάρκα μὲ ἐκπληκτικὴ γοργότητα. Μ' ἔκατεδιώκαν στὸν ὕπνο μου. Ἦταν μαζὶ μου κατὰ τὴ διάρκειαν τῶν μακρῶν καλοκαιρινῶν ἀπογευμάτων, φανερώνοντας κάθε λογῆς δυσάρεστα χαρακτηριστικά, λέγοντας φράσεις προσβλητικὰς καί, μέσα σ' ἐλάχιστο διάστημα, δίνοντάς μου μιὰ ἀξιόλογη ὑπόθεσιν ποὺ φαινόταν νὰ βγαίη φυσικὰ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς χαραχτήρες των.

Θὰ μοῦ πῆτε ἴσως: «Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ καλὰ. Ἀλλὰ δὲ μᾶς εἶπατε, πὼς συνέβη αὐτὸ τὸ πρᾶμα». Ὅφειλον νὰ ἀπαντήσω πὼς δὲ μπορῶ νὰ τὸ κάμω. Δὲν προσπαθῶ νὰ δημιουργήσω τὴν ἐντύπωσιν πὼς εἶμαι «καμιὰ οὐρανογέννητη μεγαλοφυΐα γεμάτη ἀπὸ τὶς φλόγες τῆς δημιουργίας. Δὲν εἶμαι τίποτε τέτοιο. Μπορῶ μόνο νὰ σᾶς πῶ ὅτι, ἂν εἴσατε μυθιστοριογράφος καὶ πιάσετε μιὰ γενικὴ ἰδέαν καὶ ἀναλογισθεῖτε λίγους χαραχτήρες, ἡ ἰδέα αὐτὴ θὰ κρυσταλλωθῇ σιγά-σιγά σὲ μιὰν ἱστορίαν καὶ οἱ χαραχτήρες θὰ ἀρχίσουν ἀργότερα νὰ ζοῦν. Ἄν δὲν εἴσατε μυθιστοριογράφος, ἡ ἰδέα θὰ μείνῃ ἰδέα καὶ οἱ χαραχτήρες δὲν θὰ ὑλοποιηθοῦν ποτὲ διόλου.

Μπορῶ ὅμως νὰ σᾶς πῶ πὼς τὸ ἔγραψα—ζήτημα προσωπικοῦ ἀπλῶς ἐνδιαφέροντος.—Δὲν ἄρχισα ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἄρχισα ἀκριβῶς σχεδὸν ἀπὸ τὴ μέση, περιγράφοντας μιὰ ἐκκεντρικὴ μᾶλλον συγλέντρωσιν μὲ τὰ σαξόφωνα ποὺ ἐγκάριζαν καὶ τὴν ἀτμοσφαῖρα γεμάτη καπνὸ σιγαρέττων. Καί, παρὰ τὰ διάφορα καὶ φημισμένα παραδείγματα περὶ τοῦ ἐναντίου ποὺ ἀνάφερα, πιστεύω ἀκόμη ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τρόπος

γιὰ νὰ γράψω κανέναν. Μιὰ κι' ἔχετε τὸ σκελετὸ τοῦ ἔργου σας στὸ νοῦ, τί σημασία ἔχει ἂν θὰ τὸ γράψετε μὲ τὴ σειρά ἢ ὄχι; Ὁ ἐγκέφαλος—καὶ πρὸ πάντων ὁ δημιουργικὸς ἐγκέφαλος—ὑπόκειται σὲ περισσότερες μεταβολὲς διαθέσεως ἀπὸ τὸ Ἐγγλέζικο κλίμα. Σὲ μιὰ στιγμή μπορεῖ ἕνας νὰ νοιώσῃ τὴ διάθεσιν νὰ περιγράψῃ ἕνα νυχτερινὸ κέντρο, σὲ ἄλλη στιγμή μπορεῖ ἕνας νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀπεικονίσῃ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καθὼς πέφτει ἐπάνω σὲ μιὰ καλοκαιρινὴ πλαγιά. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πὼς μπορεῖ ἕνας νὰ θέλῃ τὴν ἴδια ὥραν νὰ γράψῃ καὶ γιὰ τὰ δύο.

Πάντως μ' αὐτὸν τρόπο ἐσκάρωσα τὸ μυθιστόρημά μου (Χρεωστῶ, ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, νὰ τονίσω ἀκόμα μιὰ φορὰ ὅτι μιῶ γι' αὐτὸ τὸ ἔργο ὄχι γιατί νομίζω πὼς ἔχει κάποιαν ἀξίαν, ἀλλὰ γιατί μπορεῖ νὰ εἶναι ἐνδιαφέρον καὶ ὄχι ἀνώφελο γιὰ σᾶς νὰ συγκρίνετε τὸ ἔργο μὲ τὴ μέθοδον τῆς σύνθεσός του). Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, λοιπὸν, τὸ ἐσκάρωσα, ἔχοντας πάντα τὸ θέμα καθάρᾳ στὸ νοῦ μου, ἀλλὰ χωρὶς ποτὲ νὰ μὲ κυριεύῃ, παίρνοντας τὸ σὰν μιὰ μελωδία ἐπάνω στὴν ὁποία θὰ μπορούσε κανένας νὰ αὐτοσχεδιάσῃ, παρὰ σὰν ἐμβατήριον σύμφωνον μὲ τὸ ὅποιο πρέπει νὰ βαδίξῃ. Καὶ μὲ κίνδυνον νὰ σᾶς γίνω φορτικὸς, θὰ σᾶς πῶ πὼς ἐτέλειωσα αὐτὸ τὸ μυθιστόρημα, μόνο καὶ μόνο γιατί δείχνει πρῶτον πὼς τόσα πράγματα σ' ἕνα μυθιστόρημα ὀφείλονται στὴν τύχην, καὶ δεύτερον ὅτι, ἂν κάμετε τὸ σκελετὸ πάρα πολὺ δύσκαμπτο, διατρέχετε τὸν κίνδυνον νὰ ἀποκλείσετε μιὰ μᾶζαν ὕλικου ποὺ θὰ μπορούσε νὰ πλουτίσῃ ἀρκετὰ τὸ βιβλίον σας.

* *

Τὸ τέλος τοῦ μυθιστορήματος συνέβηκε κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο. Εἶχα σύρει τὸν ἥρωά μου—δὲν ἦταν ἥρωας διόλου, ἀλλὰ μεταχειρίζομαι τὸν ὄρο συμβατικά γιὰ νὰ δείξω τὴν κεντρικὴ μορφή τοῦ βιβλίου—τὸν εἶχα σύρει σ' ἕνα χορὸ ἀνάμεσα στοὺς πῖδ ἐπιδεικτικούς, τοὺς πῖδ ἐκκεντρικοὺς κύκλους ποὺ ἡ κοινωνία τοῦ Λονδίνου εἶχε νὰ παρουσιάσῃ. Τὸν εἶχα ὀδηγήσει στὶς τρελλότερες συντροφιάς, εἶχα γεμίσει ξέχειλα τὸ ποτήριον τοῦ κοκταίηλ του καὶ τὸν εἶχα βάλει νὰ ἐρωτευθῇ μιὰ γυναίκα γιὰ τὴν ὁποίαν ἦταν ἀπλῶς μιὰ γοργὴ περαστικὴ διασκέ-

δαση καὶ ποὺ τὸν πέταξε, σὰν σιγαρέττο, μόλις ἢ πρώτη του φρεσκάδα ἐμαράθηκε.

Τὸ βιβλίον εἶχε φθάσει σχεδὸν στὸ τέλος του, ὅταν εἶδα πὼς δὲ μοῦ ἦταν δυνατό νὰ γράψω τὸ τελευταῖον κεφάλαιον Ἡ κεντρικὴ ἰδέα ἦταν καθαρῶτατη. Ἦθελα νὰ συνεχέρω, κατὰ ἕναν ἢ ἄλλον τρόπο. ἕνα νέον ποὺ εἶχε θαμπωθεῖ, γοητευθεῖ καὶ ἀνηθικοποιηθεῖ ἀπὸ ἕνα κύκλον ἐκφυλισμένων καὶ εἶχε φτάσει στὰ πρόθυρα τῆς αὐτοκτονίας ἀπὸ μιὰ ξαφνικὴ κατανόησιν τῆς μηδαμηνότητος καὶ τῆς σαπίλας τους. Ἀλλὰ πὼς; Νὰ τὸν κάμω θρησκομανῆ; Νὰ τοῦ ἀγοράσω ἕνα εἰσιτήριο γιὰ τὶς Ἀποικίας καὶ νὰ τὸν μεταβάλω σ' ἕνα δυνατὸ σιωπηλὸ σκαπανέα τῆς Αὐτοκρατορίας; Νὰ τοῦ διδάξω τὴν καταπραϋντικὴν ἰδιότητα τῶν ναρκωτικῶν καὶ νὰ κατεβάσω τὴν αὐλαίαν μου πάνω στὴν ἀνατριχίλα μιᾶς ὑποδόριας ἐνεσης; Ὅλες αὐτὲς ἢ δυνατότητες ἐπρόβαλλαν στὸ μυαλό μου καὶ μόνο ἡ σκέψιν τους μ' ἔφερε σὲ κακὸ χάλι. Δεκαπέντε σχεδὸν μέρες ἐγύριζα μὲ κατσοφιασμένον πρόσωπον, ὄντας ὑπερβολικὰ δυσάρεστος στοὺς φίλους μου καὶ στέλνοντας λακωνικὰς ἀπαντήσεις στὰ καθημερινὰ γράμματα τῶν ἐκδοτῶν μου ποὺ ζητοῦσαν νὰ μάθουν γιατί δὲν εἶχα στείλει τὸ χειρόγραφο ποὺ εἶχα ὑποσχεθεῖ γιὰ βδομάδες προτῆτερα.

Ἐτσι, μιὰ Πέμπτη βράδου, σὲ μιὰ στιγμή ἀγριότητος, ἀποφάσισα νὰ πάω νὰ ἰδῶ ἕνα ἀγῶνα πυγμαχίας. Ἐνοιωθα σὰν νὰ ἐπάλευα κι' ἐγὼ μὲ κάποιον, ἀλλὰ πικρὴ πεῖρα μ' ἔχει διδάξει ὅτι μπορεῖ ἕνας νὰ αἰσθανθῇ ὅλες τὶς φρικασίες τῆς σύρραξης μὲ λιγώτερη προσωπικὴ ἐνόχλησιν, ἀγοράζοντας ἕνα εἰσιτήριο γιὰ τὸ ἵπποδρόμιον καὶ ξαπλωμένος ἄνετα στὸ κάθισμά του. Ἀγόρασα ἕνα εἰσιτήριο γιὰ τὸ ἵπποδρόμιον, ἀλλὰ δὲν ἐμπῆκα. Γιατί καθὼς ἐστεκόμουν κοντὰ στὴν εἴσοδον εἶδα ἕνα παράξενο θέαμα στὸν ἀντικρινὸ δρόμον. Ὁ μακρὺς δρόμος ὅλος ὡς πέρα ἦταν γεμᾶτος ἀπὸ τὰ ἐκθέματα τοῦ βδομαδιατικοῦ παζαριοῦ. Τὰ πεζοδρόμια ἦταν πλακωμένα μὲ καροτσάκια ποὺ περιεῖχαν ὅ,τι μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε, ἀπὸ μεγάλες φέτες τριανταφυλλένιου παγωτοῦ ἀπὸ ἰνδοκάρυδα ἕως παληὰ παπούτσια καὶ φτηνὰ γυαλικά, φαιδρὰ χρωματισμένα γαλάζια καὶ κίτρινα. Πάνω ἀπὸ τὰ πλήθη ποὺ σκουντιώντουσαν στὰ πεζοδρόμια, ἐκρεμόν-

τουςαν τεράστια φωτεινά τόξα πού ἄλλαζαν κάθε πρόσωπο σὲ προσωπεῖο, πονεμένο, τραβηγμένο καὶ ἄσπρο.

Πέταξα τὸ εἰσιτήριο μου καὶ ἀνακατώθηκα στὸ πλήθος. Εἶδα καταπληχτικὰ πράγματα. Εἶδα ἄντρες πού κρατοῦσαν ζωντανὰ χέλια ἀπὸ τὴν οὐρὰ καὶ μὲ μιὰ ξαφνικὴ σπασμοδικὴ κίνηση τοὺς ἐσχίαζαν τὴν πλάτη, ἔτσι πού τὸ καστανὸ αἷμα ἔσταζε πάνω στὰ μανίκια τους. Εἶδα δύο γυναῖκες νὰ μαλώνουν γιὰ ἓνα κομμάτι βωδινό. Εἶδα ἀλλὰ δὲν ἔχει σημασία τί εἶδα ἢ τί ἄκουσα. Σημασία ἔχει ὅτι ξαφνικὰ ἐνοιώσα ἓνα ἀκατανίκητα ζωηρὸ αἰσθηματῆς ἀντίθεσης μεταξύ αὐτοῦ τοῦ πυκνοῦ ἄσχημου ἰδρωμένου ὄχλου καὶ τῶν ὠχρῶν καὶ ψυχοφθόρων ἀνθρώπων μὲ τοὺς ὁποίους ἔζοῦσα, μὲ τὴ σκέψη τοῦλάχιστον, τοὺς τελευταίους τέσσερες μῆνες. Ἦταν σὰν ἓνα μαῦρο παραπέτασμα νὰ εἶχε πέσει στὸ νοῦ μου καὶ πάνω σ' αὐτὸ νὰ ἐγινόντουσαν σχεδὸν φωτεινὲς οἱ μορφὲς τοῦ μυθιστορημάτός μου. Κι' ἀποτραβήχτηκα στὴ σκοτεινισμένη εἰσοδο κάποιου μπακάλικου καὶ εἶπα μέσα μου: «Ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἀκριβῶς περιστατικὸ χρειάζομαι νὰ περάσω τὸν ἥρωά μου. Ἐνα τέτοιο ἀκριβῶς θέαμα θὰ τὸν ξαναβυθίσῃ στὴ πραγματικὴ ζωὴ, κάνοντας τις προτερινὲς περιπέτειές του νὰ μοιάζουν σὰν μὲ ὄνειρο. Μὲ λίγα λόγια, τὸ τελευταῖο αὐτὸ κεφάλαιο ἦταν κι' ὅλας, στὶς κυρίες γραμμὲς του, γραμμένο.

Τί ἔκανα τότε; Δὲν ἔτρεξα ἴσια στὸ σπίτι μ' ἓνα ταξί γιὰ νὰ ἀραδιάσω μιὰ βιαστικὴ καὶ ἐπιφανειακὴ περιγραφή ἑνὸς πολυθρόνου ὄχλου καὶ λίγων χελιδνῶν. Ἀπεναντίας, ἔβγαλα ἀπὸ τὴν τσέπη μου ἓνα κομμάτι χαρτί κι' ἐπὶ δυὸ ὥρες ἀνεβοκατέβαινα τὸ δρόμο, παίρνοντας σημειώσεις. Κι' ὅταν ἐκράτησα ἀρκετὲς σημειώσεις ἐγύρισα στὸ σπίτι μου κι' ἔπεσα νὰ κοιμηθῶ. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἀπόγευμα τὸ τελικὸ χειρόγραφο αὐτοῦ τοῦ μυθιστορημάτος στάλθηκε στοὺς ἐκδότες.

* *

Φοβᾶμκι πὼς ἔγραψα μὲ ἄπρεπη μακρολογία γιὰ ἓνα ἔργο πού πραγματικὰ ἀξίζει μόνο μιὰ ἀπλὴ μνεῖα. Μπορεῖτε νὰ ἀποφανθῆτε ὅτι σφάλλω πέρα γιὰ πέρα καὶ ὅτι ἀπόδειξη τούτου δίνει τὸ διάβασμα τοῦ ἔργου μου. Ἄν εἶναι ἔτσι, θὰ αἰσθανθῶ μεγάλη εὐχαρίστηση γιὰ τὴν ἐχρησίμευσά ὡς

θέμα ἑνὸς πειραματικοῦ μαθήματος. Καὶ ἂν τὸ πειραματικὸ αὐτὸ μάθημα δὲν εἶναι ἀκόμα πλεῖρο, θὰ τελειώσω ἀραδιάζοντας μιὰ σύντομη σειρά ὁδηγιῶν, συναγμένην ἀπὸ πικρὴ πείρα, πού θὰ μπορούσαν κάλλιστα νὰ ὀνομαστοῦν: «Ἀργητικὲς Ὁδηγίες γιὰ τοὺς Μυθιστοριογράφους.»

Πρῶτο. Μὴν τὰ χάνετε μὲ τις ἐποχὲς τοῦ ἔ. ους, πρὸ πάντων ἂν βάζετε μέσα στὸ ἔργο σας ἀρκετὴν ὑπαίθρια ζωὴ. Ἐνα μυθιστόρημα πιάνει συχνὰ μακρὸ χρονικὸ διάστημα κι' ἓνας μυθιστοριογράφος τείνει νὰ ἀπορροφηθῆ τόσο ἀπὸ τὸ φρένιασμα τῆς δημιουργίας, ὥστε ξεχνάει νὰ ἀποτείνῃ στὸν ἑαυτὸ του αὐτὴν τὴν τραγικὰ φυσικὴ ἐρώτηση—«μὴ κι' ἦρθεν ὁ Χειμῶνας, μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ μακρὰ ἢ Ἄνοιξη;» Ἀποτελεσμα τούτου εἶναι ὅτι ὑπάρχει μεγίστη πιθανότης νὰ βάλῃ τὴν ἡρωίδα του νὰ σκύψῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο μὲ τὴ νυκτικὰ της καὶ νὰ μαζέψῃ γιὰσεμὰ τὸ Φλεβάρη. Ἐγὼ δὲ νομίζω πὼς αὐτὸ τὸ λάθος εἶναι διόλου ἀμάρτημα—ἀλλὰ μόνο μιὰ χαριτωμένη ἀπόσπαση ἀπὸ τὸ Ἑγγλέζικο κλίμα. Ἄλλοι ὅμως τὸ θεωροῦν ἀμάρτημα καὶ δὲ θὰ διττάσουν, μὲ μακρὲς καὶ δογματικὲς ἐπιστολές, νὰ τοῦ τὸ ποῦν.

Δευτέρο. Μὴ νομίζετε πὼς εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖο νὰ βρίσκεστε σὲ συγγραφικὴ διάθεση. Ἐγὼ εἶμαι θιασώτης τοῦ ξαφνικοῦ ξεσπάσματος τῆς ἐμπνευσης. Συχνὰ ἔλειψα ἀπὸ συγκεντρώσεις, ὅπου ἤμουν καλεσμένος, ἐπειδὴ, γιὰ κάποιον ἀνεξήγητο λόγο, ἐνοιώθα πὼς μπορούσα νὰ στρωθῶ καὶ νὰ γράφω ὥσπου ὑποχρεωθῶ νὰ σταματήσω ἀπὸ σωματικὴ ἀγωνία καὶ μόνο. Ὑπάρχει ὅμως κίνδυνος κατάχρησης αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Ἄν πάντοτε περιμένετε νάρθη ἢ διάθεση, ἢ διάθεση θὰ ἔρχεται ὅλο καὶ σπανιώτερα. Συχνὰ, τὸ καλύτερο ἔργο ἑνὸς συγγραφέα γράφεται, ἀφ' οὗ ἐξαναγκάσῃ τὸν ἑαυτὸ του νὰ κάτῃ στὸ γραφεῖο του. Ἐγνώρισα κάποτε ἓναν ὑπερβολικὰ ἰδιότροπο σύγγραφέα. Δὲ μπορούσε κἂν νὰ πιάσῃ τὴν πέννα του πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. Ἐπρεπε νὰ φορέσῃ ἓνα μαντύα ἀπὸ σατέν. Ἡ ὑποσυνείδητη σκέψη του ἔπρεπε νὰ βγῆ ἀπὸ τὸν κρυφώνα της μὲ τοὺς ἤχους ἑνὸς πολυδάπανου γραμμόφωνου, πού ἔπαιζεν οὐβερτοῦρες τοῦ Βάγνερ μὲ μαλακὴ βελόνα. Καὶ θὰ ἐνδιαφέρεστε ἴσως νὰ μάθετε πὼς τὰ ἀριστουργήματα πού ἐγεν-

νῶνταν κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθήκες δὲν ἦταν οὔτε γεμᾶτα πάθος, ποιήματα, οὔτε πορφυρένια πρόζα, ἀλλὰ ἓνα ἀδιάκοπο ρεῦμα, ἐξαιρετικὰ ἐπικερδῶν ἄρθρων πάνω στὸ μοντέρνο κορίτσι, γιὰ τὰ λαϊκώτερα Κυριακτικὰ φύλλα.

Τρίτο. Ποτὲ μὴ φοβᾶστε τὸν πειραματισμό. Πιστεύω εὐλικρινὰ πὼς ἡ πλειονότης τῶν ἀποτυχημένων συγχρόνων μυθιστορημάτων ὀφείλεται σ' ἓνα δυνατό συναίσθημα καλλιτερότητας τῶν συγγραφέων των. Ὁ συγγραφεὺς πού ἀρχίζει ἓνα πρῶτο μυθιστόρημα εἶναι κατατρομχημένος ἀπὸ τις ἑκατοντάδες χιλιάδων μυθιστορημάτων πού ἔχουν ὡς τώρα γραφεῖ. Τοῦ φαίνεται πὼς τὸν κοιτάζουν συνοφρυωμένα, ἐξαναγκάζοντάς τον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν παράδοσή τους, προβάλλοντάς ἓνα ἀλλαζονικὸ καὶ ἀρχαῖο ὑπόδειγμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν πρέπει νὰ τολμήσῃ νὰ ἀπομακρυνθῆ.

Ποῖος εἶναι αὐτὸς γιὰ νὰ ἀνοίξῃ καινούργιο δρόμο; γιὰ νὰ δοκιμάσῃ καινούργιο ὕφος; γιὰ νὰ ζητήσῃ νέα χρώματα, γιὰ νὰ ὀνειρευθῆ αἰρετικὰ ὄνειρα, ἢ καὶ γιὰ νὰ

γράψῃ ἓνα μυθιστόρημα χωρὶς ἥρωα; Ἐχει γίνεῖ προκαταβολικὰ συμβατικὸς. Ὁ δρόμος φαίνεται στρωμένος μπροστὰ του. Καὶ, στὶς πιὸ πολλὲς περιπτώσεις, αὐτὸν παίρνει.

Αὐτὸ, ὀφείλω νὰ τὸ τονίσω, εἶναι τραγωδία. Γιατί, στὸ μυθιστόρημα, ἔχομε τὴν πλατύτερη, τὴν δυνατώτερη, ἀπὸ ὅλες τις μεθόδους τῆς ἔκφρασής μας. Τὸ πλαισίό μας ἔχει ἀμέτρητες διαστάσεις. Σκιηνὴ μας εἶναι ἡ σκιηνὴ τοῦ κόσμου. Μποροῦμε νὰ τὴν ἐποικήσωμε κατὰ βούλησιν ἢ νὰ τὴν ἀδιάσωμε γιὰ τις ἐξαιτίες μοναξιάς μας. Μὲ μιὰ κίνηση τῶν δαχτύλων, μποροῦμε νὰ σταματήσωμε τὸ δρόμο τοῦ ἡλίου ἢ νὰ διατάξωμε τὰ ἀστέρια νὰ διανύουν μὲ ἰλυγυῶδη ταχύτητα τοὺς κύκλους των. Ὁ μυθιστοριογράφος πραγματικὰ στὰ χέρια τ' ὄχει νὰ γίνῃ θεός. Κι' ἂν μπορούσε μόνο νὰ διεκδικήσῃ αὐτὴ τὴ θεϊότητα, βάζοντας γερὰ τὸ χερί ἐπάνω της, εἶμαι βέβαιος πὼς οἱ δυνάμεις πού μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν θὰ ἐσυγχωροῦσαν, ἴσως καὶ θὰ ἐκαλωσόριζαν τὴν ἀσέβειά του, γιὰτί, μὲ αὐτὴν, ὁ κόσμος θὰ ἐγίνετο ὠραιότερος.

Μετάφραση Α Δ.

Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ

ΟΙ ΙΠΠΟΤΑΙ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Α'

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1822 ἡ ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἀπέστειλεν εἰς Ρώμην τὸν μητροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸν τὸν Ἄνδρέαν Μεταξᾶν καὶ τὸν Γεωργιάκην Μαυρομιχάλην μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ζητήσωσι τὴν μεσολάβησιν τοῦ Πάπα Πίου Ζ', εἰς τὴν ἐν Βερώνῃ συνελθοῦσαν συνδιάσκεψιν τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἱερὰν Συμμαχίαν κρατῶν. Εἶχεν ἀνετηθῆ εἰς αὐτοὺς νὰ δώσουν εἰς τὸν Πάπαν καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀκόμη τῆς Ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν Ἄλλ' εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τούτους ἀπηγορεύθη ἢ μετάβασις εἰς Ρώμην, κατ' ἀπαίτησιν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Αὐστρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέκυπεν ὁ Πίος Ζ'. Ὁ συνταξιδεύων μετὰ

τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων Γάλλος ἀξιωματικὸς Ζουρδαῖν, συνεννοήεις μετ' αὐτῶν ἀνεχώρησεν ἐξ Ἰταλίας εἰς Παρισίους, ἀναλαβὼν νὰ διαπραγματευθῆ συμβαχίαν μετὰ τοῦ ἐκεῖ ἐδρευόντος Τάγματος τῶν Ἴπποτῶν τῆς Μάλτας.

Ὁ Ἄνδρέας Μεταξᾶς ἐφοδιάσε τὸν Ζουρδαῖν δι' ἐπιστολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν τοῦ ἔλεγεν ὅτι κατὰ τὴν εἰς Παρισίους διαμονὴν του ἠθέλε προσαπθῆσαι νὰ συνολογήσῃ δάνειον, νὰ ἐνεργῆ δὲ καὶ περὶ παντὸς δυναμένου νὰ ὀφείλῃ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ἐγνώριζε τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν τῆς κατάστασιν, καὶ ἐπομένως, ἔγραψε, περὶ παντὸς δύνασθε νὰ διαπραγματευθῆτε, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἡ Κυβέρνησις θέλει ἀμέσως πέμψει ἀπεσταλμένους ἔχοντας τὴν

πληρεξουσιότητα, ἵνα νομιμοποιήσωσι τὰ ὑφ' ἡμῶν συμπεφωνημένα. Ὁ Ζουρδαὶν μεταβὰς εἰς Παρισίους ἔγραψεν ἀνασκευὴν τῶν δημοσιευομένων κατὰ τῆς Ἑλλάδος συκοφαντιῶν, αἱ ὁποῖαι ἠνάγκασαν τοὺς ἐν Βερῶνῃ συνελθόντας μονάρχας νὰ ἀπαγορεύσωσι καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν παρουσίαν τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς ὅπως ὑποστηρίζωσι τὰ δίκαια τῆς. Τὸ δημοσίευμα τοῦ Ζουρδαὶν εἶναι πληρὸς θάρρους καὶ καταγγέλει ὅτι οἱ Τουρκόφιλοι τῆς Δύσεως μετεχειρίσθησαν ὅλην τὴν δεξιότητα τῆς πολιτικῆς των διὰ νὰ παραστήσουν εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης τοὺς Ἕλληνας ὡς ληστὰς καὶ ὡς ὀπαδοὺς τοῦ Καρβοναρισμοῦ. Καὶ τί δὲν ἐγράφετο τότε κατ' αὐτῶν. Ἐπενόηθησαν φρικαλέαι εἰκόνας φαντασιωδῶν ἐγκλημάτων τῶν ἐπαναστατῶν Ἑλλήνων· τοὺς παρίσταν ὡς ἐχθροὺς πάσης ἠθικῆς, πάσης θρησκείας καὶ πάσης τάξεως, καὶ ὅτι χειρότεροι αὐτοὶ τῶν Τούρκων εἶχον συνεννοηθῆ μετὰ τῶν καρβονάρων, ὅπως λεηλατήσωσι τὴν Εὐρώπην ἀνατρέποντες πᾶν εἶδος κυβερνήσεως καὶ νομιμοποιούντες τὴν ληστείαν καὶ τὴν δολοφονίαν.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς γαλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν ναπολεοντείων πολέμων ἐντυπώσεις ἦσαν πρόσφατοι ἀκόμη. Πᾶσα δὲ ἐπανάστασις τὴν ὁποῖαν ἐσχέτιζον μετὰ τοῦ καρβοναρισμοῦ, προεκάλεε τρομόν εἰς τὰς αὐτὰς τῆς Εὐρώπης. Ὁ Ζουρδαὶν προσεπάθησε διὰ τῶν δημοσιευμάτων του νὰ διαλευκάνῃ τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. «Πῶς εὐρέθησαν, λέγει, ἀνθρώποι, οἱ ὁποῖοι ἔσχον τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀσυνειδησίαν νὰ παραστήσωσιν εἰς τὰ ὄμματα τῶν εὐρωπαϊκῶν Κυβερνήσεων τοὺς Ἕλληνας ὡς ὀπαδοὺς τῶν Κορβανάρων μὲ κρατεῖ κατάπληκτον. Μάρτυς μου ὁ Θεός, ἐν Ἑλλάδι, εἶνε ζήτημα ἐὰν ὑπάρχωσι τριάκοντα ἄτομα τὰ ὁποῖα ἐννοοῦσι τὴν ἀποδιδόμενην εἰς τὴν ἑταιρείαν ταύτην ἔννοιαν.»

«Κατηγοροῦσιν ἐπίσης τοὺς Ἕλληνας, ὡς ὑπηκόους ἐπαναστατήσαντας κατὰ τοῦ Κυριάρχου των. Οὗτοι ὅμως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀντάρται νομίμου ἡγεμόνος. Μῆτε εἶνε ἀντάρται ὀπισθέντες πρὸς διάδοσιν καταστρεπτικῶν θεωριῶν ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ κοινωνικὴ τάξις.

Οἱ Ἕλληνες τουναντίον μάχονται ὅπως ἐξασφαλίσουν πολιτικὴν ὑπαρξιν ἐπὶ τῶν βάσεων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δικαίου. Οὗτοι οὐδέποτε ἐγένοντο φυσικοὶ ὑπήκοοι τοῦ σουλτάνου, διότι μόνον ἡ ἰσχὺς τῶν ὀπλων καθυπέταξεν αὐτούς. Κατὰ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς χρόνους τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰλλυρία, μέρη τῆς Γερμανίας, ἡ Νεάπολις καὶ ἡ Ἰσπανία ὑπέκυψαν εἰς τὸ σκῆπτρον τοῦ Ναπολέοντος· τὸ ἐπ' αὐτῶν ὅμως δικαίωμα του ἔπαυσεν, ἀφ' ἧς στιγμῆς αἱ στρατιωτικαὶ του δυνάμεις δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρῶσιν τὰ κράτη ταῦτα ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ. Ἐὰν λοιπὸν τοσοῦτοι λαοὶ ἀνέκησαν τὴν φυσικὴν των ἀνεξαρτησίαν, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἀποκηρύσσεται τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, τὸ ἀποτεινάζαν τὸν ἐπονεϊδιστὸν ζυγόν, τὸν ὁποῖον ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸ ὁ σκληρότερος ἐχθρὸς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ παντὸς πολιτισμοῦ»

Τὰ δημοσιεύματα ταῦτα τοῦ συνταγματάρχου Ζουρδαὶν ἔφερον αὐτὸν ἔτι μᾶλλον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ περιφώμου τάγματος τῶν ἱπποτῶν Μάλτας τὸ ὁποῖον ἐπωνομάζετο καὶ τάγμα τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου. Τὸ τάγμα τοῦτο ἐπὶ διακόσια δέκα τρία ἔτη ἐδρεῦσαν εἰς Ρόδον, προεμάχησεν ἡρωϊκώτατα ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, μετὰ τρομερὰν δὲ καὶ ἔνδοξον ἀντίστασιν ἐξεδιώχθη περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1522 ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν, ὕστερον δὲ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Μάλταν. Ἐξηκολούθησεν ἐν τούτοις κατὰ τῶν μουσουλμάνων ἀγῶνας αὐτοῦ. Καίτοι ἐδρεῦον εἰς Μάλταν, πάντοτε εἶχε προσηλώσει τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν Ρόδον, ἢ ἐπὶ ἄλλης τινὸς παραλιακῆς πόλεως ἢ νήσου τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλάκις ἐπεχείρησε νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς μίαν τοιαύτην. Ἦθελεν ἐπὶ ἐγγυτέρας ἀφετηρίας νὰ μάχεται κατὰ τῶν ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Πλὴν μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μάλτας ὑπὸ τῶν Γάλλων τῷ 1798 καὶ τὴν μετέπειτα ὀριστικὴν κατοχὴν ταύτης ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, τὸ τάγμα τοῦτο ἔπαυσεν ἔχον πολιτικὴν ὑπαρξιν. Μετέφερε τὴν ἔδραν του εἰς Ρώμην, ἔπειτα εἰς Φεράραν καὶ τέλος εἰς τὸ Παρίσι. Δὲν εἶχεν ἀπογοητευθῆ, ἀλλ' εἰργάζετο καὶ προσεπάθη νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς

τὴν Ἀνατολήν, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τοὺς κατὰ τῶν τούρκων ἀγῶνάς του.

Ὅταν ἰδρῦθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἸΘ' αἰῶνος ἡ Ἰόνιος πολιτεία, ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετ' αὐτῆς ὅπως ἐπιτραπῆ εἰς αὐτὸ νὰ ἐγκαθιδρυθῆ εἰς Κέρκυραν. Τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας διεξήγαγεν ὁ Ἄνδρέας Μουστοξύδης, δὲν κατέληξαν ὅμως αὐτὰ εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα. Ὁ Ζουρδαὶν ὅστις ἦτο ἐνήμερος τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ ἱπποτικοῦ τάγματος, καὶ τῶν γενομένων διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Ἰονίου πολιτείας, ἐσκέφθη νὰ ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετ' αὐτοῦ.

Ὡς ἔφθασεν εἰς Παρισίους ἔσπευσε νὰ συναντηθῆ μετὰ τοῦ Ραοῦλ, συμβούλου τοῦ τάγματος καὶ ἐξήγησεν εἰς αὐτὸν ὅτι εἰς τῶν σκοπῶν του ἦτο καὶ ἡ συνεννόησις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἱπποτῶν τῆς Μάλτας, ὅπως οὔτε μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀγωνισθῶσι κοινὸν κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνα. Ὁ Ραοῦλ ἤκουσε μετ' εὐχαριστήσεως τὰς προτάσεις τοῦ Ζουρδαὶν καὶ συνεννοήθη μετὰ τοῦ συμβουλίου τῶν ἱπποτῶν, τὴν δὲ 7 Ἰουνίου 1823, προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ παρασταθῆ εἰς τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον γενομένην συνεδρίαν, ὅπως ὑποβάλλῃ τὰ ἔγγραφα τῆς πληρεξουσιότητός του. Ταῦτα εὐρέθησαν κανονικὰ καὶ ἐν πλήρει τάξει, ἀμέσως δὲ ἤρξαντο αἱ διαπραγματεύσεις καὶ μετ' ὀλίγον συνωμολογήθη προσωρινὴ σύμβασις μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἱπποτῶν τῆς Μάλτας.

Ἡ σύμβασις αὕτη εἶνε λίαν περίεργος· τὸ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἔξουσίαν τοῦ παναγίου πατρὸς πάπα κυριάρχου τάγμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, δηλαδή οἱ βαλῆδες, οἱ μεγάλοι ἡγούμενοι καὶ ταξίαρχοι, γενικοὶ ἐπίτροποι τῶν διαφόρων ἐθνῶν (laugnes), ἐδήλωσαν ὅτι ἡ σύμβασις αὕτη ἀπεφασίσθη καὶ ἐπεκυρώθη ἐν ὀνόματι τῆς Παναγίας Τριάδος,

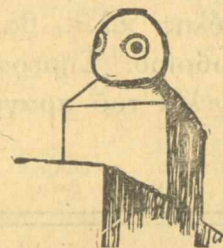
καὶ πρὸς μεγαλειτέραν δόξαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λυτρωτοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ πηγῆ πάσης νομίμου παρὰ τοῖς πιστοῖς ἔθνεσιν ἀρχῆς».

Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, ἀναφέρει ἡ σύμβασις, δικαίως μεριμνὸν περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτοῦ, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν λατρείαν τοῦ θείου σωτήρος ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς χώρας, ἔκρινε συμφέρον εἰς αὐτὸ νὰ συνενωθῆ διὰ συνθήκης συμμαχίας μετὰ τοῦ κυριάρχου τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ εἰρημένον τάγμα εἶνε προωρισμένον ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ νὰ μάχεται ἀενάως πρὸς ὑπερσπισιν τοῦ σταυροῦ καὶ προστατεύῃ τοὺς χριστιανούς, ἐδέχθη προθύμως τὴν πρότασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἀπεφάσισεν οὕτω νὰ ἐπιληφθῆ τῆς περιστάσεως ταύτης πρὸς ἐπάνοδον, εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐδοξάσθη ἐπὶ ὀκτῶ αἰώνας.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰ ὑψηλὰ συμβαλλόμενα πρόσωπα ὠνόμασαν ὡς πληρεξουσίους τοὺς ἀκολουθοῦντας: Τὸ μὲν κυριάρχον τάγμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τὸν Μαρκήσιον Νικόλαον Γαβριήλ λά Μαρσιέ, στρατάρχον τῆς αὐτοῦ Χριστιανικῆς μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ τὸν κύριον Ἰωσήφ ντε λά Πόρτ, στρατοπεδάρχον τῆς αὐτοῦ Χριστιανικῆς Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὸν κύριον συνταγματάρχον Ζουρδαὶν.

Οὔτω καταρτισθεῖσαι αἱ ἀντιπροσωπεῖαι ἤρξαντο τῆς συζητήσεως τῆς συμβάσεως· εἶνε αὕτη ἡ πρώτη διπλωματικὴ συνεννόησις τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος πρὸς συμμαχίαν μετ' ἐνὸς ἀπ' αἰῶνων συγκεκοτημένου σώματος, τὸ ὁποῖον περιελάμβανεν ὡς μέλη αὐτοῦ τὸ ἄνθος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀριστοκρατίας.

Στὸ ἐρχόμενο ἢ συνέχεια καὶ τὸ τέλος.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» συμπληρώνουν ἐνάμισυ σχεδὸν χρόνον ζωῆς. Ὅλοι γνωρίζουν πόσα ἐμπόδια εἶχε νὰ ὑπερνικήσῃ ἢ προσπάθειά μας καὶ ὅλοι Σεῖς ποὺ παρακολουθήσατε τὸν ἀγῶνα μας ἀντελήφθητε πόσο ἦταν σκληρὸς καὶ κρίσιμος. Ὁ ἀγῶνας ὅμως αὐτὸς ὄχι μόνον δὲν μᾶς κατέβαλε ἀλλὰ σήμερα μετὰ ζωὴ ἐνάμισυ σχεδὸν ἔτους βρισκόμεθα στὴν εὐχάριστη θέσῃ ν' ἀναγγεῖλωμε στοὺς ἀγαπητοὺς συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας μας, στοὺς πολυτίμους αὐτοὺς συντρόφους καὶ ὑποστηρικτὰς τῶν δυσκόλων στιγμῶν ὅτι τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» ἀπὸ τῆς 15 Ὀκτωβρίου πραγματοποιοῦν μεταρρυθμίσεις πρὸς τὸ καλλίτερον. Αὐξάνουν τὸν ὄγκον τους, πλουτίζουν τὴν ὕλη των, πολλαπλασιάζουν τὴν εἰκονογράφηση των, καθιερώνουν ἐκλεκτὰς τριχρωμίας ἔργων μεγάλων ζωγράφων, ὀργανώνουν συστηματικὰ πλεον ὅλες τὶς στήλες των καὶ τὸ πληροφοριακὸ τους μέρος. Μὲ ἄλλους λόγους τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» γίνονται ὀργανισμὸς σταθερὸς, γίνονται τὸ ἄριστον περιοδικὸ ποὺ θ' ἀποτελέσῃ τὸν μοναδικὸ σύντροφο κάθε ἀτόμου καὶ κάθε οἰκογενείας.

Καὶ ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος πραγματοποιοῦμε πρωτοφανεῖς βελτιώσεις ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀντὶ νὰ αὐξήσωμε τὴν τιμὴ τοῦ φύλλου καὶ τὴ συνδρομὴν, ἐλαττώνομε καὶ τὰ δύο, χάρις σ' ἕνα εὐρύτατον πρόγραμμα καὶ σὲ συνδυασμοὺς ποὺ μὲ τόσες δυσκολίες ἐπετύχαμε. Ἔτσι κάνομε τὸ περιοδικὸ προσιτὸ σὲ κάθε βαλάντιον.

Ἡ συνδρομὴ λοιπὸν ἢ ἔτησίᾳ ὀρίζεται δρ. 100 καὶ ἢ τιμὴ τοῦ φύλλου ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου δρ. 5.

Εὐρύτερη ἀνάλυση τῶν βελτιώσεων, πίνακα συνεργατῶν, λεπτομέρειες ὕλης κ.λ.τ. θὰ δώσωμε στὸ ἐπόμενον φύλλον τῆς 1ης Ὀκτωβρίου. Σήμερα περιορίζομασθε στὴν εὐχάριστη μόνον ἀναγγελία τοῦ πράγματος.

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΤΗΣΙΑ	ΔΡΧ.	180
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ	ΔΡΧ.	100
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ	Λ. ΠΓΓΛ.	1
ΟΙ ΧΡΥΣΟΔΕΤΟΙ ΤΟΜΟΙ ΜΑΣ	ΔΡΧ.	150
ΔΙΕΦΗΜΙΣΕΙΣ Ο ΣΤΙΧΟΣ		7

Ἐποιοὶ ἐπιθυμοῦν ν' ἀναλάβουν τὴν ἀντιπροσωπεῖα μας στὶς ἐπαρχίας ἄς μᾶς ζητήσουν ταχυδρομικῶς δροῦς καὶ ὁδηγίας.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΑΡΑΤΑΙΡΟΙ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΣΜΟΙ

Δὲν καταλαβαίνω γὰρ ἀπὸ τὴν παράδοξον φυσιογνωμικὴν μαρτυρίαν μερικῶν Ἑλλήνων! Ξεκινοῦν τὸν Ἰούλιον ἀπὸ τὴν Ἀθήναν, καταλαμβάνουν μὴ βουνίσια κορφὴν ἢ μὴ λουριδὰ ἀκροθαλασσιᾶν καὶ μεταβάλλονται σὲ σκηνήν.

— Ζεφεδάϊο εἰσθε παρ' ἐνὶ Παριστάνεται τὸν πολιτικὸν ν. Κόφτε το. Εἰμεθα φυσιολόγοι καὶ πρὸ παντὸς ὀπαδοὶ τῆς λιτότητος.

Ἐτοι ἀπεφάνθη τετραγωνικὴ οἰκοδόμησις ἐκτακτοῦ γονιμότητος. Ἐξῆ κοιτοῦβελαν ἀν ἀγαπᾷ, ἐξυγὸν ἐπιχειρηματιαν τοῦ ποδαριοῦ καὶ ἀνορθωτὰ τσουμπλέκια ποὺ ὅλα μαζὺ ἀκοῖν στὴν χαρακτηριστικὴν ἐκτικέταν «νοικοκυριό». Καὶ ὄχι μόνον αὐτὰ, ὑπάρχει καὶ δουλίτσα. Μπονεδάκι σ' ἕνα κεφάλιν ξυρισμένον γουλι. Ὑπάρχει καὶ ὁ σκύλος καὶ ἡ γάτα καὶ ὁ πετεινὸς ὁ τσιτσιφρίδος. Ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος πρόκειται νὰ παραθερίσῃ, νὰ μυρίσῃ θυμάρην τοῦ βουνοῦ, ἰώδιον τῆς θαλάσσης καθαρὸν ἀέρα, νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς πόλεως καὶ νὰ πευάσῃ σ' ὁ ἐλύθηρον σαλόνιν τῆς φύσεως. Δι' ὃ καὶ στήνει μιαν σκηνὴν καὶ μεταβάλλεται εἰς ἀνθρωπὸν τῆς λίθινης ἐποχῆς. Ἡ τετρὴ γωνικὴ κυρία ἔχει περιεργὰς ιδέας περὶ ἀπολαύσεως.

— Πῶς κίρτε, δὲν ἀπολαμβάνετε;

— Παρακαλῶ ἰὶ λόγος.

Ἦταν μεσημέρι. Ἐφυσσοῖς ζεστοῦς λίβας καὶ τὸ δουλάκι μετὰ δύο πεισιτικὸτάταν χαστούκια λίαν παρανετικὰ ἐπέισθη νὰ φορεθῇ τὴν στάμναν γὰ νὰ φέρῃ νερό. Ἦταν ἡ ὥρα τοῦ γευμῆτος δηλαδὴ μιᾶς ἀνεκδιήγητης μικρᾶς τραγωδίας.

— Παρακαλῶ καθήστε.

— Ποῦ κυρία μου;

— Στὴν ἐξοχὴν κάθονται χάρω, κοιμοῦνται χάρω, τρῶνε χάρω.

— Μὲ συγχωρεῖτε. Εἰμαι τελείως ἀγράμματος.

Ἐτοποθέτησα τὰ ὀπίσθια μου στὸ χῶμα, διανθισμένον ἀπὸ περιποιητικὸτάταν ὑπολείμματα πουραριῶν καὶ ἐκάθησα ἀλά τοῦρκα. Ἡ οἰκοδόμησις ἐφανετο ἀνήσυχη.

— Δὲν θὰ εὐχρηστοθήτε καὶ τόσο. Βλέπετε ἰδὼ μὲ τὶς ἐλλείψεις. Ἄργησε αὐτὴ ἡ μικρὴ νὰ φέρῃ νερό καὶ κάθησε καλόγερος στὸ φαί.

— Τὸ πετόνιν μαμὰ εἶναι κολοκῆθιν ἐφῶναξ ὁ μικρὸς πιτσιρικὸς ποὺ μὲ τὸ δαχτυλάκιν τοῦ εἶχε δοκιμάσει.

— Βλέπετε κρημόμασθε σ' ἕναν περσιτικὸν παληομανάβην ποὺ εἶν' ὁ μόνος ποὺ περνᾷ ἀπὸ δῶ. Ὅλο ὀλοκῆθια μᾶς πουλᾷ. Τέλος ἐφάγαμε ὅτι ὑπῆρχε. Καὶ τὸν κοπαμᾶ καὶ τὸν καλόγερον καὶ ἰὸ κολοκῆθιν καὶ ἕνα γλυφὸν νεράκιν ἐνεργητικὸν νοσοκομειῶν βουσι καὶ ἤρθε ἡ ὥρα τοῦ μεσημεριᾶτικου ὕπνου.

Ἐποφαινόμενος ἀπελάμβανε ἐκτακτοῦ περιποιησεως. Σαπλώθηκα ὑπὸ τὴν ὑποθετικὴν σκιάν τοῦ κωνικοῦ καραβόπανου. Οἱ ἄλλοι εἶχον καταφύγει σὲ κάτι ἰσχνὰ πευκάκια ποὺ ἐπροσφερανε μὴ τραγικὴν παροδία σκιᾶς. Ἦταν ἀνάπαυσις αὐτὸ, παριστάνομε τοὺς παῖδας ἐν καμίνω, ἦτο χαρὰμ τῆς Προῦσας, εἰμασθε ἀναπαυόμενοι ἄνθρωποι ἢ θερμομασται ὑπερωκεανίου; Ἀγῶ Ἐκαίόμεθα.

ἘΠερίανδρος ἀπολαμβάνων φαίνεται—μυστήριον μερικὸν ἄνθρωπον—ἐβρυχήθη.

— Πραξιθέα φυσὰ λιγάκιν σήμερα.

Μὰ τὸ ἅγιον Γοβδελεᾶ τὸ πρᾶγμα ἀξίζει νὰ μελετηθῇ. Μάλιστα κύριοι ἢ φύσις εἶναι παρὰ δεισος ὄχι ὅμως ὅπως στὰ τυφλά μᾶς πωφύρεται ἀλλὰ ὅπως μακρότατον ἀγῶνα ἀνθρώπων, ὀλόκληρον ἱστορίαν πολιτισμοῦ μᾶς ἔδωκαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐφόδια γὰ νὰ τὴν ἀπολαβάνομε ἀνετώτερα, πλουσιώτερα, καλλίτερα.

Ἡ κατάσταση ὅμως αὐτὴ πού ἤρνεϊτο ὅσα οἱ μακροὶ ἀνθρώπινοι ἀγῶνες ἐδημιούργησαν ἀποτελοῦσε μιὰ ἐπιστροφή πρὸς ἐποχές πού δὲν ἔχουν τίποτε νὰ τοὺς ζηλέψωμε. Πάμε σὲ μιὰ διακεκαυμένη ζώνη, ἀφήνομε τὸν ταλαίπορον ἐαυτὸ μας ἐκτεθειμενον στὴ ζέστη, στὴ βροχή, στὸν ἀγέρα, στὴν ἔλλειψη νεροῦ, σὲ ὅλες τίς ἐλλείψεις καὶ αὐτὸ τὸ ὀνομάζομε ἀπόλαυση, φουσιολαγρεία καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο.

Πρὸς θεοῦ. Δέχομαι ὄσες κατάρεις θέλετε, δέχομαι ὅτι δὲ νοιώθω τίποτα ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῶν προϊστορικῶν ἐποχῶν, δέχομαι ὅτι θέλετε ἄλλῃ δὲν τὸ κουνῶ ἀπὸ τὴν πλατεῖα τῆς Βάθης.

ΖΕΒΕΔΑΙΟΣ

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΚΑΙΡΟΣ. Ἡ σχέση τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς τέχνης φαίνεται πὼς ἀπασχολεῖ μιὰ μερίδα διανοουμένων μας. Τὸ πρόβλημα εἶναι πολλὴ παλὴ καὶ οἱ ἀντίθετες ἀπόψεις θὰ ὑπάρχουν πάντα. Ἐνας νέος ποιητὴς τελευταία σὲ μιὰ συζήτηση σχετικὴ ὑπεστήριξε πὼς ἡ ζωὴ τοῦ καλλιτέχνη καὶ τὸ ἔργο του εἶναι δυὸ χωριστὰ πράγματα. Αὐτὸ εἶναι κοινὸ μῆτρο. Ἡ τέχνη εἶναι ἓνα κομμάτι ζωῆς πού μᾶς τὸ παρουσιάζει ὁ καλλιτέχνης ἀφοῦ πρῶτα τὸ περάσει μέσα ἀπὸ διύλιστρο τοῦ αἰσθητικῆς του ἰδιοσυγκρασίας. Ἡ ζωὴ τοῦ κάθε δημιουργοῦ ἐπιρροεῖ τὸ ἔργο του. Ὁ μακαρίτης Μανώλης Μαγγάνης πού εἶχε φαίνεται σκεφθεῖ πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα εἶχε πῆ πὼς στὴ ζωὴ ὑπάρχει πάντα καιρὸς καὶ για νὰ ἀμωρτήσῃ κανεὶς καὶ για νὰ μετανοήσῃ. Ἐμεῖς θὰ προσθέτουμε πὼς στὴ ζωὴ μπορεῖ νὰ συμβαίη αὐτό. Ἔρχεται κάποτε ἰσως ἀργά—κάποιος παράγοντας πού σὴναι μιὰ ψυχή. Ποιὸς παρόντας ὅμως μπορεῖ νὰ σώσῃ—ἀν ἔρθῃ ἀργά—τὴν τέχνη; Ὅσοι ἔχουν θρησκευτικὴ πίστη πιστεύουν σὲ μιὰ μετὰ θάνατο λύτρωση. Τὸ ἔργο τέχνης ὅμως εἶναι στενότατα γήινο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ προσμένῃ καμιά in extremis λύτρωση ἢ δικαίωση.

ΘΗΙΚΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος για ἠθικὴ δὲν συμφωνοῦμε μὲ πολλοὺς ἠθικολόγους πού ὑποστηρίζουν πὼς ὑπάρχουν ἠθικά καὶ ἀνῆθικά θέματα: Πιστεύουμε πὼς ἓνας συγγραφέας μπορεῖ νὰ διαλέξῃ τὸ θέμα του τόσο στὴν περιοχὴ τῆς ἀγνοήτας ὅσο καὶ σ' ἓναν οἶκο ἀνοχῆς. Μπορεῖ νὰ διαλέξῃ για ἦραα του τόσο ἓναν ἅγιο ὅσο καὶ μιὰ πόρνη. Τὸ ζήτημα λοιπὸν δὲν εἶναι ἂν ἓνας συγγραφέας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ περιγράψῃ μιὰ ἀθλία ὄψη ζωῆς ἀλλὰ σὲ ποιὸ ἕνδος ἠθικὸ στέκεται ὁ ἴδιος στὸν ἀντικρῶν τὸ θέμα του. Ὅσο ἓνα ἔργο ἐξετάζει τὴν ἀνθρωπίνη ἀθλιότητα τόσο ἀπαιτεῖ ἀνώτερη ἀρετὴ ἀπὸ τὸν συγγραφέα του. Πολλὸ σωστὰ εἶπαν πὼς για νὰ γράφονται τὸ ἔργο τοῦ Προῦστ ὅπως τοῦ ἄξιζε ἔπρεπε ἐκεῖνος πού θὰ τὸ ἔγραφε νὰ εἶχε τὴν ἀρετὴ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ φῶς ἐνὸς ἁγίου

Αὐγουστίνου. Ἄν δὲν τὴν εἶχε ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τὴν δύναμη ν' αὐτοπεριορίσῃ τὸν ἑαυτὸ του σὲ θέματα λιγότερο ἐπικίνδυνα.

ΟΥΑΪΛΔ ΚΑΙ ΝΙΤΣΕ. Ἐνας ἀναγνώστης μας—πού θὰ ἀντιπροσωπεύῃ καὶ πολλοὺς ἄλλους—μᾶς γράφει μὲ ἐξαιρετικὸ ἐνθουσιασμὸ για τὸ Νίτσε καὶ τὸν Οὐαΐλδ. Ὅτι καὶ οἱ δυὸ—τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν—εἶναι ἄξιοι θαυμασμοῦ καὶ ἄξιοι προσοχῆς δὲν εἶναι πρῶγμα συζητήσιμο. Δὲν πρόκειται ὅμως γι' αὐτό. Μποροῦμε καλλίστα νὰ θαυμάζουμε καὶ συγχρόνως νὰ βλέπουμε πὼς αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀντικείμενο μιμήσεως, οὔτε νὰ γίνῃ σχολή. Ὁ Jacques Maritain ἐδημοσίευσε μιὰ σειρά ἀποφθεγματικῶν τελευταία στὰ ὁποῖα ἐπιτυχέστατα μιλάει για τοὺς δυὸ αὐτοὺς συγγραφεῖς. Θυμᾶται μιὰ φράση τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκά, πού λέει «ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα» καὶ γράφει ὅτι «Τὸ θέμα αὐτὸ παρουσιάζεται καὶ σήμερα. Κατὰ τὸν περασμένον αἰῶνα δυὸ μεγάλες καταγίδες ἐθροῖσαν τοὺς κεραυνούς τους μέσα στὴ νύχτα. Ὁ Νίτσε ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ Οὐαΐλδ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆς τέχνης». Τὸ συμπέρασμα εἶναι πολλὴ φυσικὸ. Φοβερὸ τὸ σκοτάδι καὶ μοναδικὸ τὸ θέμα τῶν κεραυνῶν πού σπαθίζουν τὰ μαῦρα πέπλα του. Κανεὶς ὅμως ὅσο καὶ ἂν ἀποθαυμάσῃ τὸ τρομερὸ θέμα δὲν θὰ ὑποστηρίξῃ πὼς τὸ φῶς τῶν κεραυνῶν εἶναι κατάλληλο για τὸ φωτισμὸ τῶν ἀνθρώπων.

ΑΝ ΑΛΗΘΕΥΕΙ. Μερικοὶ ἠθοποιοὶ, ἐντιμοὶ βιοπαλεστές καὶ ἐπὶ πλέον δακρυόπληκτοι μᾶς γράφουν ὅτι ὠρισμένοι ἐμπροσθέντων ὅταν ὁ δάγκκιος ἐξεδηλώθη κάπως ὁμαδικὰ στοὺς θιάσους των δὲν ἐστημάτησαν ἀπλῶς τίς παραστάσεις ἀλλὰ ἀπέλυσαν για ἓνα διάστημα καὶ τοὺς ἠθοποιούς. Δὲν ξερομε ἂν τὰ πράγματα ἔγιναν ἀληθινὰ ἔτσι, ἂν ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔλαβαν ἓνα τέτοιο ἀπάνθρωπο μέτρο ἐναντίον βιοπαλαιστών, σὲ μιὰ στιγμή πού περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τὸ μισθὸ τους πρὲπει νὰ λάβουν ἓνα μάθημα τόσο ἀπὸ τὸ σωματεῖο ἠθοποιῶν ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἐταιρία συγγραφέων. Μιὰ ἐνέργεια για τὴ σύνταξη ἐνὸς νομοθετικοῦ διατάγματος προστατευτικοῦ για τὸν ἐργαζόμενον κόσμον μὲ μιὰ ἀναδρομικὴ ἰσχύ θὰ ἦταν ἢ καλλιτέρα ἀπάντηση σὲ μιὰ πράξη πρωτοφανοῦς ἀδικίας.

ΑΤΥΧΩΣ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΑΝΟΣΙΑ. Τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας πολὺ σωστὰ διέταξε ν' ἀναβληθῇ ἓναν ὀλόκληρο μῆνα ἢ ἓναρξη τῶν μαθημάτων τῶν σχολείων. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ δάγκκιος δὲν ἔθιξε μόνο τὴ μέση καὶ κατωτέρωτα ἐκπαίδευση ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνωτέρα θὰ ἦταν πολὺ σκόπιμο νὰ διατῶν καὶ τὴν ἀναβολὴ τῶν φοιτητικῶν ἐξετάσεων. Ἐκτός ἐὰν τὸ σεβαστὸ Ὑπουργεῖο πιστεύει πὼς οἱ ἀκαδημαϊκοὶ πολίτες ἔχουν φυσικὴ ἀνοσία, πρῶγμα πολὺ συζητήσιμο καὶ ἀμφισβητούμενο.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΪ. Τὸν ἐρχόμενο μῆνα ἐφορτάζει ἡ ἐκατονταετηρίδα τοῦ Λέοντος ΤολστοΪ. Εἰς ὅλα τὰ κράτη καὶ ἡ ἐπίσημη καὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἢ παρουσίασαν ἢ ἐτοιμάζουν κατὰ μὲ ἄλλα λόγια ἐξεδηλώθη μιὰ σοβαρὴ διάθεση συμμετοχῆς στὸν ἐφορτασμὸ για νὰ ἐξηγηθῶμε ὅμως οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς ἔξω δὲν ἔχουν κανένα ὑστερικὸ χαρακτήρα. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ἐγνώρισαν καλὰ τὸν ΤολστοΪ καὶ πού μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐκατονταετηρίδας παρουσιάζουν ἐργασίες πολυτίμες καὶ διαφωτιστικῆς πάνω τὸ πολυμορφὸ ἔργο του. Ἐδῶ ὅμως, ἢ θὰ ἀδιανοήσωμε ἢ ὑστερικότητα θὰ μᾶς καταλάβῃ ἀνεξηγητὸς ἐνθουσιασμὸς για νὰ ξεθυμᾶν μὲ λίγες προχειροκαμωμένες μεταφράσεις στὸν ἡμερησιο τύπο ἢ μὲ καμιά διάλεξη. Καὶ ἔχομε αὐτὴ τὴ γνώμη γιατι ὡς τώρα δὲν εἶδαμε κανέναν Ἑλληνα σοφὸ ἢ λογοτέχνη νὰ καταπιαστοῦν σοβαρὰ μὲ τὴ μελέτη μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ἔργου τοῦ ΤολστοΪ. Ποιὸς παιδαγωγὸς μᾶς μελέτησε τὴν κολοσιαία παιδαγωγικὴ προσπάθεια τοῦ ΤολστοΪ ὡστε νὰ γράψῃ κατὰ σοβαρὸ ἢ ποιὸς θεολόγος τίς θρησκευτικῆς του ἰδέες, ἢ ποιὸς κοινωνιολόγος τίς ἀπόψεις του ἢ ποιὸς καλλιτέχνης τὴν ἀφθαστὴν τέχνη του. Κι' ἀκόμα ποιὸς σκέφτηκε νὰ τοποθετήσῃ τὸ ἔργο του ἀντικρῶ στὴν ἐποχὴ μᾶς για νὰ ἰδοῦμε τί μποροῦμε νὰ πάρουμε ἐμῆς οἱ νεώτεροι ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἔργο καὶ τί μποροῦμε νὰ ἀφήσωμε. Κανεὶς. Γι' αὐτὸ καὶ τίποτε σωστὸ καὶ γενναῖο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ μεριά σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση.

ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΟ ΘΕΜΑ. Μιὰ ἐφημερίδα ἐξέφρασε τὴν ἀπορία πὼς καὶ γιατι ὁ κόσμος νὰ δείχνῃ τόσο ἀνησυχία για τὴν ἀρρώστεια τοῦ πρωθυπουργοῦ. Μὰ λημονεῖ ὁ κ' ἀρθογράφος πὼς ὁ λαὸς ἐψήφισε ὅπως ἐψήφισε στὶς 19 Αὐγουστοῦ για νὰ ἠσυχάσῃ κι' ὄχι για νὰ βρεθῇ στὴ δυσάρεστη θέσῃ νὰ παρακολουθήσῃ τοὺς κ. ἀρχηγούς τῶν κομμάτων νὰ διαπληκτίζονται γύρω ἀπὸ τὴ διαίρεση τοῦ ἀριθμοῦ 225.

ΛΙΓΗ ΒΑΡΩΝΗ ΣΤΑΦ. Νομίζομε ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἀστυνομίας πόλεων θὰ ἔπρεπε νὰ διδάσκωνται καὶ λίγο κῶδικα καλῆς συμπεριφορᾶς. Λίγος Γαλατίας ἢ λίγη βαρῶνη Σταφ θὰ ἀποτελοῦν μοναδικὸ συμπλήρωμα τῆς ἀστυνομικῆς τους μορφώσεως. Τὴν μόρφωση αὐτὴ δὲν τὴν ζητοῦμε για νὰ εἶναι μονάχα οἱ ἴδιοι εὐγενεῖς ἀλλὰ για νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὴν εὐγένεια στοὺς ἀνάγωγους ἐκείνους συμπολίτας ὅταν λ. χ. παίξουν θορυβδέστατα ἓνα κομπολόι τὴν ὥρα τῆς παραστάσεως σ' ἓνα θέατρο, ὅταν φτύνουν μπροστὰ στὰ πόδια μᾶς, ὅταν μᾶς τσαλαποῖν καὶ ὅταν θέλουν νὰ διατηροῦν σὲ δημοτικῆς συγκεντρώσεως ὑποχρεωτικὴ ἐπαφὴ μὲ κυρίες καὶ δεσποινίδες πού δὲν ἔχουν ἢ δὲν θέλουν νὰ δώσουν τὴν συγκατάθεση τους για μιὰ πορόμοιος γειτονικῆς σχέσεως.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ. Πολλοὶ σοβαροὶ ἄνθρωποι ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἴδρωση ἐθνικοῦ θεάτρου εἶναι ἐπιβεβλημένη. Ἄλλοι πάλι ὑποστηρίζουν τὸ ἀντίθετο. Οἱ θεατρικοὶ συγγραφεῖς πού θὰ ἦσαν ἀριόδιοι νὰ μιλήσουν ἔχουν ἐξαφανισθεῖ ἀπὸ τὸν ὄριζοντα καὶ οἱ ἠθοποιοὶ δὲν φαίνονται νὰ ἐνδιαφέρονται για τὸ ζήτημα. Τὶ νὰ συμβαίη ἄραγε; Εἶναι τάχα πραγματικὴ ἀνάγκη τὸ ἐθνικὸ θέατρο, ἀνάγκη πού νὰ ξεπηδᾷ μέσα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἢ μήπως εἶναι ἀπλὴ ἀφορμὴ πρὸς δράση για μερικοὺς σοβαροὺς καθ' ὅλα ἀνθρώπους καταδικασμένους ὅμως ἀπὸ πρὶν ν' ἀποτύχουν στὴν προσπάθειά τους; Νομίζομε πὼς μιὰ ἀπάντηση στὸ ἐρωτημᾶ μᾶς δὲν θὰ ἦταν περιττὴ.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΗΡΩΣ. Στὸ θέατρο Μοντιάλ ἀνέβασαν μιὰ ὀπερέττα. Τὸ ἔργο ἂν καὶ ρωσικὸ, κατὰ τὰ τρία τέταρτα του παίζονταν στὰ Ἀθήνας. Ἐκτός αὐτοῦ καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα παρουσιάστηκαν καὶ ὁ μόνος πού ἔμεινε ἀγνωστος καὶ δὲν ἔκαμε τὴν ἐμφάνιση του σὲ καμιά γωνία τοῦ προγράμματος ἦταν ὁ συνθέτης καὶ συγγραφεὺς τῆς μουσικῆς οὗτῆς ἀουαρτησίας. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ καταλοβαίνουμε διόλου. Ἀφοῦ ἐξετέθη ὁ θιασάρχης σὲ ἔξοδα, οἱ ἠθοποιοὶ σὲ ἀποτυχία, τὸ κοινὸ σὲ δύωση περιπέτεια εἶναι καμιά μὴ ἄληθεια ὁ κυριώτερος αὐτοῦργὸς τοῦ ἐγκλήματος νὰ μὴ λάβῃ μερίδιο στὰ ἀγαθὰ αὐτὰ καὶ νὰ προστατευθῇ τόσο ἀνάνδρα πίσω ἀπὸ μιὰ ὑποπτη ἀνωνομία.

ΤΑ ΜΠΑΛΛΕΤΑ. Χάρης στὶς φιλότιμες προσπάθειες δυὸ τριῶν καλλιτεχνῶν τὸ Ἑλληνικὸ Μουσικὸ θέατρο ἄρχισε ν' ἀποικτᾷ μπαλέτα. Τὸ πρῶμα εἶναι εὐχάριστο ἀλλὰ δὲν φτάνει μόνο ἢ ἐπίμονη δουλειὰ καὶ ἢ καλὴ θέληση. Κάποια ἐκλεκτικότητα στὰ πρόσωπα δὲν θὰ ἦταν περιττὴ. Γιατι τὰ διάφορα στραβά πόδια, οἱ διάφορες ὀδοντογλυφίδες μποροῦν πρὸς θεοῦ νὰ χωρέσουν σ' ἓνα μπαλέτο πού σημαίνει ἀρμονικὸ σύνολο πρῶτα ἀπ' ὅλα;

ΓΕΝΑΙΟΔΩΡΙΕΣ. Ἐδημοσιεύθηκε ἡ διαθήκη τοῦ Στεφάνου Σκουλοῦδη. Ὁ πρῶν πρωθυπουργὸς τοῦ βασιλείου ἀπὸ τὴν παρουσία ἐνὸς δισεκατομυρίου πού ἀφίει διαθέτει 75 χιλιάδες για φιλανθρωπικούς σκοπούς, 40 δραχμῆς μηνιαίως στὴν ὑπηρεσία του πού τὸν ὑπηρετήσε—ὅπως ὁ ἴδιος ἠμολογεῖ—εὐδοκίμως ἐπὶ ἀρχετὰ χρόνια καὶ 5000 δραχμῆς νὰ μοιρασθοῦν κατὰ σειρά ἀρχαιότητος ὅλο τὸ ἄλλο ὑπηρετικὸ προ οπικὸ. Ἄς εἶναι τοῦλάχιστο εὐλογημένο τὸ κράτος πού δίχως νὰ περιμένῃ νὰ τοῦ ἀφήσῃ τίποτε ὁ μακαρίτης. Σκουλοῦδης πρόκειται νὰ εἰσπράξῃ ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ 450 ἑκατομμύρια.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ." Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα» βρίσκονται στὴν εὐχάριστη θέσῃ

νά αναγγείλουν ότι από τὸ ἐρχόμενο ἴσως φύλλο τους θ' ἀρχίσουν τὴ δημοσίευσή τῆς φιλολογικῆς ἱστορίας τοῦ «Νουμᾶ». Ὁ «Νουμᾶς» ὑπῆρξε τὸ περιοδικὸ τῆς πρωτοπορείας τοῦ δημοτικισμοῦ· στὶς σελίδες τοῦ «Νουμᾶ» ἔκαμαν τὴν ἐμφανισὴ τους ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ κατέχουν σήμερα τὰ σκῆπτρα στὴν Ἑλληνικὴ διανόηση καὶ ἀκόμα ἐκτὸς ἀπὸ τὸν γνωστὸ «Νουμᾶ» ὑπάρχει τὸ ἀπόκρυφο ἀρχεῖο του, ποὺ μὲ τὴ δημοσίευσή του (ἐπιστολὲς κλπ.) θὰ ρίξουμε φῶς στὴ φιλολογικὴ ἱστορία τοῦ τοποῦ μας κατὰ τὴν τελευταία εἰκοσαετία. Θὰ παραλάσσουν τὰ κυριότερα πρόσωπα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, θὰ φανερωθοῦν πολλὲς ἀγνωστες σελίδες τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου θὰ ἀρθοῦν παρεξηγήσεις, θὰ γίνονται ἀποκαλύψεις καὶ γενικά ἡ ἱστορία τοῦ «Νουμᾶ» ποὺ εἶναι καὶ ἡ φιλολογικὴ ἱστορία τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας θὰ συμβάλῃ σημαντικὰ στὴν κατανόησι μιᾶς ολοκλήρου ἐποχῆς ποὺ τὰ πλεῖστα σημεῖα τῆς παραμένουν σκοτεινὰ καὶ ἀγνωστά. Τὴ συγγραφὴ τῆς ἱστορίας τοῦ «Νουμᾶ» ἀνέλαβε ὁ ποιητὴς κ. Π. Δ. Ταγκόπουλος ὁ γνιδὸς τοῦ ἀειμνήστου ἰδρυτοῦ καὶ ἐπὶ 20 ἔτη διευθυντοῦ τοῦ «Νουμᾶ» Δ. Π. Ταγκόπουλου ποὺ εἶναι καὶ ὁ μόνος κάτοχος ὅλων τῶν ἀγνώστων δοκίμων ποὺ θὰ προσδώσουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον στὸ ἔργο.

ERRATA. Στὸ προηγούμενο τεῦχος ἀπὸ λάθος γράφηκε πὼς ἦ εἰκόνα «Στὸ Τζάκι» ἦταν ἔργο τοῦ ζωγράφου Γερμανῆ ἐνῶ εἶναι ἔργο τοῦ κ. Γεραῆ.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θεογράφου χαρακτηρὲς β' ἔκδοσις Μετάφρασις καὶ σημειώσεις **Μαρίνου Σιγούρου** «*Ερευνα*» Ἀλεξάνδρεια.

Σπάνια σὶνόν τόπο μας ἔγινε μετάφρασι ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ λογοτεχνία τῆς προκοπῆς. Ἄν ἀφήσουμε κάποιες μεταφραστικὲς προσπάθειες, ποὺ γίνανε ὡς τὸ 18ο αἰ. καὶ ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ 19ο αἰ. θὰ ἴδουμε πληθὺς μεταφράσματα, ἀλλὰ στὴν καθαρεύουσα, ἀλλὰ στὴ μικτὴ καὶ ἀλλὰ στὴ δημοτικὴ: Γιὰ τίς μεταφράσεις στὴν καθαρεύουσα, ἂν καὶ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ξεχωρίσῃ γιὰ τὴν ἀριβία καὶ τὴν ἐπιμέλειά τους μερικὲς, καθὼς τοῦ Ραγκαβῆ καὶ τοῦ Βλαχοῦ, δὲν μπορούμε νὰ ποῖμε, πὼς ἀξίζουν, ἀφοῦ δὲν μπορούνε νὰ μᾶς συγκινήσουν. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴ δευτέρη κατηγορία. Καὶ θὰ ἔλεγα καὶ γιὰ τὴ τρίτη καὶ τέτοιο, ἂν μέσα σὶνόν μεταφραστικὸ σωρὸ — ὅπου ἀντικρίζουμε τίς περισσότερες μεταφράσεις καμωμένες ἀπὸ τὰ γαλλικά — δὲ βροίκαμε κάποια ἀριστουργήματα καθὼς τὴν ἐξοχὴν ἐκείνην μετάφρασι τοῦ Κρίτωνος τοῦ Πλατωνὸς ἀπὸ τὸ Βηλαρά, τὴν

Ὁρέστεια τοῦ Αἰσχύλου ἀπὸ τὸ Γρυπάρη (ὁ Γρυπάρης ἔχει μεταφράσει καὶ τ' ἄλλα δράματα τοῦ Αἰσχύλου, μὰ τὰ κρατεῖ ἀνέκδοτα, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰ κομμάτια, ποὺ δημοσίευσεν ἐδῶ καὶ κεῖ), τοὺς Πέρσης καὶ τὸν Προμηθεῖα τοῦ Αἰσχύλου ἀπὸ τὸ Ζερβᾶ, τὸν Προμηθεῖα ἀπὸ τὸν Καλοσγούρο, τὸν Οἰδίπυδα ἐπὶ Κολωφῆ ἀπὸ τὸν Βουτιεριδῆ, τίς Φοίνισσες καὶ τὴν Ἑκάβη τοῦ Εὐριπίδῃ ἀπὸ τὸν Ποριώη. Ἄν σ' αὐτὰ προσέθεσι κανεὶς κάποιες μεταφράσεις ἀπὸ τοὺς λυρικοὺς, καμωμένες ἀπὸ τὸν Γρυπάρη (στὴν *Τέχνη*), τὸν Βουτιεριδῆ, τὸν Βερναρδάκη, τὸν Μηλιάδῃ καὶ δὺο τρεῖς ἄλλους, ποὺ ἔσχον τὴν ἔργα, ἔχομε τὸ ἀπαντο τῆς μεταφραστικῆς ἐργασίας. Ἀπάνω στοὺς ἀρχαίους. Ἄν πῆς καὶ γιὰ τὸν Ὅμηρο, αὐτὸν ποὺ ὅλοι οἱ λαοὶ τὸν ἔχουν ἀποκτήσει σὲ μεταφράσεις, ποὺ πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς εἶναι φιλολογικὲς καὶ καλοδουλεμένες. Ἐμεῖς δὲν τὸν ἀποκτήσαμε ἀκόμα ὀλοκλήρου σὲ μιὰ μετάφρασι ὅπως τῆς Ἰλιάδας ἀπὸ τὸν Πάλλῃ.

Ἀναγκαῖα ἦταν ἡ σύντομη αὐτὴ ἐπισκόπησι γιὰ νὰ γράψω δὺο λόγια γιὰ τὴν μετάφρασι, ποὺ μᾶς χάρισε ἡ φιλοπονία καὶ ἡ μάθησι τοῦ κ. Σιγούρου. Ὁ μεταφραστὴς ὄχι μόνον δόκιμος ποιητὴς, μὰ καὶ ἐπιστήμων με βαθειὰ ἱστοριοφιλολογικὴ μόρφωσι ἔδωσε στὴ γλώσσα μας τὸ καλύτερο ἔργο πραγματικῆς ἠθικῆς ποὺ μᾶς κληροδότησε ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα. Ὁ «ἡδίων λέσβιος» μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλῃ καὶ σοφὸς βοτανικὸς γράφωνας γιὰ τὸν Ἀθηναῖο τῆς ἐποχῆς του, εἶδε τὸν αἰῶνιο ἄνθρωπο μὲ τὸ μάτι τοῦ φημιδίου στὰ πάθη καὶ σὶς λαχάρες του. Ὁ μετὰ ὕστερ' ἀπὸ μιὰ ἐπιστημονικὴ εἰσαγωγή γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Θεοφράστου, καθὼς καὶ γιὰ κείνους ποὺ τονεῖ μνηθῆκαμε, μᾶς δίνει τοὺς Χαρακτήρες ὑπομνηματισμένου. μ' ἕνα σωρὸ σχόλια γιὰ τὸν ἰδιωτικὸ καὶ τὸ δημόσιον βίον ὁ μεταφραστὴς κοτὰ σ' αὐτὰ δὲν κοιράζεται νὰ σημειώσῃ καὶ πᾶν πολλὰς φιλολογικὲς πληροφορίες καὶ ἔξωφρα τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ κείμενον κομμάτια συγκαιρινῶν καὶ κατοπινῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Ἡ μετάφρασι δημοσιευμένη στὴν καθαρεύουσα στὴ σειρᾷ Φέξη τὸ 1911, βγήκε τὴν ὥρην καὶ περὶ τὴν δημοτικὴν, μὲ κάποιες κιάλας δοκιμὲς γιὰ ἕνα ὀρθογραφικὸ ἀπολύσειμα.

Ἰκανοποιημένος ἀπὸ τὸ διάβασμα καὶ εὐχαριστημένος ἔκλεισα τὴν μετάφρασι. Καὶ νὰ πῶ δὲ δευτερεύον, πὼς σὶς λιγοστὲς καὶ ἐς μετάφρασεις ποὺ ἔχομε, πρέπει νὰ προσδώσουμε καὶ αὐτὴν μὲ τὴν πεποθησι, πὼς θὰ μείνῃ πρότυπον εὐσυνείδητης καὶ φροντισμένης μεταφραστικῆς ἐργασίας.

Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Σημ. «*Ἑλλ. Γραμμ.*» **Δόγω** δαγκείου ὁ κ. Ρώτας δὲν κατόρθωσε νὰ στείλῃ ἐγκαίρως τὴν κριτικὴν του γιὰ τὰ τελευταῖα λογοτεχνικὰ βιβλία.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Δάβαμε τὸ παρακάτω γράμμα ἀναγνώστου μας καὶ τὸ δημοσιεύομε σ' αὐτὴ τὴ στήλῃ γιὰτὶ θίγει ἕνα ζήτημα γενικοῦ θεατρικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Κύριε Διευθυντά,

Ἐποθέτω πὼς θὰ φιλοξενησέτε σὶς στήλες τῶν ἀγαπητῶν «*Ἑλληνικῶν Γραμμάτων*» τίς παρατηρήσεις ἐνὸς θεατροφιλοῦ ποὺ διχως καμια ἀτομικὴ ἀξίωσι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ θέατρο καὶ χαιρετᾷ διὰ τὴν βέλεπι τὴν προκοπὴν του.

Στὶς ἐφημερὲς διάβασα μιὰ συνέντευξι ἀληθινὰ ἐιοθαίμαστη τοῦ κ. Σπυρ. Μελά (Πρωτὰ 11-9-28) σχετικὴ μὲ τὰ δύσκολα προβλήματα ποὺ ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ σοβαρὸν θέατρο καὶ τὴ σταυροφορία ποὺ ἀπεφασίσει νὰ καμῇ γιὰ τὴ σωτηρία του Ἄκόμα ἀπὸ χρόνια παρακολουθῶ τὸν κ. Φῶτο Πολίτη ποὺ τὴ σταυροφορία αὐτὴ τὴν ἔχει ἀρχίσει ἐδῶ καὶ 15 χρόνια διχως ὀκνητὰ θετικὸ ἀποτέλεσμα. Κι εἶναι δὺο χρόνια σχεδὸν τὴν ὥρην παρακολουθῶ τοὺς δημοτικὸς ἀγῶνες τῶν «*Ἑλληνικῶν Γραμμάτων*» ἐναντιον τῶν κριτικῶν πνευματικῶν «*ἐπιόν*», ἀγῶνες ποὺ ἀγγίζουν καὶ τὴν περιοχὴ τοῦ θεάτρο. Τὸ θέατρο ἀντιμετωπίζει λοιπὸν μιὰ δύσκολη ὥρα καὶ ὄλοισεῖς ἄνθρωποι διανοομένοι καὶ ἰδεολογοὶ εἰσθε ἀρμυδιοὶ καὶ ν' ἀντιμετωπίσετε τα δύσκολα αὐτὰ προβλήματα καὶ νὰ βρῆτε τὴ λύσι τους. Ἐγὼ εἶμαι ἀπλῶς θεατρώφιλος καὶ θέλω καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι νὰ μείνω ἀπλῶς θεατρώ. Ἄλλωστε τί γνώμη μπορῶ νὰχο γιὰ τόσὸ δύσκολα πρόματα.

Ἄν ὅμως δὲν ἔχω κανένα δικαίωμα ν' ἀναμιχθῶ σὲ μιὰ βαρεῖα θεωρητικὴ συζήτησι μὴ μὴ ὅσοπο ποὺ πᾶ τὴν ταπεινὴν μου γνώμη γιὰ μερικὰ πράγματα ποὺ ὅσο καὶ ἂν τὰ θεωροῦν ἐξωτερικὰ καὶ δὲν ἐρεῦνonta ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς παράγοντες προορισμένους νὰ παίξουν μοιραῖο ρόλο στὴ ζωὴ τοῦ θεάτρο μας. Ἐγὼ λοιπὸν θὰ Σᾶς μιλήσω ὄχι γιὰ προβλήματα αἰσθητικὰ ἀλλὰ γιὰ πρόβλημα στέγης. Θέλει θέατρο ὁ κ. Πολίτης, θέατρο θέλει καὶ ὁ κ. Μελάς, θέατρο ἴσοι θέλουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἀλλὰ ποῦ θὰ στεγασθῇ αὐτὸ τὸ θέατρο; Ἡ Ἀθῆνα τῶν 600 χιλ. καὶ τῶν μετρῶ δὲν ἔχει οὔτε ἕνα θέατρο ποὺ νὰ μπορέσῃ ἕνας χριστιανὸς ἐν καθῶ χειμῶνος νὰ καθισθῇ δὺο ὄρες. Ἄν ἀφαιρέσῃ κανεὶς τὸ πρῶτον Βασιλικὸν, ἀχρηστο καὶ καταδικασμένο γιὰ χιλίους καὶ ἕναν λογὸν ὅλα τὰ ἄλλα θέατρα εἶναι ἱκανὰ νὰ Σᾶς δώσουν ἰσητήριο γιὰ τὸν ἄλλο κόσμον.

Γνωρίζω ἢ μᾶλλον διασθάνομαι πὼς τὸ θέατρο ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ ἄλλα πολὺ σοβαρότερα προβλήματα ἀλλὰ καὶ τὸ «*λοκάλ*» εἶναι τάχα μου προβληματικὰ ἀπλῶς, παρανοχίς ποὺ θὰ τὴν κόψωμε ἐν ἀνάγκῃ καὶ μὲ τὰ δότια μας; Δὲν τὸ πιστεύω. Κοὶ ὄχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ νομίζω πὼς ὀποιαδήποτε προσπάθεια ὀσοδήποτε καὶ ἂν εἶναι σοβαρὴ θὰ προσκρούσῃ στὴ φροβῆσι αὐτῆ ἔλλειψῃ. Κανένας φρόνημος ἄνθρωπος τὸ Νοέμβριον, τὸ Δεκέμβριον, τὸν Ἰα-

νουάριον, τὸ Φεβρουάριον, δὲν θὰ θυσιάσῃ τὴ ζεστασιά καὶ τοῦ φτωχοῦ μαγκαλιῶ τοῦ ἀκομα γιὰ νὰ περάσῃ δὺο ὄρες σ' αὐτὰ τὰ ὑπαίθρα ἀνάμεσα στὰ διασταυρούμενα ρέματα καθισμένος σὲ ἀπελιπτικὰ καθίσματα. Θὰ προτιμήσῃ τὸ μαγκαλάκι του, τὴ λαμπίτσα του καὶ ἕνα καλὸ βιβλίον ἢ περιοδικόν.

Μετὰ τὴ συγκοινωνία, τὴν τόσο πυκνὴ καὶ φθινὴ μὲ τὰ προάστια δὲν μπορεῖ πειὰ νὰ γίνῃ καὶ λόγος γιὰ σοβαρὴ θερινὴ σαζόν. Μοιραῖα λοιπὸν πέφτομε στὸ χειμῶνα. Ὁ χειμῶνας ὅμως δὲ χαιρετᾷται καὶ δὲν ἀντιμετωπίζεται μὲ μπαλώματα.

Ἄν ὅμως ὑπῆρχαν ἕνα ἢ δὺο θέατρα μὲ ὄρατες αἰθουσες, ἀναπαντικὰ χειμωνιάτικα καθίσματα, ζεστὸ κλιματιστήριον, ὀρισμένο μέρος γιὰ τὰ καπέλλα καὶ τὰ παλτά, καλὰ θερμοσμένα καὶ μὲ καλὸ ρεπερτόριον καὶ εὐσυνείδητον καὶ καλὸ θῆσασ, ποῦ θὰ μπορούσε κανεὶς κάλλιτερα νὰ περάσῃ τίς βοαδυνὲς ὄρες τοῦ χειμῶνα παρὰ ἔχει; Βέβαια τὸ κίριον εἶναι τὸ τελευταῖον. Πρέπει νὰ ὑπάρχουν ὅλα τὰ οὐσιαστικώτερα καὶ ὕστερα αὐτὸ. Σύμφωνα. Ἄλλὰ τὸ θέατρο δὲν εἶναι γιὰ Σᾶς εἶναι γιὰ μᾶς, γιὰ τὸ κοινόν. Κι ἂν ἕνα πνευματικὸν ἄνθρωπο τὸν φθάσει καὶ τὸν τρέφει τὸ ἰδανικόν του καὶ ἀδιαφορεῖ γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ θεατρώ, ὁ μορφωμένος θεατρώ ποὺ ἔχει ὅλη τὴν ἡμέρα χιλίους δὺο σκοτούρες καὶ βάσανα δὲν μπορεῖ νὰ ἱκανοποιηθῇ μὲ μόνῃ τὴν καλλιτεχνικὴν προσπάθεια ὅταν ἡ παρομονὴ τοῦ δὺο ὄρες στὸ θέατρο θὰ τοῦ ἐπιφυλλάσσει χιλίους δὺο σὶνδύνοους. Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ διαπαιδαγωγῆσῃ αὐτὸν τὸ θεατρώ ἀνάμεσα σὲ ἄλλα πνευματικὰ πρέπει νὰ τὸν πείσῃ πὼς ἐφρόντισε καὶ γιὰ τὴν ἀσθεσί του, πὼς ἡ ὑγεία του δὲν ἔχει τίποτα νὰ φοβᾷται. Ἄλλοιῶτικα δὲν ξέρω ἂν θὰ πεισθῇ γιὰ πολὺ νὰ προσέξῃ μιὰ προσπάθεια. Θὰ προτιμήσῃ νὰ τὴν παρακολουθῇ ἀπὸ τίς ἐφημερίδες.

Μὲ τιμὴ
ΑΛΚΗΣ ΣΑΡΣΕΝΤΗΣ

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Francois Mauriac. *Τὸ Μυθιστόρημα* (Le Roman) (ἔκδοσις: L' Artisan du Livre-Paris).

Ὁ διακεκριμένος Γάλλος μυθιστοριογράφος Francois Mauriac *ἐδημοσίευσεν ἕνα κριτικὸν ἔργο σχετικὸν μὲ τὴν κρίσιν ποὺ περνᾷ τὸ σύγχρονον μυθιστόρημα. Παραθέτομε περίληψιν ὀλοκλήρου τοῦ βιβλίου—ποὺ ἔκαμε ὀκετὸ Θόρυβο ἔξω—καμωμένη ἀπὸ τὸν κ. Κ. Μπασιῖα.*

Ὁ Mauriac πιστεύει στὴ δουλειὰ του. Ἀρχίζοντας τὸ βιβλίον του μᾶς λέει πὼς ὁ μυθιστοριογράφος μοιάζει μὲ τὸ θεὸν Δημιουργεῖ ζωντανὲς ὑπάξεις καὶ ὅσο καὶ ἂν θελήσουν πολλοὶ νὰ ἰσχυρισθῶν πὼς τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶναι φανταστικὰ δὲν θὰ ἔχουν διόλου δίκιον ὅταν σκεφθῶν πὼς ὁ Ροστώφ στὴν «*Εἰρήνη* καὶ πόλεμος» οἱ «*Ἀδελφοὶ Καραμαζώφ*» εἶναι

O K. FRANÇOIS MAURIAE

τόσο πραγματικοί άνθρωποι όσο ίσως δεν είναι οποιαδήποτε ύπαρξη με σάρκα και οστά.

Παρ' όλα αυτά ο Mauriac διαπιστώνει πώς το ρομάντισμο περνά μια κρίση. Και μπορεί ο ίδιος να πιστεύει πως το ρομάντισμο θα βγεί, ξανανειωμένο απ' αυτή την κρίση τουτο όμως δεν τον έμποδίζει να μελετά σ' ένα ολόκληρο βιβλίο τη φύση και τις αφορμές του κακού.

Σε τί όμως συνίσταται αυτή η κρίση;

Ο μυθιστοριογράφος δημιουργεί άντρες και γυναίκες ζωντανούς. Μας τους παρουσιάζει σε σύγκρουση. Σύγκρουση του ανθρώπου με το θεό στη θρησκεία, σύγκρουση του άνδρος με τη γυναίκα στον έρωτα, σύγκρουση του ανθρώπου με τον εαυτό του. Στην εποχή μας οι συγκρούσεις αυτές έχουν σοβαρότητα, άτονισει και αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα. Ο νέος της εποχής μας αδιαφορεί για τη θρησκεία, αδιαφορεί για την ήθικη που πηγάζει απ' αυτήν τη θρησκεία, αδιαφορεί για την τιμή. Κανένας φραγμός δεν συγκρατεί τὰ πάθη των. Οι συγκρούσεις λείπουν τελείως. Η Δομινίκη του Fromentin δεν λέει τίποτα σ' έναν νέο της εποχής μας: «Ο κ. Λέων Ντουντέ την ό-όμασε «ψευτικό άριστούργημα». Δεν είχε αλήθεια. Είναι ένα άριστούργημα που η σημερινή γενεά έχασε το κλειδί εκείνο που θα την οδηγούσε στην κατανόησή του.

«Η Δομινίκη ή η άστικη τιμή». Τί μπορεί όμως να σημαίνει «άστικη τιμή» για έναν νέο της εποχής μας; Μερικές συγκρούσεις που έθεμελιώσαν μια ολόκληρη λογοτεχνία είναι άκατανόητες σήμερα. Μια νέα γυναίκα - γράφει ο Mauriac - του έξιμολογήθη μια μέρα ότι δεν

καταλαβαίνει τίποτα από τη Φαίδρα του Ρακίνα.

— Πολύς θόρυβος για το τίποτα - έλεγε - σάν να μην ήταν το κοινότερο πράγμα του κόσμου να ερωτευθώ κανείς ένα στενό συγγενή του.

Η περιπέτεια της Φαίδρας δεν θ' αποτελούσε σήμερα το ύψος μιάς τραγωδίας.

Και έρωτά ο Mauriac:

— Πώς μια εποχή που κάθε τι που έχει σχέση με τη σάρκα έχασε κάθε σημασία, μπορεί να είναι γόνιμη για τους μυθιστοριογράφους; Φυσικά υπάρχουν άλλης φύσεως συγκρούσεις άλλ' ο κομποπολιτισμός, ο δημοκρατισμός, η σύγκυση των φυλών και των τάσεων δεν θα έτέτραπαν στον Όνέ να γράψει τον «Αχισηδουρογό» γιατί στην εποχή μας ποιός άρχοντας θα τολμούσε να έμπούση την κόρη του να πάρη έναν άρχισιδουρογό;

Αυτή λοιπόν ή φοβερή λογική που άθρει τον άθεο κόσμο να θεωρηί τον έρωτα σάν μια κοινή χειρονομία, να ο μεγαλύερος κινδύνος για το μυθιστόρημα. Υπάρχει σήμερα τέτοια έκδοχή του έρωτος ώστε ή προδοσία να μη θεωρείται προδοσία και ή άφοραση ή ή πίστη να μη έχουν στην ύπόψη αυτή καιιά βασιική σημασία. Αν δεν πιστεύετε διαβάστε μια σελίδα του Προύστ.

«Ό,τι σε άλλες εποχές ονομάζονταν έρωτας ήταν ένα πολυσύνθετο αίσθημα, έργο έξευγενισμένων γενιών, πλημυρισμένο από αυταπάρηση, από θυσία, από ήρωισμό, από τύψεις. Ήταν έπιρροασμένο από τη θρησκεία και τη χριστιανική ήθικη. Αυτά τὰ ώραία γαλανά νερά δε θα κυμάτιζαν δίχως τις αντίδράσεις των καθολικών άρετών. Ο έρωτας γεννήθηκε από όλες αυτές τις αντίδράσεις στην καρδιά της ενάρετης γυναίκας.

Τί θα κάνει λοιπόν ο μυθιστοριογράφος μέσα στην κοινωνία που οι συγκρούσεις άτόνισαν τόσο; Πρώτα - πρώτα μπορεί χωρίς να ψάξει μακριά να φερμοίρη τον δεισμό του Saint-Preal «ένα μυθιστόρημα είναι ένας καθέφτης που περιφερεται σ' ένα δρόμο», μ' άλλα λόγια διαγραφη κάθε ζητήματος και ζωγράφισμα της ποχής όπως είναι, ο μυθιστοριογράφος δηλαδή ιστορικός της κοινωνίας. Έστι ή έλλειψη συγκρούσεων άντι να τον δυσκολεύη θα γίνη το άντεικείμενο των περιγραφών του. Αυτό έκαμε άλλοτε ο κ. Abel Herman κι ο Paul Morant σήμερα. Άνδρες και γυναίκες πάσης τάξεως και φυλής παραδομένοι στις έπιθυμίες της στιγμής δίχως ν' άνικρούσαν κανένα φραγμό. Ζωγραφική τρομερή μάλιστα αλήθεια. Ίσως ο Morant να πένυε. Οι μιμητές του όμως στάθηκαν φριχτοί. Θα μπορούσαν να θέσουν επί τάπητος μερικοί το μυθιστόρημα περιπετειών. Αυτό ο Mauriac δεν το θεωρεί έργο έκτός εάν οι ήρωές του είναι ζωντανοί άνθρωποι όπως είναι οι ήρωες του Kipling του Conrad και του Stevenson. Γιατί οι ένδιαφέρει δεν είναι ή περιπέτεια αλλά ο ήρωας που τον περνά. Ο Stendhal έλεγε ότι ή τέχνη του συνόσταται σ' ο ν' ανακαλύπτει τὰ έλα ήρια των ανθρώπινων πράξεων. Λοιπόν και ο μυθιστοριογράφος πρέπει να έ-

και νέα σκέτα ένας ψυχολόγος. Όπως όλοι μας βρίσκεται κι' αυτός σε έπαφή με μια άνθρώπινη έξαιρετική φτωγή από τη μεριά της ψυχής. Περιοριζόμενος όμως σὰ έξωτερικά γνωρίσματα δεν πλουτίζει το μυθιστόρημα άλλα το άδυνατίζει.

Παρ' όλ' αυτά ο κ. Mauriac δεν άπελπίζεταί: Άκόμα και στους συγγραφείς όπως ή Collette και ο Gide που έχουν τόσο σταματήσει μπροστά στο θέμα της σαρκας και σ' αυτούς ακόμα αναγνωρίζει έναν πόθο να γνωρίσουν, ν' αποκαλύψουν τον άνθρωπο, αδιάφορο άν αυτός ο δρόμος είναι για άλλους καλός κι' άσφαλισμένος και για άλλους ύποπτος.

Είναι βέβαια σεβαστός ο Μπαλζάκ που έδημιούργησε τύπους, υπάρξεις δηλαδή που έχουν ολόκληρες κλειστεί στην περιοχή ενός πάθους, σεβαστοί όμως και όσοι θέλησαν τον άνθρωπο γενικότερα να ζή και να δρθά καιά από ένα ορισμένο πάθος αλλά κάτω από τις άπιθανότερες αλλά και τόσο άληθινές αντίδράσεις. Οι ήρωες του Δοστογιέφσκυ δεν είναι ούτε ο φιλάργυρος, ούτε ο διεφθαρμένος, ούτε ο άγιος. Είναι υπάρξεις με αίμα και σάρκα που τους βραβαίνουν κατάρτες και άταβισμοί, ίκανές τόσο για το καλό όσο και για το κακό κι' απ' τις όποιες μπορούμε όλα να τὰ περιμένομε, κι' όλα να τὰ έλλίξομε. Ο Δοστογιέφσκυ λοιπόν έχει άποθέσει τη σφραγίδα του σ' όλους τους σημερινούς.

Έτσι ο ίδιος ο συγγραφέας κατά τον Mauriac είναι ο ήρωας μιάς συγκρούσεως. Βρίσκεται μπροστά σ' ένα δίλλημα. Να γράψει ένα λογικό και πιθανό έργο ή ν' άφίση τους ήρωές του στο άκαθόριστο και το μυστηριώδες της ζωής; Δίχως να θεωρηθί ίερούσλος ο Mauriac ύποστηρίζει πως ο μυθιστοριογράφος άντικρύζει την ίδια δυσκολία που άντιμετωπίζει και ο θεολόγος. Η σχέση του μυθιστοριογράφου με τον ήρωά του έχει κάτι κοινό με τη σχέση του Θεού προς τον άνθρωπο. Έδώ τίθεται το μεγάλο ζήτημα να συμββάσομε την έλευθερία του πλάσματος με την έλευθερία του πλάστου. Πρέπει οι ήρωες του έργου μας να είναι έλεύθεροι στην ίδια έννοια που οι θεολόγοι θεωρούν έλεύθερο τον άνθρωπο. Δεν πρέπει ο μυθιστοριογράφος να διακόπη το περρωμένο τους να παρεμβαίνη αυθαίρετα κάπως στη ζωή τους.

Όπως φαίνεται λοιπόν το ρομάντισμο είναι μια προσπάθεια να προχωρήσομε στην κατανόηση των παθών. Και από την άποψη αυτή, άπθ την άποψη να μς κάμη να γνωρίσομε τον άνθρωπο είναι άξιοσέβαστο. Η γνώση της αλήθειας μς φέρνει άναντίρροπα κοντά στο Θεό. Δεν είναι δυνατόν να συλλάβομε έξωτερικά το Θεό ή να κηρύξομε μέσα σ' ένα μυθιστόρημα την χριστιανική αλήθεια. Ο Θεός δεν μπορεί να μετρηθί από μς. Μόνο τον άνθρωπο μπορούμε να μετρήσομε και έρευνάωτας τον άνθρωπο θ' ανακαλύψομε το βασίλειο της Θεότητας.

Πρό παντός μή κάνομε τον άναγνώστη να διακρίνθ το φιαχτό πίσω από ένα δθην ήθολαστικό έργο. Μυρίζεται πολύ εύκολα τη σκη-

νοθεσία και δεν την πιστεύει ποτέ. Δεν πρέπει να σκανδαλίσομε τον άναγνώστη μας δεν πρέπει όμως και να του λέμε ψέματα. Χριστιανός είν' εκείνος που υπάρχει ως άτομο που πέρνει συνείδηση του εαυτού του. Γι' αυτό ή άνατολή άντέδρασε στο χριστιανισμό γιατί ο Άνατολίτης είναι ή άρνηση της άτομικότητας, εύχεται το χαμό της υπάρξεώς του μέσα στο σύμπαν. Δεν μπορεί να νοιώση πως χάθηκαν γι' αυτόν σταλαγματιές αίματος για ή άμφιβάλλει για τον άνθρωπο. Ψάχνοντας όμως έμεις να βροούμε την αλήθεια της ζωής μπορούμε να φτάσομε κοντά σε Κείνον που είναι ή πηγή της ζωής.

K. ΜΠ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Κ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«Νέα Έστία» (1 Σεπτεμβρίου). Δημοσιεύονται στίχοι από τη νέα συλλογή του ποιητού Πετμεζά Λαύρα «Σιγαλές Φωνές» που πρόκειται να κυκλοφορήσει προσεχώς. Είς το ίδιο τεύχος δημοσιεύεται ένα ώραίο διήγημα του κ. Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου με τον τίτλο «Έδρυδική», άνέκδοτα φιλολογικά γράμματα του Άδρεά Καρκαβίτσα, του κ. Καιροφύλλα άρθρον για το Νικόλαο Βλαστό και το Πρώτο Έλληνικό Τυπογραφείο, ή τρίτη πράξη της «Μαρτινάς» του κ. Γρ. Ξενοπούλου κ. ά.

«Άλεξανδρινή Τέχνη» (Αύγουστου 1928). Δημοσιεύονται διηγήματα της κ. Ειρήνης Δενδροινού, Σπ. Παναγιωτοπούλου, ή Fuga (ποίημα του κ. Σικελιανού κ. ά.

«Στο Διδακκαλικό Βήμα» της θης Σεπτεμβρίου ή Διοίκηση της Διδακκαλικής Όμοσπονδίας συνεχίζει την άρθρογραφία πάνω στο εκπαιδευτικό μας πρόβλημα. Για τὰ άρθρα αυτά όταν έμφανισθούν όλα θα μιλήσομε αναλυτικά. Έπίσης στο ίδιο φύλλο δημοσιεύεται άρθρο του κ. Βασίλη Παπα με τον τίτλο «Πού πρέπει να στηριξομε τον άγώνα μας» κ. ά.

Στην «Καθημερινή» της 10 Σεπτεμβρίου δημοσιεύεται το άκόλουθο σημείωμα με τον τίτλο, «Κυκεών» προς το όποιο δεν μπορεί παρά να συμφωνήση κανείς.

«Ο δαγκειοπαθής όστις θ' άπεφάσισεν αυτές τās ήμέρας να συμμορφωθί προς τās ύποδείξεις των διαφόρων ειδικών, άν δεν άπέθνησκεν, άσφαλώς θα παρεφρόνεν. Πλήρης κυκεών εις τās γνώμας και τās θεωρίας των δαγκειολόγων. Ο κ. Μάκκενζι ισχυρίζεται ότι τον δάγκειον μεταδίδει ή σκίπια, ο ίατρός του Δήμου βεβαίει ότι ή δράση είναι ή σιεγόμια, άλλος όμως ειδικός κωινοπολόγος λέγει ότι ούδθ ίχνος σιεγομίας υπάρχει εν Άθήαις. Το Ίνστιτούτον Παστέρ βαββαίοι ότι ο άσθενής, μετά την ίασίν του από τον δάγκειον, άποκτά άνοσταν επί έν έτος, τουθ' όπερ έν τούοις έτεροις ειδικός διαφεύδει. Άλλος βεβαίοι ότι ο δάγκειος μεταδίδεται διά του άέρος. Και τέλος εις ίατρός, παρατηρήσας ότι έλάχισται από

τὰς γυναῖκας τοῦ ἐλαφροῦ κόσμου προσβάλλονται ἀπὸ δάγκειον, συνήγαγε τὸ βουροήμαντον συμπέρασμα ὅτι τοῦ ὀφείλει εἰς τὰ ἀρώματα τῶν ὀσίων αἱ ἐν λόγῳ κυρία ἄφθονοι κάμνουν χρῆσιν καὶ τὰ ὅποια φέρεται ν' ἀποφεύγη ἡ στεγόμενα. Ἄν λοιπὸν ἡ τελευταία αὕτη θεωρία εἶνε ἀκριβής, τὸ ἀπλουστερον θὰ ἦ ο, ἀντὶ ἀρωμάτων, νὰ παύσασθε βονταὶ γυναικὲς καὶ ἄνδρες μὲ φλίτ, ὅποτε καὶ τοὺς κώνοπας θὰ ἐτρεπον εἰς φυγὴν καὶ σχετικὴν οἰκονομίαν θὰ εἶχον».

Στὸ «*Ἐλεύθερο Βῆμα*» τῆς 10 τρ. ὁ κ. Φῶτος Πολίτης γράφοντας ἐξ ἀφορμῆς τῆς τρίτης ἐκδόσεως «δεκάτη τρίτη γιλιάς» τοῦ «Καταδικίου» τοῦ μακαριτοῦ Θεοτόκου ἐξηγεῖ τὶς ἀφορμὲς τῆς ἐπιτυχίας τοῦ βιβλίου μὲ τὰ ἀκόλουθα στοχαστικὰ λόγια.

«Ὡς τόσο, ὁ Τουρκόγιαννος, τὸ κεντρικὸ πρόσωπο τοῦ διηγήματος αὐτοῦ, εἶναι τῆς ἰδανικῆς. Καὶ θαρρῶ πῶς ἐδὲν πρέπει ν' ἀναζητήσωμε τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ «καταδικίου». Το εὐρὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ, τὸ «λαϊκὸ» δηλ. κοινὸ, πού δὲν ἔχει σχέση μὲ τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῶν ἰδανισμῶν τὸν λυτταρῶ. Καὶ λέγοντας «ιδανισμὸς», ἐννοῶ τὴν ἐντονη ἐμφάνιση τύπου, μὲ ἰσχυρὰ καὶ ἀδάμαστη τὴν ἐκφραση τοῦ χαρακτῆρος τῶν, ὅποιοι κ' ἂν εἶναι. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὕτη ἰδανικός» τύπος εἶναι κ' ὁ Ἰάγος, ἡ ὁ Ριχάρδος ὁ τρίτος. Καὶ τὸ «λαϊκὸ» κοινὸ δὲν ἔχει καθόλου ὀδικο. Γιατὶ ἡ τέχνη εἶναι ἀπολύτρωση. Τόσο γιὰ τὴν ποιητὴν ὅσο καὶ γιὰ τὸν πληθῆος. Καὶ μονο ἡ ἰσχυρὴ προσωπικότης ἀπολυτρώει».

Ἀγαπητοὺς συνήθως γιὰ τὴν μεγάλη διάδοση τῆς «ληστρικής» φιλολογίας, τῶν ληστρικών ἀναγνωσμάτων, τῶν λαϊκῶν πού τὰ ρουτῶ ὁ ὄχλος. Φτῖσαμε στὸ σημεῖο νὰ ζητήσωμε καὶ τὴν ἀπαγόρευση τῆς διαδόσεως τῶν, ἀπὸ λογικοὺς ἠθροπλαστικοὺς! Κα δὲν καταλαβαίνουμε οὐ ἐνόσω ἀπὸ τὴν πολιτισμὴν λογοτεχνία μας λείπει ὁ «ιδανισμὸς», σὲ οποιαδήποτε ἐκφραση ἐνόσω λείπει δηλ. αὕτη ἡ δικαίωσις τῆς, κ' ὁ ἐσωτερικὸς λόγος τῆς ὑπάρξεώς τῆς, ὁ λαός, μὲ τὸ ἀλάθητο ἐνστικτὸ του, θὰ ζητήσῃ τὴ λογοτεχνία του, μὲ ἄλλα λόγια τὴν «ἀπολύτρωσιν» του, — ἐκεῖ πού τοῦ παρῆχεται χοντρά, ὠμά, χιδαῖα, ἀλλὰ πλουσιοπάροχα: σὲ ἀναγνώσματα πού τοῦ ζωνοαφίζουσε μεγάλες παληκαριεὺς, ἄγρια μίσση, φοβερὲς σληρότητες κ' ἀδύναστους ἔρωτες.

Ἀπο τὶς μισέριες τῆς καθημερινῆς ζωῆς μᾶς σάξει μόνον ἡ ἰσχυρὴ κ' ἐντονη ζωὴ, ὁ ἰσχυρὸς ἀνθρώπινος τύπος, γιὰ αὐτὸς κλείνει μέσα του τὴν ἀνθρώπινην αἰωνιότητα, ἀναπαύει μὲ τὴν διάρκειαν του. Γιὰ τὴν ἴδιο λόγον πού φέρνεται ὁ λαὸς πρὸς τὴ ληστρική φιλολογία, ἀγαπᾷ καὶ τὶς ἀρχαῖες τραγωδίας ἡ τὸν Σαίξπηρ. Τὸ πρῶγμα μὲν νὰ φαίνεται παρῆξον, ἀπίστευτον, εἶναι ὅμως ἀληθινόν. Τὴ ληστρική λεβεντιά τὴν ἕννοια ὁ Ρωμῖὸς στὰ τραγωδία του. Τοὺς ἀρχαίους, στίς παραδόσεις του. Γιὰ τὸ λαὸ οἱ ἀρχαῖοι ἔλληνες εἶναι «γίγαντες». Κ' αὐτῶ, τὸ «γίγαντιον», ἀναζητᾷ στὰ ἔργα τους. Γεμίζει τὰ θεάτρα ἅμα

παίζονται ἀρχαῖες τραγωδίες. Μαγνητίζεται ἀπο τοὺς πελώριους τυποὺς. Διὰ νὰ θαυμάσῃ ἰσχυροὺς ἀνθρώπους. Δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ καταλάβῃ καὶ πολλὰ, γιὰ τὸν ἴδιο καί ποῖα ἀπαρατήρητη ἱστορικὴ καὶ φιλολογικὴ προπαίδεια. Φευγεῖ ἐλαφρὰ καὶ κρυφὰ ἀπογοητευμένος, ἀλλὰ ξαναδοκιμάζει καθὲ τὸσο τὸ ἴδιο πείρημα».

Καὶ παρακάτω:

«Κ' ὁ «Καταδικίου» τοῦ Θεοτόκου χρεωστᾷ τὴν ἐπιτυχία του στὸν «ιδανισμὸν» του. Γιὰ τὴν εὐρύστη λαϊκὴ διάδοσιν του λίγο πειράζει ἂν ὁ «ιδανισμὸς» οὗτος δὲν ἔχει τυχὸν στερεὰν ἀληθινὴν βάση. Ἀρκεῖ πῶς ὁ ἦρωας τοῦ ἔργου, ὁ Τουρκόγιαννος, εἶναι ἡ προβάλλει ὡς ἰσχυρὸς τύπος ἀγνότητος, κλωσόντης καὶ ἐγκαρτερήσεως. Αὐτὸν ἰδὸν ἔτονον ἀνθρωπισμὸν πού ἀγαπᾷ τὸ εὐρὸ ἀναγνωστικὸ κοινόν, αὐτὸ τὸ ἀνύψωμά του ἀπάνω ἀπὸ τὴν ρεαλιστικὴν μιζέρειαν, ἀπάνω ἀπὸ τὴν κοινοτυπία τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ὁ Τουρκόγιαννος, γιὰ τὴν ἀπλή ψυχὴν τοῦ «λαϊκοῦ» ἀναγνώστη, εἶναι μίᾳ ἀπολύτρωση. Καὶ τὸν ἀγαπᾷ...»

Ἐπίσης σὲ φύλλο τῆς 12ης τρ. δημοσιεύεται ἡ θαυμαστὴ ἀγόρευση τοῦ κ. Νικ. Πολίτη στὴν Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν γιὰ τὸ ἀντιπλημικὸν σύμφωνον, ὅ κ. Πολίτης ἐτόνισε ὅτι τὸ σύμφωνον αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν μεσολύτρωσιν παγκόσμιον προξίν καὶ δι' αὐτὸν κυροῦται μίᾳ παλαιᾷ ἀρχῇ τοῦ διεθνοῦς δικαίου πού ἐθεώρει τὸν πόλεμον τὸν ἐπιθετικὸν ὡς ἐγκλημα».

Στὸ «*Ἔθνος*» κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαπενθήμερον ἐδημοσιεύθη σειρά ἀρθρῶν τοῦ κ. Σπ. Μελά γιὰ τὴν ὑγιεινὴν καὶ γενικὴν κατάστασιν τῶν Ἀθηνῶν. Τὰ ἀρθρα αὐτὰ μᾶς ἔδωσαν ζωντανὴν τὴν ἀθλιότητα μᾶς «ὄλεως κ' ἐπρόκαλεσαν τὴν προσοχὴν ἰσοῦ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὅσο καὶ τῶν ἀρμοδίων ἱπηρεσιῶν πού ἀπάντησαν μὲ σχετικὰ ἀνακωινωθέντα.

Ἡ «*Ποσιᾶ*» τῆς 11ης τρέχοντος ἐδημοσίευσε συνέντευξιν τοῦ κ. Σπ. Μελά σχετικὴ μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ θεάτρου μας καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἐνόσω σοβαροῦ θεάτρου. Γιὰ τὴν δημιουργία αὕτη ὁ κ. Μελάς ἐδηλώσε ὅτι θ' ἀνυλάβῃ ἀληθινὴν σταυροφορία.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Παντελῆν Κομπέαν Καοδαμύλην Λακωνικῆς. Γράφομεν ταχυδρομικῶς *Γ. Δίνον* Κορινθίου Ἰωαννίνων, Ἐπιστολὴ Σα: ἐλάφθη. Ἐδόθησαν ὁδηγίαι σὲ τὴν διεκπεραίωση—*Μαριέτταν Μινιῶτο*, Ζάκυνθον. Ἐλάβαμε χειρόγραφον, Ἐύχαριστοῦμε.—Ἐλάβαμε νέας ἀπαντήσεις στὴν τελευταία ἐγκύκλιον ἐπιστολῆς μας ἀπὸ τοὺς κ.κ. *Ἀναγνωστόπουλον*, ὑπὸ πλοῦρον—*Ἄντ. Κατσουρόν*, δικηγόρον, Χανία—*Πάνον Δρόσον*, Λεβαθεῶν—*Μανούσων*, Μηλοπόταμον, *Κολυβάδων*, *Δ. Δινάρων* καθηγητῆν Χίου Ὅλων οἱ κρισεῖς εἶναι ἀξιοσημειώτες καὶ ἐλπίζομε μὲ μίαν συγκεντρωθῶν ὅλες οἱ ἀπαντήσεις νὰ τίς δημοσιεύσωμε σ' ἓνα ἐξαγωγιστὸ φύλλαδιο. ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΛΕΦ. 11-48

Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΔΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1928-1929 καὶ ἐξῆς.

1. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΕΥΧΟΣ	Α'	Ἀνδρεάδου Δ.
2. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Ζήση—Δαμασκηνού
3. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Ὁ ἥλιος (τοῦ Κράτους)
4. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Β'	Ἐπ. Παπαμιχαήλ
5. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ	Α'	Δ. Ἀνδρεάδου (Ποιλιὰ καὶ Παιδιὰ)
6. Η ΑΥΓΗ	Β' τάξ.	Παπαμιχαήλ—Βουτυρᾶ
7. ΟΙ ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	Β'	Ἀνδρεάδου Δ.
8. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	Β'	Κλεάνθους—Παπαμιχαήλ
9. Ο ΗΛΙΟΣ	Γ'	Παπαμιχαήλ—Βουτυρᾶ
10. Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ	Γ'	Παπαμιχαήλ—Μ.
11. ΟΔΥΣΣΕΙΑ	Α'	Δημοσθένη Ἀνδρεάδου
12. Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ	Δ'	Καρκαβίτσα—Παπαμιχαήλ
13. Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	Δ'	Δημ. Ἀνδρεάδου—Π. Παπαχριστοδούλου
14. ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	Δ'	Παπαμιχαήλ—Βουτυρᾶ
15. ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ	Ε'	Καρκαβίτσα—Παπαμιχαήλ
16. Η ΜΕΛΙΣΣΑ	Ε'	Παπαμιχαήλ—Ἀντωνάτου
17. Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ	Ε'	Καζαντζάκη Γαλατείας
18. Η ΕΛΛΑΣ	Ε'	Δημ. Ἀνδρεάδου—Π. Παπαχριστοδούλου
19. Η ΖΩΗ ΜΑΣ	ΣΤ'	Παπαμιχαήλ—Ἀντωνάτου
20. Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ	ΣΤ'	Καζαντζάκη Γαλατείας

“ΠΥΡΣΟΣ”, ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

(ΙΣΧΥΟΝΤΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ 21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1928)

ΜΕ ΔΡ. 3.000
ΕΙΣ 30 ΔΟΣΕΙΣ

ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟΜΟΙ

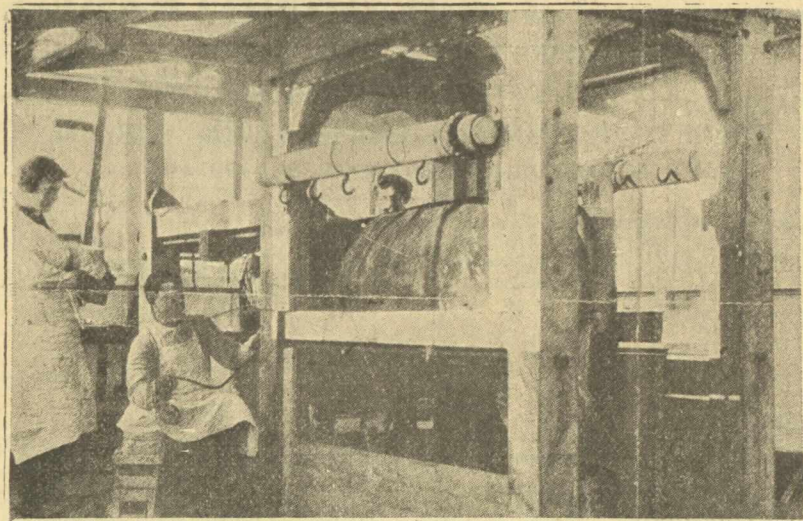
Α'-ΙΒ' ΧΡΥΣΟΔΕΤΟΙ

(ΗΤΟΙ ΤΟ ΗΜΙΣΥ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΡΓΟΥ)

Α'	Τόμος ἅμα τῇ καταβολῇ τῆς 3ης δόσεως	Ζ'	Τόμος ἅμα τῇ καταβολῇ τῆς 18ης δόσεως
Β'	" " " τῆς 5ης "	Η'	" " " τῆς 20ης "
Γ'	" " " τῆς 8ης "	Θ'	" " " τῆς 23ης "
Δ'	" " " τῆς 10ης "	Ι'	" " " τῆς 25ης "
Ε'	" " " τῆς 13ης "	ΙΑ'	" " " τῆς 28ης "
ΣΤ'	" " " τῆς 15ης "	ΙΒ'	" " " τῆς 30ης "

Εἰς τοὺς καταβάλλοντας ἅμα τὴν ἐγγραφὴν τῶν καὶ τὰς 30 δόσεις παρέχεται ἐκπτώσις 10 ο/ο
Εἰς τοὺς προπληρώνοντας τὰς 20 μόνον πρώτας δόσεις (1-20) " " " 7 1/2 ο/ο
" " " τὰς 10 " " " (1-10) " " " 5 ο/ο

ΣΗΜ.—Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομηταὶ θὰ καταβάλλωσι ἐπὶ πλέον τὰ ταχυδρομικὰ τέλη ἐκάστου τόμου εἰς τοὺς Πράκτορας ἡμῶν κατὰ τὴν παραλαβὴν αὐτῶν.

Διὰ μιᾶς ἀκίδος λαμβάνεται ὁ ὄρος ἀπὸ τὴν σφαγιτίδα φλέβα τοῦ ταύρου καταλλήλως παρασκευασθέντος δι' ἐνέσεων ὄρου γηραλέου βοός.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΝΕΩΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ SERO DAUSSE

Εἰς τὴν Βιολογικὴν Ἐταιρίαν ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Η. Busquet, τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, σπουδαιόταται ἐργασίαι, σχετικῶς μὲ τὰς ἀναγεννητικὰς ιδιότητας τοῦ ὄρου νεαροῦ ταύρου, ἐπὶ γηραλέων πετεινῶν καὶ καπουνίων.

Ὁ ὄρος οὗτος καταλλήλως παρασκευασθεὶς ὑπὸ τοῦ διασήμεου βιολόγου, εἶχε τὴν δύναμιν νὰ δώσῃ εἰς τὰ γηρεὰ καὶ ἀδύνατα πλέον πτηνὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν, τὴν μαχητικότητα καὶ τὰ ἐνστικτικὰ νέων πετεινῶν. Ὁ ἰατρὸς Η. Busquet, ὡς ἐξῆς ἐκθέτει τὰ τῶν ἐρευνῶν του :

Ἡ ἀρχὴ ἐφ' ἧς ἐβασίσθη εἶναι ὅτι ὁ ὄρος ἑνὸς νέου ταύρου, περιέχει *ἐκ φύσεως* ὅλα τὰ δραστικὰ στοιχεῖα τῶν νέων ἀρρένων ζώων καὶ ὅτι δύναται τις νὰ προκαλέσῃ τεχνητῶς τὸν σχηματισμὸν ἀντισωμάτων διὰ τὰ δηλητήρια τοῦ γήρατος, τὰ ὅποια περιέγραψεν ὁ Α. Carrel.

Τὸ γῆρας συνοδεύεται ἀπὸ σχηματισμὸν τοξινῶν, αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὴν φυσιολογικὴν κατάρπτωσιν τῶν ἡλικιωμένων ἀτόμων. Ἀρκεὶ λοιπὸν νὰ κάμῃ τις ἐνεσον εἰς ταύρους νέους ὄρου αἵματος γηραιῶν βοῶν, πλήρους ἐκ τοιούτων τοξινῶν τοῦ γήρατος, διὰ νὰ σχηματισθοῦν ἐντὸς τοῦ αἵματος τῶν ταύρων τούτων εἰδικὰ ἀντισώματα κατὰ τῶν τοξινῶν. Ὁ ὄρος δὲ τῶν οὕτω παρασκευασθέντων ταύρων δύναται ἀκολούθως νὰ χορηγηθῇ ἐπωφελῶς εἰς ζῶα γηραλέα παρουσιάζοντα φυσιολογικὴν κατάρπτωσιν.

Ὁ καθηγητὴς Busquet ἔκαμε τὰ πειράματά του ἐπὶ γηραιῶν πετεινῶν, ἡλικίας 5—7 ἐτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐλάλουν πλέον, εἶχον τὸ λειριὸν τῶν ὠχρῶν καὶ ἐστεροῦντο πάσης μαχητικότητος. Εἰς τοὺς πετεινοὺς τούτους ἔκαμεν ἐνέσεις διὰ προπαρασκευασμένου ὡς ἄνω ὄρου αἵματος ταύρων καὶ κατώρθωσεν ὥστε οἱ πετεινοὶ ν' ἀποκτήσουν

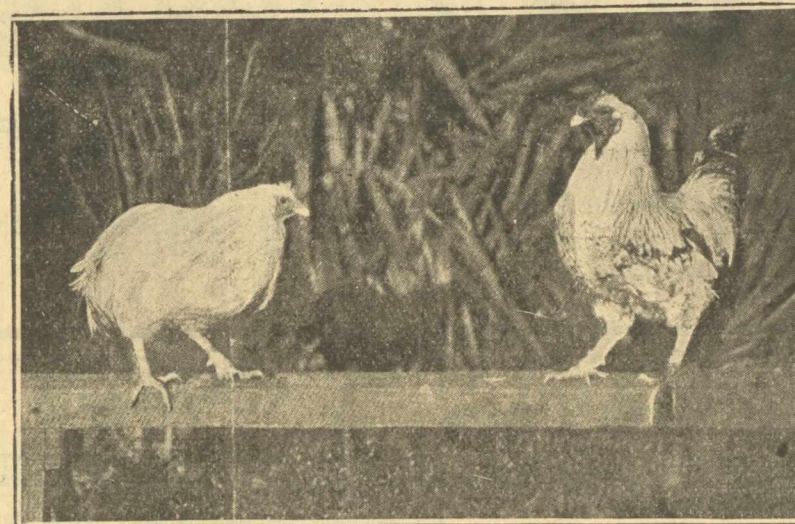
τὴν μαχητικότητά των, τὴν ζωηρὰν ἐξωτερικὴν ὄψιν καὶ τὸ αἱματοχρῶν λειριὸν τῶν νέων πετεινῶν. Παρόμοια ἀποτελέσματα ἐπέτυχεν καὶ ἐπὶ καπουνίων ἐπὶ τῶν ὁποίων μάλιστα παρετήρησεν ὅτι ἀνεπτύχθη λειριὸν ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν πετεινῶν.

Ἐκπληκτοὶ πρὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων μετέβημεν τῇ ἀδείᾳ τοῦ καθηγητοῦ Busquet εἰς μίαν πρότυπον ἀγροικίαν, εἰς τὰ περίχωρα τῶν Παρισίων, ἔνθα εὐρίσκονται τὰ ζῶα τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πειραμάτων τούτων. Εἶδομεν ἐκεῖ τὸν γηραλέον καὶ κάτισχνον βοῦν μὲ τὸ ἄτονον βλέμμα, τὸ τραχὺ τρίχωμα, τὸ βαρὺ καὶ δύσκολον βῆμα ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ δότης τῶν γερωνικῶν τοξινῶν. Μᾶς παρουσίασαν κατόπιν ἕνα νεαρὸν ταῦρον ρωμαλέον, μὲ τρίχωμα στιλπνὸν καὶ ὑπερήφανον παράστημα, δυσκόλως δὲ συγκρατούμενον ὑπὸ τοῦ κρῖκου ὁ ὁποῖος ἔχει στερεωθεῖ εἰς τοὺς αἱματοφόρους ρῶθονάς του. Ὁ ταῦρος οὗτος προμηθεύει τὸν ὄρον, ὁ ὁποῖος περιέχει τὰ στοιχεῖα τῆς νεότητος καὶ τὰ ἀντισώματα κατὰ τοῦ γήρατος.

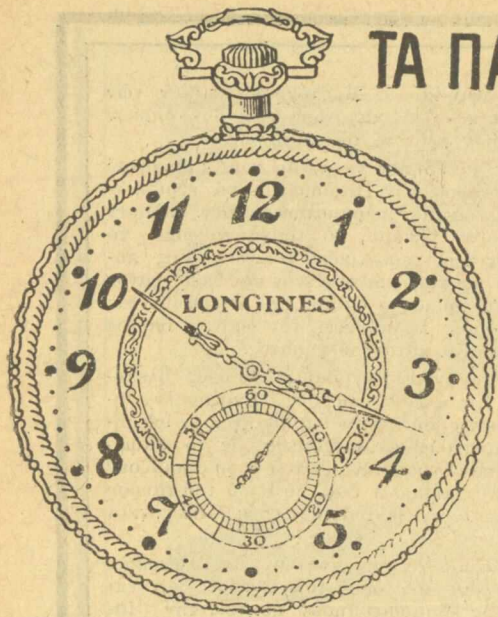
Ἀκολούθως ἐπισκεπτόμεθα τὸ τμήμα τῶν πτηνῶν. Εἰς μερικοὺς κλωβοὺς βλέπομεν πετεινοὺς γηραλέους καὶ συνεσπειρωμένους. Εἰς ἄλλους κλωβοὺς διακρίνομεν γηραιούς πετεινοὺς εἰς τοὺς ὁποίους ἐγένοντο ἐνέσεις ὄρου καὶ οἱ ὁποῖοι ἤγειρον ὑπερήφανον τὸ σῶμα των, καλυπτόμενον ἀπὸ στιλπνὸν πτίλωμα. Διερχόμεθα εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν καπουνίων. Ὅσα ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπέστησαν θεραπείαν διὰ τοῦ ὄρου ὁμοιάζουν ἀορίστως πρὸς ὄρνιθας, τούναντίον δὲ ὅσα ἀρρενοποιήθησαν διὰ τοῦ ὄρου τοῦ ταύρου ἔχουν λάβει παράστασιν πετεινοῦ, λαλοῦν, μάχονται μεταξύ των, ὄχι ἄνευ αἰτίας, καὶ τανύονται μὲ τὰ λαμπρὰ πτερά των.

Τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἀποτελέσματα τὰ ἐπιτευχθέντα ἐπὶ τῶν πτηνῶν, εἶναι φυσικὸν ὅτι θὰ ὑπέβαλον τὴν ἰδέαν τοῦ πειραματισμοῦ διὰ τοῦ ὄρου τοῦ Busquet καὶ ἐπὶ γερόντων ἀνθρώπων. Ἐνδιαφέρουσαι παρατηρήσεις ἐδημοσιεύθησαν ἤδη εἰς τὴν «Ἱατρικὴν Πρόοδον» ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Ch. Levassort, ὁ ὁποῖος ἐχορηγήσεν τὸν ὄρον ταύρου ἀπὸ τοῦ στόματος εἰς πολλὰ ἄτομα ἡλικιωμένα ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Τὰ πλείεστα τῶν ἀτόμων τούτων παρουσίασαν σαφῆ μεταμόρφωσιν μετὰ μεγάλης αἰδέσεως τῆς ἰκανότητος πρὸς ἐργασίαν φυσικὴν καὶ πνευματικὴν καὶ μίαν ἐντονον αἴσθησιν εὐφορίας καὶ διαχύσεως μετὰ προσανατολισμοῦ τοῦ χαρακτῆρος πρὸς τὴν αἰσιοδοξίαν (ὀπτιμισμὸν).

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἐπιστημονικὰ γεγονότα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ κατατοπίσωμεν τοὺς εἰδικούς. Τὰ ἐπὶ τῶν ζώων ἄλλως τε πειράματα ταῦτα ἐσυνεχίσθησαν εἰς εὐρείαν κλίμακα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ δὲ φάρμακον τῆς ὡς ἄνω ὀροθεραπείας (Sera—dause) εἶναι σήμερον παγκοσμίως γνωστὸν καὶ πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ φαρμακεία.

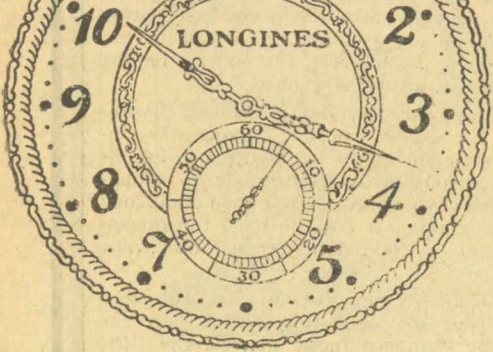

Ἀριστερὰ γηραιὸν καπόνιον. Δεξιὰ Καπόνιον ἀναγεννηθὲν διὰ τοῦ νέου ὄρου. Ἄξια παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ λειριῦ καὶ ὑπερήφανον παράστημά του.

ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

CHRONOMETRES

Longines

LONGINES

9 GRANDS PRIX

309 ΠΡΟΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Π. ΖΕΝΕΤΟΥ
ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΙ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ

Ι. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΝΤΟΛ. ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΡΙΣΙΩΝ Ε.Α.Ρ.

Ἐπι τετραετίαν εἰδικῶς ἐκπαιδευθεὶς ἐν Παρισίῳ. Ἔργασθαι ἐπ' ἀρχῆν ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῶν Παρισίων SANBOISIER ST. ANTOINE καὶ PITIE. Ὀλιγοήμερος ἀνάδυνος ἐγγυημένη θεραπεία παθήσεων στόματος καὶ ὀδόντων. Ἐπιστημονικὴ ἐφαρμογὴ Γεφυρῶν καὶ ὀδοντοστοιχιῶν.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ 44 ΟΜΟΝΟΙΑ

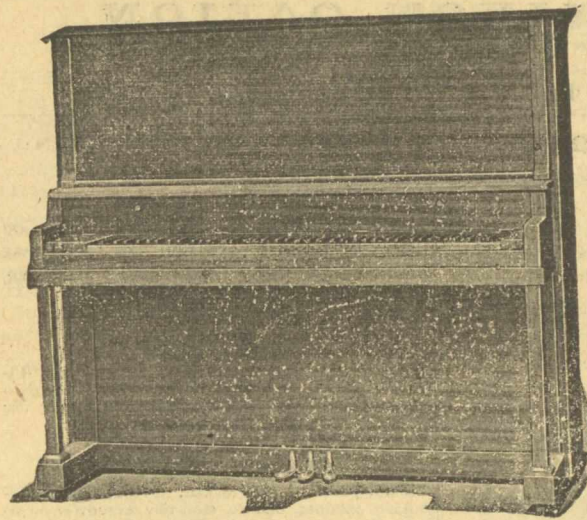
Σ. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ
ΣΥΦΙΛΙΔΟΛΟΓΟΣ - ΟΥΡΟΛΟΓΟΣ - ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ

Σπουδάσας ἐπὶ μακρὸν ἐν Παρισίῳ, εἰς τὰ τελειώτερα Νοσοκομεία (ST. LOUIS, NECHER SARI-BOISIÈRE) τὰ σφιλιδολογικά, Οὐρολογιολογικά, Γυναικολογικά νοσήματα.

ΛΕΧΕΤΑΙ 9 π. μ. — 1½ μ. μ.
καὶ 4½ — 8½ μ. μ.

58 ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΟΜΟΝΟΙΑ

ΠΙΑΝΑ

ΕΧΕΤΕ ΑΝΑΓΚΗΝ ΠΙΑΝΟΥ;

Κάμετε τὴν ἐκλογὴν σας ἀπὸ τὴν πλουσιωτέραν συλλογὴν ἐν Ἑλλάδι ὅπου θὰ εὗρητε ἀσφαλῶς ἓνα ΠΙΑΝΟ πού νά ἐξυπηρετῆ τὰς ἀνάγκας σας, τὰ γούστα σας, τὸ βαλάντιον σας.

Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις σας εἶνε ἀπολύτως ἐξασφαλισμένη ἀπὸ τὸ σύστημα τῆς πρακτικῆς ἐγγυήσεως πού παρέχομεν, δοκιμάζοντες τὸ ΠΙΑΝΟ τῆς ἐκλογῆς σας εἰς βάρος μας.

Ἐπισκεφθῆτε τὴν ἐκθεσὶν μας καὶ θὰ σὰς δώσωμεν τὰς ἀπαιτούμενας ἐξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐγγύησιν μας, τὸ σύστημά μας τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις κτλ. κτλ.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΙΑΝΩΝ STARR Richmond. Ind U. S. A.

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1870

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΤΟΣ ΑΡΣΕΚΕΙΟΥ 12

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΑΡΧΟΣ 48

ΠΟΛΥΔΟΡ

ΤΑ ΤΕΛΕΙΩΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ
ΟΙ ΩΡΑΙΩΤΕΡΕΣ ΠΛΑΚΕΣ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ

ΟΔΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΛΛΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΑΡ. 7

(ΕΝΑΝΤΙ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ)

ΑΓΓ. Δ. ΑΓΑΛΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΝΘΟΚΟΜΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΣΤΑΔΙΟΥ & ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ Ω

ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΤΕΡΑ
ΑΓΡΟΚΗΠΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ
150.000 ΤΕΤ. ΜΕΤΡ. ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑΙ ΕΝ ΠΑΤΗΣΙΟΙΣ

Ζητήσατε τὸν Γενικὸν εἰκονογραφημένον Κατάλογόν μας Δωρεάν.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι — ή Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3

Διδάσκονται άπαντα τά όργανα και μαθήματα Μονωδία, Δραματική, Απαγγελία, Ιστορία Μουσικής, Prima Vista, Ρυθμική σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΗ ΑΗΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Αλεξάνδρας 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΕΜΜΑΝΟΥΝΑ—Άχαρνών Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμειών—'Ελευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΟΝ ΠΡΟΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΑΛΞΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισιά
Ν. ΜΠΕΡΟΥΝΗ—Πειραιά
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιά
ΜΑΡΚΟΥ και ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΦΥΛΑΤΟΥ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
>>> ΧΑΛΚΙΔΟΣ
>>> ΚΟΡΙΝΘΟΥ
>>> ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
>>> ΒΟΛΟΥ

Μέσος όρος φοιτώντων μαθητών κατ' έτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΒΛΥΤΗΝΕΡ ΣΤΡΟΤΡΙΑΝ ΣΤΕΙΝ ΒΕΓΕ ΜΕΥΕΡ, ΣΟΡΗ Κ.Α.Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Όλα τά κλασσικά, παιδαγωγικά και νεότερα. Γίνονται δεκτά ιδιαίτερα παραγγελία. Συνεργασία με τούς μεγαλύτερους έγχωτικούς οίκους της Εύρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, όλα τά είδη τών πνευστών οργάνων, έξαρτήματα παντός είδους μπάντα φιλαρμονικών, ρόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Αναλαμβάνει τήν έκδοσιν μουσικών τεμαχίων και εκδόσεις έργων διάφορων μουσουργών.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΑΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται και επισκευάζονται παντός είδους πιάνο, πιανόλες και μουσικά όργανα από άριστους τεχνίτας.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

Τή 10 Οκτωβρίου έ. έ. ημέρα Τετάρτη και ώρα 11 π. μ. ένεργηθήσεται έν τώ Χρηματιστηρίω έμπορευμάτων Πειραιώς μειοδοτική προφορική δημοπρασία διά τήν προμήθειαν τής Ν. Ύπηρεσίας 120.000 χιλ)μων σάπυνος πρασίνου. Τής δημοπρασίας δύνανται νά μετάσχουσι μόνον βιομηχανικά Έργοστάσια παραγωγής σάπυνος.

Πληροφορία παρά τή Δ)σει Προμηθειών Ύπουργ. Ναυτικών. Έπιμελητήριον Αθηνών, Πειραιώς, Θεσζκης, Σύρου.

Ο Δ)της Προμηθειών

Κ. ΑΡΜΑΚΟΛΑΣ

Αρχιφροντιστής Π. Ν.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

Η Έποπτεία έπισκευαζόμενων πλοίων έν Λαυρίω προκηρύσει πλειοδοτικών διαγωνισμών δι' ένσφραγίστων προσφορών διά τήν εκποίησιν 30 τόνων έλασμάτων και γωνιών παλαιών μέχρι 3 1/2 γ)μ και 5.000 τεμαχίων παλαιών αύλων λεβήτων. Ο διαγωνισμός ένεργηθήσεται τή 29 Σ) βριών έ. έ. Οί όροι ευρίσκονται παρά τή έν Λαυρίω Έποπτεία έπισκευής και παρά τούς Έμπορικούς και βιομηχανικούς Έπιμελητηρίους Αθηνών, Θεσζκης, Σύρου και τώ Χρηματιστηρίω Έμπορευμάτων Πειραιώς όπόθεν δύνανται και επιτοπίως νά λαμβάνουσι γνώσιν.

Έν Λαυρίω τή 29 Αύγουστου 1928

Η έποπτεία έπισκευής

Π. Πλοίων έν Λαυρίω.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

1. Τήν 28ην Σ)βριών 1928 Παρασκευήν και ώρα 10 π. μ. ένεργηθήσεται έν Ν) θμω πρόχειρος μειοδοτικός διαγωνισμός δι' ένσφραγίστων προσφορών ως και προφορικών τοιούτων διά τήν χορηγίαν τροφίμων πρός χρήςιν τών πληρωμάτων Π. Ν)θμου από 1ης Οκτωβρίου έως 31 Δ)βριού 1928.

2. Πληροφορία παρά τή Δ)σει Οικονομικών Ύπηρεσιών Π. Ναυστάθμου και παρά τή Ατμοημολία «ΣΥΡΟΣ» εις Πειραιά ένθα εισιν κατατεθειμένοι οί όροι συμφωνιών.

Ο Γεν. Διευθυντής Πλοίαρχος Ν. ΤΟΥΜΠΑΣ

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

Προσεχώς θα έκδοθῆ υπό τού συγγραφέως τής «Φυσιογνωμικής»

Κ. ΡΕΝΟΥ

Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΗΣΗΣ

τό τελειότερον βιβλίον τού είδους τούτου όπερ έξεδόθη μέχρι σήμερα εις τήν Ελλάδα.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΣΤΑΔΙΟΥ 42

ΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΡΑΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΩΝ

Ο ΗΛΙΘΙΟΣ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΥ

ΤΟΜΟΙ 1—4 ΔΡ. 60

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 8 (ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 11-26 ΝΕΟΝ

Πλουτισθέν διά τών τελειωτέρων μηχανημάτων και διαθέτων όλα τά μέσα αναλαμβάνει κάθε εργασία, με ταχύτητα και καλλιτεχνίαν άπαραμίλλον.

ΤΙΜΑΙ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΜΗΡΟΥ ΚΟΥΡΚΟΥΛΗ
ΟΔΟΣ ΜΑΡΡΗ 44

Πλουσία συλλογή
ύφασμάτων

Έφαρμογή τελεία
και
με ευκολίαν Πληρωμής

ΑΝ. ΕΛΛ. ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΑΞΙΩΝ
Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΣ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 1 Β

ΠΩΛΗΣΙΣ ΔΑΧ. ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ
ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙ

Μόνον με 50 δραχμάς μηνιαίως αποκτάτε 5—10 Λαχ.
Όμολογίας τού Κράτους ή τής Έθνικής.

Ο ΙΑΤΡΟΣ Χ. Ι. ΚΑΜΑΡΙΩΤΗΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΘΕΙΣ
ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ, ΣΥΦΙΛΙΔΙΚΑ
ΟΥΡΟΠΟΙΟΓΕΝΗΤΙΚΑ

Δέχεται 9-1 και 4-9 π. μ.

ΟΔΟΣ ΓΕΡΑΝΙΟΥ 17
(ΟΜΟΝΟΙΑ)

Ιδιαίτερα αίθουσα κυριών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ Ν. ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ανακοινούται ότι διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 2630 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Ναυτικῶν δημοσιευθείσης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 171 παράρτημα τῆς Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως τῆς 7 Αὐγούστου ἐ. ἔ. προεκηρύχθη διαγωνισμὸς πρὸς κατάταξιν 20 ἐθελοντῶν μουσικῶν μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποκελευστοῦ ἢ διόπου ἐπὶ τριετῆ θητεία.

Αἰτήσεις γίνονται δεκταὶ εἰς τὸ Τμήμα Ν. Στρατολογίας Ὑπουργείου Ναυτικῶν μέχρι τῆς 24 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ.

Οἱ ὑποψήφιοι δέον νὰ ἄγωσιν ἡλικίαν ἀπὸ 18 μέχρι 28 ἐτῶν νὰ ὦσιν ὕγιεις καὶ νὰ μὴ ἔχωσι καταδικασθεὶ διὰ πρᾶξιν προβλεπομένην ὑπὸ τῶν ἀρθρ. 21 καὶ 22 τοῦ Ποιν. Νόμου.

Ἡ ὑγειονομικὴ ἐξέτασις τῶν ὑποψηφίων θὰ ἐνεργηθῆ ὑπὸ Ἀν. Ν. Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὸ Ν. Νοσοκομεῖον Πειραιῶς τὴν 1ην Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ὁ διαγωνισμὸς ἐνεργηθήσεται ἐν Ναυστάθμῳ τὴν 8 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον δύνανται νὰ λάβωσι μέρος καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὸ Π. Ν. δίοποι μουσικοὶ διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποκελευστοῦ.

Αἱ αἰτήσεις τῶν ὑποψηφίων δέον νὰ συνοδεύονται ὑπὸ τῶν ἀναλόγων πιστοποιητικῶν Δημάρχων, Εἰσαγγελέων, Στρατολογικῶν Γραφείων περὶ τῆς στρατολογικῆς καταστάσεως τῶν ὑποψηφίων καὶ διὰ τοὺς μικροτέρους τῶν εἴκοσι ἐτῶν καὶ ὑπὸ δηλώσεως τοῦ γονέως ἢ κηδεμόνως αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Αὐγούστου 1928

Ἐντολὴ Ὑπουργοῦ

Γεν. Διευθυντῆς
Ι. ΔΕΜΕΣΤΙΧΑΣ
ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Π. Ν.

Α. Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ 9'

Ἐκάστη κλήρωσις τοῦ Μεγάλου Λαχείου εἶναι αὐτοτελὴς 5.250 λαχοὶ κερδίζουσιν εἰς ἐκάστην κλήρωσιν δραχμὰς 5.500.000.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΡΔΩΝ

Κλήροι 1	2.000'000	πρὸς Δρ.	2.000.000
» 1	400.000	»	400.000
» 1	250.000	»	250.000
» 1	200.000	»	200.000
» 1	100.000	»	100.000
» 1	50.000	»	50.000
» 1	20.000	»	20.000
» 1	15.000	»	15.000
» 1	10.000	»	10.000
» 1	9.000	»	9.000
» 1	8.000	»	8.000
» 1	7.000	»	7.000
» 1	6.000	»	6.000
» 2	5.000	»	10.000
» 10	4.000	»	40.000
» 25	3.000	»	75.000
» 100	2.000	»	200.000
» 100	1.000	»	100.000
250			3.500.000
5.000	400		2.000.000
5.250			5.500.000

Ἀριθμὸς τις κερδίζων εἰς μίαν κλήρωσιν ὡς ἐκ συστήματος τῆς διανομῆς τῶν κερδῶν, πλείονα τοῦ ἐνὸς κέρδη, λαμβάνει πάντα τὰ κέρδη ταῦτα.

Ἐκαστον Γραμματίον διαιρεῖται εἰς 4 Πέμπτη κλήρωσις 2 Ὀκτωβρίου τμήματα πωλούμενα ἀντὶ 50 δραχμῶν καὶ παρέχοντα δικαίωμα εἰς τὸ τέταρτον τῶν ὡς ἀνω κεαδῶν

ΙΩΣΗΦ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ὁ κ. Ἰωάννης Σφακιανᾶκης διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Παγεπιστημίου τοῦ Βερολίνου ἐπὶ 25ετίαν ἐν Γερμανίᾳ ἐκπαιδευθεὶς θεραπεύει ἅπαντα τὰ Γυναικολογικά, Μαιευτικά, Οὐρολογικά, Δερματικά καὶ Μεταδοτικά νοσήματα. Ἐγχειρίσεις γυναικολογικαὶ ἐπιτυχέσταται.

Δέχεται 10-12 π. μ. καὶ 4-8 μ. μ.
ΟΔΟΣ ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 29

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΚΤΥΠΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ
ΜΑΙΕΥΤΗΡ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΔΗΜ. ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΥ
ΟΔ. ΤΣΟΡΤΖΗ 12 (ΠΑΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΟΣ)
ΕΠΙΣΚΕΦΕΙΣ 4-6 Μ.Μ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛ. ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 25.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡ. 830.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχμῶν
μὲ 7 1/2% — Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζητικὰς ἐργασίας

„ΒΟΤΡΥΣ“

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν
Δρ. 60.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί,
γλυκοί, μωσχάτοι

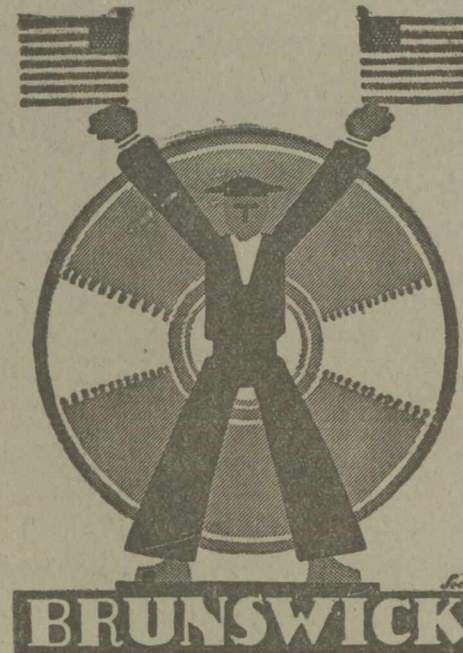
ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΛΛΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι
ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί,

ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιῦ μωσχάτου
Οἴνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος
ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ „ΒΟΤΡΥΣ“

ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ
Πωλοῦνται εἰς βλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

BRUNSWICK

ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ - ΔΙΣΚΟΙ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΑΛΕΞ. ΚΟΚΟΛΗΣ & ΣΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ ΒΟΥΛΗΣ 9

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 130

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 3

The best American Dance Record

*Ἡ φωτογραφία κρατᾷ
ζωντανὰς τὰς ἀναμνήσεις*

*Ἐωφεροῦντε ὡρὴν παρέλθῃ
ἢ ἕωχῆ τῶν ἡμερῶν* ≡≡≡